

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İSTANBUL MALTEPE-KARTAL KIYI ŞERİDİ ÖRNEĞİNDE
REKREASYONEL KULLANICI MEMNUNİYETİNİN
BELİRLENMESİ VE OLANAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

CAN KORKUT

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI**

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. PINAR GÜLTEKİN**

DÜZCE, 2021

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL MALTEPE-KARTAL KIYI ŞERİDİ ÖRNEĞİNDE
REKREASYONEL KULLANICI MEMNUNİYETİNİN
BELİRLENMESİ VE OLANAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Can KORKUT tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Pınar GÜLTEKİN

Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Pınar GÜLTEKİN

Düzce Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Serir UZUN

Düzce Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Sinem ÖZDEDE

Pamukkale Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 25/01/2021

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

25 Ocak 2021

Can KORKUT

Sevgili Nişanlıma ve Canım Aileme

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenimimde ve bu tezin hazırlanmasında gösterdiği her türlü destek ve yardımından dolayı çok değerli hocam Doç. Dr. Pınar GÜLTEKİN'e en içten dileklerle teşekkür ederim.

Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı bölümünde görev yapan Prof. Dr. Osman UZUN, Prof. Dr. Haldun MÜDERRİSOĞLU, Doç. Dr. Engin EROĞLU, Dr. Öğr. Üyesi Serir UZUN'a tez çalışmamda ve lisans öğrenimimde göstermiş oldukları ilgi ve katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Üsküdar Belediyesi Kültür İşleri Müdürlüğünde görev yapan tüm personele, anket çalışmalarım sırasındaki yardımlarından dolayı Maltepe ve Kartal halkına teşekkür ederim.

Yöre halkı ile görüşmelerimde, anket uygulamalarımda yanımda olan, yardımlarını esirgemeyen, desteğini bir an olsun eksiltmeyen, nişanlım Esra KARA'ya teşekkür ederim.

Son olarak hayatım boyunca desteklerini eksik etmeyen, beni yalnız bırakmayan annem, babam ve erkek kardeşime teşekkür ederim.

25 Ocak 2021

Can KORKUT

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ŞEKİL LİSTESİ	viii
ÇİZELGE LİSTESİ	x
KISALTMALAR.....	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI	3
1.2. GENEL KAVRAMLAR	4
1.3. KIYI VE KIYI TANIMI	4
1.3.1. Kıyıların Önemi.....	5
1.3.2. Kıyıların Kullanım Türleri	6
1.3.3. Kıyı Sorunları.....	7
1.3.3.1. Altyapı Sistemleri ve Kentsel Atıklar Açısından Kıyı Sorunları	8
1.3.3.2. Turizm Açısından Kıyı Sorunları	9
1.4. SERBEST ZAMANIN TANIMI	10
1.4.1. Rekreasyon Kavramı	10
1.4.2. Rekreasyonun Tarihsel Gelişimi.....	12
1.4.3. Rekreasyonun Özellikleri	16
1.4.4. Rekreasyonun Sınıflandırılması	16
1.4.5. Rekreasyonel Etkinlik Çeşitleri	17
1.5. KIYI REKREASYONU VE ÖZELLİKLERİ	19
1.5.1. Kıyı Rekreasyonu Planlaması İlkeleri ve Yöntemleri	20
2. MATERYAL VE YÖNTEM	23
2.1.MATERYAL.....	23
2.2. YÖNTEM.....	25
3. BULGULAR VE TARTIŞMA	28
3.1. DOĞAL PEYZAJ ELEMANLARI	28
3.1.1. Coğrafi Konum.....	28
3.1.2. Topoğrafya.....	29
3.1.3. İklim	29
3.2. KÜLTÜREL PEYZAJ ELEMANLARI.....	33
3.2.1. Nüfus	33
3.2.2. Ulaşım.....	37
3.2.3. Tarihi Doku	39
3.3. MEVCUT ALAN KULLANIMI	41
3.4. KULLANICI MEMNUNİYETİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER ..	42
3.4.1. Sıklık-Yüzde Analizleri.....	42
3.4.2. Alanda Yapılan Rekreasyonel Faaliyetlere Katılıma İlişkin Değerlendirme.....	53

3.4.3. Rekreatyonel Aktivitelere Katılıma İlişkin Ortalama Analizleri	56
3.4.4. Çapraz Tablolar	61
3.5. ÇALIŞMA ALANI REKREASYONEL OLANAKLARININ GÖZLEM FORMLARI İLE DEĞERLENDİRİLMESİ	64
3.5.1. Gözlem Noktalarının Değerlendirilmesi	66
4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	98
5. KAYNAKLAR	103
6. EKLER	108
6.1. UYGULANAN ANKET FORMU	108
6.2. REKREASYONEL KULLANIM ALANLARINI ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORMU	111
ÖZGEÇMİŞ	112

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 2.1. Çalışma alanı konumu ve yakın çevresi	23
Şekil 2.2. Çalışma alanı ve önemli odak noktaları	24
Şekil 2.3. Tez çalışması yöntem şeması	27
Şekil 3.1. Çalışma alanı coğrafi konumu	29
Şekil 3.2. Maltepe İlçesi 30 yıllık ortalama sıcaklık ve yağış haritası.....	30
Şekil 3.3. Maltepe İlçesi 30 yıllık ortalama yağış miktarı haritası	31
Şekil 3.4. Maltepe İlçesi 30 yıllık ortalama rüzgar hızı haritası	31
Şekil 3.5. Kartal İlçesi 30 yıllık ortalama sıcaklık ve yağış haritası.....	32
Şekil 3.6. Kartal İlçesi 30 yıllık ortalama yağış miktarı haritası	32
Şekil 3.7. Kartal İlçesi 30 yıllık ortalama rüzgar hızı haritası	33
Şekil 3.8. Yıllara göre Maltepe İlçesi nüfus grafiği.....	34
Şekil 3.9. Yıllara göre Kartal İlçesi nüfus grafiği.....	36
Şekil 3.10. Maltepe İlçesi ulaşım haritası	38
Şekil 3.11. Kartal İlçesi ulaşım haritası	39
Şekil 3.12. Mevcut alan kullanım haritası	41
Şekil 3.13. Cinsiyet grafiği	44
Şekil 3.14. Yaş aralığı grafiği	45
Şekil 3.15. Medeni durum grafiği	46
Şekil 3.16. Çocuğa sahip olup olmama durumu grafiği	46
Şekil 3.17. Eğitim durumu grafiği	47
Şekil 3.18. Çalışma durumu grafiği.....	48
Şekil 3.19. Gelir durumu grafiği	48
Şekil 3.20. Sahil bandında geçirilen süre grafiği	49
Şekil 3.21. Sahil bandına gitme sıklığı grafiği.....	50
Şekil 3.22. Sahil bandına gidilen kişi sayısı grafiği.....	50
Şekil 3.23. Sahil bandına kiminle gidildiği grafiği	51
Şekil 3.24. İkamet yerinin sahil bandına olan uzaklığı grafiği	52
Şekil 3.25. Sahil bandından memnuniyet derecesi grafiği.....	52
Şekil 3.26. Gözlem formu doldurulan konumların belirtildiği harita	65
Şekil 3.27. Gözlem noktası 1'e ait görsel	66
Şekil 3.28. Gözlem noktası 2'ye ait görsel	68
Şekil 3.29. Gözlem noktası 3'e ait görsel	69
Şekil 3.30. Gözlem noktası 4'e ait görsel	70
Şekil 3.31. Gözlem noktası 5'e ait görsel (a).....	72
Şekil 3.32. Gözlem noktası 5'e ait görsel (b)	72
Şekil 3.33. Gözlem noktası 6'ya ait görsel	74
Şekil 3.34. Gözlem noktası 7'ye ait görsel	75
Şekil 3.35. Gözlem noktası 8'e ait görsel	76
Şekil 3.36. Gözlem noktası 9'a ait görsel	78
Şekil 3.37. Gözlem noktası 10'a ait görsel	79
Şekil 3.38. Gözlem noktası 11'e ait görsel	80
Şekil 3.39. Gözlem noktası 12'ye ait görsel	81
Şekil 3.40. Gözlem noktası 13'e ait görsel	83
Şekil 3.41. Gözlem noktası 14'e ait görsel	84
Şekil 3.42. Gözlem noktası 15'e ait görsel	85
Şekil 3.43. Gözlem noktası 16'ya ait görsel	86
Şekil 3.44. Gözlem noktası 17'ye ait görsel	88

Şekil 3.45. Gözlem noktası 18'e ait görsel (a).....	89
Şekil 3.46. Gözlem noktası 18'e ait görsel (b)	89
Şekil 3.47. Gözlem noktası 19'a ait görsel (a).....	91
Şekil 3.48. Gözlem noktası 19'a ait görsel (b)	91
Şekil 3.49. Gözlem noktası 20'ye ait görsel	92
Şekil 3.50. Gözlem noktası 21'e ait görsel	94
Şekil 3.51. Rekreasyon olanaklarına ilişkin değerlendirme	96

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa No

Çizelge 1.1. Baud-Bovy and Lowson'a (1998) göre rekreasyonel etkinlik kategorileri	18
Çizelge 1.2. Öztan, (1976) ve Aksoy'a (2006) göre kıyısız kent parkı rekreasyonel kullanım alanları.....	22
Çizelge 3.1. Yıllara ve cinsiyete göre Maltepe İlçesi nüfusu	34
Çizelge 3.2. 2019 yılı Maltepe İlçesi mahallelerinin nüfusları.....	35
Çizelge 3.3. Yıllara ve insiyete göre Kartal İlçesi nüfusu	36
Çizelge 3.4. 2019 yılı Kartal İlçesi mahallelerinin nüfusları	37
Çizelge 3.5. Ziyaretçilerin demografik özellikleri.....	43
Çizelge 3.6. Ziyaretçilerin genel özellikleri.....	44
Çizelge 3.7. Alanda yapılan rekreasyonel faaliyetlere katılıma ilişkin sıklık ve yüzde analizleri tablosu	53
Çizelge 3.8. Rekreasyon aktivitelerine katılımın etkileri	56
Çizelge 3.8 (devam) Rekreasyon aktivitelerine katılımın etkileri	57
Çizelge 3.9. Aylık gelir ile işletme fiyatları çapraz tablosu.....	61
Çizelge 3.10. Aylık gelir ile işletme fiyatları çapraz tablosu.....	61
Çizelge 3.11. Cinsiyet ile fiziksel sağlığını olumlu etkiler çapraz tablosu.....	62
Çizelge 3.12. Çocuğa sahip olma ile sahil bandını ziyaret edildiğinde geçirilen süre çapraz tablosu	62
Çizelge 3.13. Çocuğa sahip olma ile sahil bandını ziyaret etme sıklığı çapraz tablosu .	63
Çizelge 3.14. Yaş aralığı ile sahil bandını ziyaret edildiğinde geçirilen süre çapraz tablosu	63
Çizelge 3.15. Yaş aralığı ile sahil bandını ziyaret edildiğinde geçirilen süre çapraz tablosu	64
Çizelge 3.16. Maltepe sahil kafeler gözlem formu	67
Çizelge 3.17. Maltepe sahil alışveriş yerleri gözlem formu	68
Çizelge 3.18. Maltepe dolgu alanı kaykay pisti gözlem formu	69
Çizelge 3.19. Maltepe dolgu alanı trafik öğretme alanı.....	71
Çizelge 3.20. Maltepe dolgu alanı çocuk oyun alanları.....	73
Çizelge 3.21. Maltepe dolgu alanı piknik alanı	74
Çizelge 3.22. Maltepe dolgu alanı spor sahaları	75
Çizelge 3.23. Maltepe sahil İDO	77
Çizelge 3.24. Maltepe sahil Cevahir Otel	78
Çizelge 3.25. Maltepe sahil Ves Botanik.....	79
Çizelge 3.26. Kartal sahil karting alanı.....	80
Çizelge 3.27. Kartal sahil İstanbul Şehir Üniversitesi	82
Çizelge 3.28. Kartal sahil Sis Park	83
Çizelge 3.29. Kartal sahil Pelit Kafe.....	84
Çizelge 3.30. Kartal sahil Koçtaş.....	85
Çizelge 3.31. Kartal sahil Bülent Ecevit Kültür Merkezi	87
Çizelge 3.32. Kartal sahil balıkçılar.....	88
Çizelge 3.33. Kartal sahil meydanı	90
Çizelge 3.34. Kartal sahil İDO.....	91
Çizelge 3.35. Kartal sahil İst Marina Avm	93
Çizelge 3.36. Kartal sahil Yalova Bahçe Market.....	94
Çizelge 3.37. Gözlem formları puanlama tablosu	95

KISALTMALAR

ARCGIS	Coğrafi Bilgi Sistemi Yazılımı
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
İDO	İstanbul Deniz Otobüsleri
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences (sosyal bilimler için istatistik programı)
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

ÖZET

İSTANBUL MALTEPE-KARTAL KIYI ŞERİDİ ÖRNEĞİNDE REKREASYONEL KULLANICI MEMNUNİYETİNİN BELİRLENMESİ VE OLANAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Can KORKUT

Düzce Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Pınar GÜLTEKİN

Ocak 2021, 111 sayfa

Çalışmanın amacı, İstanbul kentinin önemli kıyı rekreasyonu alanlarından biri olan Maltepe-Kartal kıyı bandı kullanıcılarının rekreasyonel memnuniyet düzeylerini saptamak, rekreasyonel olanaklarını değerlendirmek, olumlu özelliklerin artırılmasına ilişkin öneriler geliştirmek, peyzaj planlama ve tasarım ölçeklerinde mesleki bakış açısı ile mevcut sorunların çözüm sürecine katkı sağlamaktır. Bu kapsamda öncelikle alana ilişkin doğal ve kültürel veriler toplanmış, sahil bandını ziyaret eden 423 kullanıcıya anket uygulanarak, kullanıcıların rekreasyonel algıları ve memnuniyet düzeyleri ölçülmüştür. Alanda uygulanan gözlem formları ile çalışma alanı rekreasyonel olanakları uzman bakış açısı ile değerlendirilmiştir. Uzman değerlendirmesine yönelik alanın 21 önemli düğüm noktasında (yoğun kullanım, önemli ulaşım hatlarının kesişim noktası, rekreasyonel olanak varlığı) yapılan; arazi formu, bitki çeşitliliği, suya yakınlık, aktivite çeşitliliği, geniş açılı görünüm, yakın çevre gözlemleri, az bulunurluk, kültürel değişimler ve renk malzeme özelliği olmak üzere 9 kriter açısından değerlendirilmiştir. Arazi gözlemleri ve uygulanan anketler doğrultusunda çalışma alanının yoğun kullanım baskısı, yapılaşma baskısı ile karşı karşıya kaldığı, özellikle hafta sonu yoğun kullanım olduğu, kullanım zamanı olarak ise gündüz ve öğleden sonra zaman diliminin sıklıkla tercih edildiği belirlenmiştir. Taşıma kapasitesinin aşıldığı, kalabalığın yoğun olduğu alanlarda piknik amaçlı kullanımın yoğun olması, donatı elemanlarının (çöp kutusu, tuvalet, bank, vb.) ve otopark alanlarının yetersizliği yönetsel sorunlar olarak görülmektedir. Özellikle İstanbul gibi kalabalık ve kişi başına düşen kentsel açık ve yeşil alan miktarının az olduğu kentlerde, su ve yeşil alan varlığına dayalı rekreasyon olanağı sunan kıyı bandı kullanımlarının varlığı ve sürdürülebilirliği önem kazanmıştır. Tüm kentli bireylerin beğeni ve ihtiyaçlarına yönelik kullanımların bulunması, fiziksel taşıma kapasitesinin aşılmaması, engelli bireylere yönelik tasarımların artırılması, can ve mal güvenliğine yönelik kaygıların giderilmesi, trafik kaynaklı gürültü ve kirliliğe ilişkin önlemlerin alınması, rekreasyonel planlama ve peyzaj tasarımına yönelik öneriler olarak sıralanmaktadır. Değerlendirmeler sonucunda geliştirilen önerilerin, çalışma alanı ve benzer nitelikteki alanlar için yerel yönetimlere, plancılara ve tasarımcılara yol gösterebileceği düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Kıyı rekreasyonu, Kullanıcı memnuniyeti, Maltepe-Kartal kıyı bandı, Rekreasyonel planlama.

ABSTRACT

A RECREATIONAL PURPOSE ASSESSMENT IN SUSTAINABLE COASTAL PLANNING AND MANAGEMENT: EXAMPLE OF PROVINCE MALTEPE- KARTAL COAST BAND

Can KORKUT

Düzce University

Graduate School of Natural and Applied Sciences, Department of Landscape
Architecture

Master's Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Pınar GÜLTEKİN

January 2021, 111 pages

The aim of the study is to determine the recreational satisfaction levels of Maltepe - Kartal coastline users, which is one of the important coastal recreation areas of the city of Istanbul, to evaluate their recreational opportunities, to develop suggestions for increasing the positive characteristics, to contribute to the solution process of existing problems with a professional perspective in landscape planning and design scales. In this context, first of all, natural and cultural data related to the area were collected, and the recreational perceptions and satisfaction levels of the users were measured by applying a questionnaire to 423 users who visited the coastal strip. The recreational opportunities of the study area were evaluated with an expert point of view with the observation forms applied in the field. It has been evaluated in terms of 9 criteria at 21 important nodes of the field (intensive use, intersection of important transportation lines, recreational facilities) for expert evaluation. They are; land form, plant diversity, proximity to water, activity diversity, wide-angle view, close environment observations, rarity, cultural changes and color material characteristics. In line with the field observations and the applied questionnaires, it is observed that the study area is faced with the pressure of intensive use and construction. It has been determined that there is intensive use especially at the weekend, daytime and afternoon is frequently preferred as the usage time. In areas where the carrying capacity is exceeded and intensely crowded; the use of picnic purposes, the inadequacy of the equipment (garbage can, toilet, bench, etc.) and parking areas are seen as administrative problems. Especially in cities such as Istanbul where the amount of urban open and green areas per person is low, the existence and sustainability of the use of coastal strips that offer recreation based on the presence of water and green areas has gained importance. Suggestions for recreational planning and landscape design can be listed as follows; Finding uses for the tastes and needs of all urban individuals, not exceeding the physical carrying capacity, increasing the designs for disabled individuals, eliminating the concerns about the safety of life and property, taking measures regarding traffic-related noise and pollution. It is thought that the suggestions developed as a result of the evaluations can guide local administrations, planners and designers for the study area and similar areas.

Keywords: Coastal use, Maltepe-Kartal coast band, Recreational planning, User satisfaction.

1. GİRİŞ

Kıyılar coğrafi özelliklerine, kullanım biçimlerine ve fiziksel özelliklerine göre çeşitli şekillerde tanımlanırlar. Sözcük anlamı ile kıyının farklı tanımlamaları vardır.

“Kay ve Alder’e (1999) kıyı tanımı; Deniz, göl, akarsu gibi her türlü doğal su kitlesini çevreleyen toprak çeşidi veya denizin en alçak çizgisi ile kara arasındaki temas bölgesidir (Şatıroğlu, 2012).”

Kıyılar ilk çağlardan günümüze gelinceye kadar büyük ve güçlü medeniyetlerin en çok yerleştiği alanlar olmuştur. Kıyılardaki; tarım alanları, deniz ulaşımı ve taşımacılığı, su kaynakları, kum-çakıl yatakları, denizden kazanılmış dolgu alanları, petrol-doğalgaz yatakları, deniz ürünleri ve benzeri kaynaklar toplumun ekonomik ve sosyal gelişmesine imkân sağlamış, kıyı bölgelerinin ve hatta ülkenin kalkınmasında diğer alanlara göre daha önemli roller üstlenmiştir (Sesli, 2006). Günümüzde de kıyı alanları sağladıkları kullanım olanakları ile önemini sürdürmektedir.

Kıyılar, insanlar ve tüm canlılar için vazgeçilmez bir kaynaktır. Sayan’a (1990) göre kıyıların önemi; kıyısal alanlar doğal, rekreasyonel, ticari, endüstriyel ve estetik kaynaklar bakımından büyük zenginliklere sahiptir. Bu nedenle akıllıca kullanılır ve geliştirilirse bulunduğu yerin bugünkü ve gelecekteki refah ve mutluluğu için temel potansiyel değeri oluştururlar. Bu değerler arasındaki doğal dengenin korunması gereklidir. Kıyısal alanlar ‘açıklık’ duygusunun en belirgin olarak duyulduğu yerler olması bakımından da ayrıca önem taşımaktadır (Mavituna, 2007).

Kıyı alanları konumları gereği, rekreasyon ve turizm açısından yoğunlaşmanın olduğu genel noktalardır (Atik, 2012). Bu alanların mevcut kıyı kullanımları eğlenme, dinlenme ve park gibi yeşil alanlar olarak düzenlenmeye başlanmıştır. Kıyı alanı olma özelliğini sanayi ve endüstriyel faaliyetler gibi başka amaçlar için kullanılması nedeniyle yitirmiş olan kıyı mekânları, halkın 24 saat erişilebilirliğinin sağlanması amacıyla rekreasyonel kullanıma dönüştürülmeye başlanmıştır (Kelkit, Sağlık ve Sağlık, 2012). Kentlerdeki nüfus artışı kıyıların da potansiyelini arttırmıştır. Nüfusa dayalı artış kıyı alanlarında liman kentlerinin popülasyonunun artmasına ve bu artışa bağlı olarak kıyı alanlarının yeniden inşasına sebep olmuştur. Kıyısal yerleşimlerde artan insan sayısı ile birlikte, kentsel mekânda rekreasyonel etkinlik gereksinimleri de orantılı olarak artmaktadır. Sahil şeridi, kıyılar ve denizler artan rekreasyon gereksinimine cevap verebilecek

önemli kaynaklardan biridir. Özellikle kıyı kentlerinde rekreasyon etkinliklerinin bu alanlara kaydırılması kent insanı için büyük bir olanaktır (Özkan, 1981).

Kıyıların rekreasyonel kullanımlarından bahsedildiğinde öncelikli olarak denize girmek, balık tutmak, su kenarında dinlenmek, sualtı ve su sporlarını gerçekleştirmek gibi etkinlikler gelmektedir. Bu bağlamda kıyı alanlarında ortak kullanım alanları belirlenirken toplum isteklerini göz önünde tutmak gerekmektedir (Taneri, 1983; Işık, 2014). Bu şekilde toplum isteklerine göre belirlenecek olan her türlü alansal kullanım kullanıcı memnuniyetini olumlu yönde etkileyecektir. Memnuniyet düzeylerini etkileyen etmenler;

- Daha önce yaşanan mekân,
- Algılama şekli,
- Sosyal ve ekonomik statü,
- Daha iyi şartlarda yaşama isteği,
- İnanç, eğitim düzeyi gibi kişiden kişiye değişen faktörlerden oluşabilir (Çerçi, 1997).

Memnuniyet, kişinin, çevreden gelen etkilere verdiği tepkilerin, hissettiği hoşnutluk duygusuyla doğru orantılıdır. Memnuniyetin gerçekleşmesi için kişinin, zorlama olmaksızın, kendi isteğiyle katılımının sağlanması gerekmektedir (Güreşçioğlu, 2019).

Rekreasyonel alanlarda kullanıcı memnuniyeti, yukarıda yazılan sebeplerden ötürü değişiklik gösterebilir. Memnuniyet düzeyinin üst düzeye ulaştığı alanlar genellikle doğal ve kültürel elemanların iyi korunmuş olduğu alanlardır. Artan kullanıcı baskısı karşısında peyzaj değerlerinin korunması “sürdürülebilirlik” kavramı ile yakından ilişkilidir.

Rekreasyon potansiyeli oldukça yüksek olan, özellikle kent hayatının getirdiği stresi azaltmak amaçlı, kentli bireylerin yoğun kullanım eğilimi gösterdikleri kıyı alanlarının sahip oldukları kaynak değerlerinin sürdürülebilirliği ve yönetimi konusu yapılan çalışmalar önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, Türkiye'nin en büyük metropolü olan İstanbul'da kent halkının tercih ettiği önemli kıyı rekreasyon alanlarından biri olan Maltepe-Kartal sahil bandı çalışma alanı olarak seçilmiştir. Çalışma alanında yer alan farklı rekreasyon aktivitelerine yönelik kullanıcı memnuniyetinin ve algısının belirlenmesi, kıyı peyzajı üzerindeki

baskıların mesleki bakış açısı ile değerlendirilmesi alanın sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi açısından önem taşımaktadır.

Çalışma kapsamında Maltepe-Kartal sahil bandını ziyaret eden kullanıcıların rekreasyonel algı ve memnuniyeti ölçülerek, peyzaj mimarlığı bakış açısı ile mevcut kullanım durumu değerlendirilmiş, doğal, kültürel peyzaj elemanları ve sosyal veriler bir arada yorumlanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda kullanıcı memnuniyetinin artırılması, kıyı peyzajının korunması ve rekreasyonel kullanım olanaklarının iyileştirilmesini hedefleyen öneriler geliştirilmiştir.

1.1.ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI

Bu çalışmanın amacı, İstanbul kentinin rekreasyon alanlarından biri olan Maltepe-Kartal kıyı bandı kullanıcılarının memnuniyet düzeylerini saptamak ve artırılmasına ilişkin öneriler geliştirmek, kıyı bandı doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin sürdürülebilirliğini sağlamak, rekreasyon olanaklarına yönelik iyileştirme önerileri getirmek, planlama ve tasarım ölçeğinde mesleki bakış açısı ile mevcut sorunların çözüm sürecine katkı sağlayabilmektir.

Bu amaçlar doğrultusunda, çalışma alanına ilişkin doğal ve kültürel veriler toplanmış, mevcut yasal ve yönetsel durum, alana ilişkin mevcut ve/veya gelecek proje çalışmaları değerlendirilmiştir.

Peyzaj planlama ve peyzaj tasarım süreçlerinin gerektirdiği ilkeler çerçevesinde çalışma alanı rekreasyonel kullanımları, gözlem formları oluşturularak objektif olarak değerlendirilmiş, farklı kullanıcı profillerine göre tercihler saptanarak, memnuniyet düzeyini arttırmak ve koruma-kullanma dengesini sağlamak hedeflenmiştir.

Çalışma alanını, Kartal ilçe sınırlarında yer alan Anadolu Yakası Park ve Bahçeler Müdürlüğü ile Maltepe ilçesi sınırlarında yer alan kıyı Orhangazi Şehir Park'ı dolgu alanı arasında kalan kıyı bandı ve gerisindeki 200m'lik alan oluşturmaktadır. Çalışma alanının belirlenme sürecinde ön arazi çalışmaları yapılmış, kullanıcı eğilimleri gözlemlenmiş ve mevcut kıyı kullanımına ilişkin projelerin varlığı dikkate alınmıştır.

Çalışma kapsamında çalışma alanı ve çalışma yönetimine yönelik olarak ulusal ve uluslararası literatür taranmış, kamu ve yerel yönetimlerin web sayfalarından ve yetkili ziyaretlerinden veriler elde edilmiş, Kartal Belediyesi ve İstanbul Büyükşehir

Belediyelerinden 1/5000 ve 1/1000 ölçekli nazım ve uygulama imar planları temin edilmiş, çalışmanın amaç ve hedeflerine yönelik anketler üretilmiş ve arazi çalışmaları yapılmış, anketler yüz yüze çalışma alanında uygulanmış, alanın mesleki bakış açısı ile değerlendirilmesini daha objektif hale getirmek amacı ile uzman değerlendirme formu geliştirilmiştir.

Kıyı bandında mevcut rekreasyonel olanakları değerlendirmek amacıyla, yapılan ön arazi çalışmalarında belirlenen 21 noktada uzman değerlendirme formu kullanılarak mekânlar için, arazi formu, bitki çeşitliliği, suya yakınlık, aktivite çeşitliliği, geniş açılı görünüm, yakın çevre gözlemleri, az bulunurluk, kültürel değişimler ve renk malzeme özelliği olmak üzere 9 kriter üzerinden puanlama yapılmıştır. 19-57 puan arasındaki puanlama aşamasında belirlenen mekânların sunduğu olanaklar 19-31.66 puan arası düşük, 32-44.66 puan arası orta, 45-57 puan arası yüksek düzey rekreasyonel olanak olarak yorumlanmıştır.

Çalışmada alanının sunduğu rekreasyon olanakları belirlenmiş, kullanıcı beklentileri saptanmış, alanın kaynak değeri ve alan içerisindeki kullanımlar mesleki bakış açısı ile planlama ve tasarım ölçeklerinde değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda geliştirilen öneriler çalışma alanı ve benzer nitelikteki alanlar için yerel yönetimlere, plancılara ve tasarımcılara yol gösterebileceği düşünülmektedir.

1.2. GENEL KAVRAMLAR

Genel kavramlar çerçevesinde çalışma konusunun ana kavramlarına yer verilmiş, kıyı ve rekreasyon konuları açıklanmıştır.

1.3. KIYI VE KIYI TANIMI

3086 Sayılı Kıyı Kanunu kıyı kavramını kanun olarak belirten ilk metindir. 6785 Sayılı İmar Kanunu'nun 1605 sayılı 7. ve 8. Maddelerine dayanılarak 18.01.1975 tarihinde çıkarılan yönetmelik kıyının tanımını; Deniz, tabii ve suni göl ve nehirlerin kıyı çizgisi boyunca uzanan kara parçası olarak tanımlamıştır. Bu kara parçası, deniz ve göllerde, taşkın durumları dışında, kara yönünden en çok ilerlediği anda suların belirlediği kıyı çizgisi ile bu çizgiden sonra da devam eden kıyı hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, taşlık, kayalık, sazlık, bataklık alanının kara yönündeki doğal sınır çizgisi

arasında kalan alan olarak belirtildiği daha geniş tanımları da mevcuttur (İspir, 1991; Şatıroğlu, 2012).

Doğal çevre elemanı olan suyun tasarımıyla bulunduğu, görsel iletişim ve etkileşim içinde bulunduğu en önemli alanlar kıyılardır. Su ve karanın bulunduğu çizgi olan kıyı, deniz, göl, akarsu gibi her türlü doğal su kütlelerini çevreleyen toprak şeridi olarak belirlenmiştir. Bu tanımlamaya göre kıyı bir kara parçası, bir toprak şerididir. Bu kara parçasının su varlığı yanında bulunması onun temel özelliğidir. Başka bir tanıma göre kıyı, deniz, göl ve akarsular ile yan yana bulunan ve birbirleriyle bütünlük sunan alanlardır (Şengül, 1995). Bir alanın kıyı olabilmesi için farklı su kaynaklarına sahip olması ve onları çevrelemesi gerekmektedir.

Genel bir tanımla kıyı; deniz, göl ve akarsuların karayla birleştiği yerdir. Kıyılar harita üzerinde kesin ve değişmez çizgilerle gösterilmiştir. Gelgit, aşındırma, yer kabuğunun çökmesi veya yükselmesi gibi doğal olaylar ile çeşitli nedenlerle kıyı alanlara dolgu yapılması sonucu kıyı çizgilerinde değişiklikler olabilmektedir (Ünal, 2003).

Tarih boyunca kıyılar, gerek ekonomik gerek kültürel anlamda en çok tercih edilen alanlar olmuş, toplumun ekonomik ve sosyal gelişmesine imkân sağlayarak ülkelerin kalkınmasında önemli roller oynamışlardır. Hızla artan dünya nüfusu doğal zenginliklerle dolu kıyı bölgelerini hızla tahrip etmektedir. Bunun sonucu olarak kıyılar sağlıklı bir biçimde ve toplumun yaşam kalitesini arttıracak şekilde kullanılamamaktadır. Bunun bilincinde olan ülkeler, vatandaşlarına kıyılarını en iyi biçimde sunabilmek ve benzersiz güzelliği olan bu alanları koruyup, kıyılardan en verimli biçimde faydalanırken doğal yapıyı da bozmamak için geniş çaplı kıyı politikaları geliştirmektedirler (Sesli, Aydınoglu ve Akyol, 2003).

Kıyı bölgelerinin ve onların kaynaklarının sürdürülebilir kullanımını sağlama amacı taşıyan ilk önemli girişim, 1981 yılında düzenlenen ve Avrupa Kıyı Girişimi olarak adlandırılan, Kıyı ve Deniz Bölgeleri Konferansı olmuştur. Bu girişimin temel amacı, Birlik Anlaşması'nın 130 maddesinin gereklerini yerine getirmektir.

“Henningsen’e (1991) göre bu madde, kıyı kuşaklarının ve onların kaynaklarının akılcı kullanımı ve yönetimini garanti altına almak ve kıyı kuşaklarında çevre kalitesini uzun vadeli olarak korumak ve iyileştirmek amacını taşımaktadır (Alkan, 2006).”

1.3.1. Kıyıların Önemi

Kıyılar, insanlar ve kıyı alanında yaşayan canlılar için önemli ve benzersiz kaynaklardır. Ancak kıyılar tanımları gereği sadece bir çizgi olarak değil, ekolojisi gereği geniş bir

bant olarak düşünölmelidir. Su ve kara yaşamının birbiriyle iç içe olması ve birbirinden etkilenmesi sonucu çeşitli kullanımlar, ürünler, işlevler ve süreçler ortaya çıkmaktadır (Sayan, 1990; Mavituna, 2007).

Sayan (1990)'a göre, kıyısız alanların başlıca özellikleri şunlardır:

- a.** Kıyı alanları doğal, kültürel, rekreasyonel, endüstriyel, ticari ve estetik kaynaklar açısından oldukça değerli alanlardır. Bu alanlar planlı bir şekilde kullanılır, geliştirilir ve yönetimi sağlanırsa bulunduğu yerin bugünkü kullanıcılarına refah bir ortam sağladığı gibi gelecekte bu alanları kullanacak olan kişilerin de rahat ve mutlu yaşayabilmesi için refah bir ortam bırakılmış olur.
- b.** Kıyısız alanların ekonomik olarak getirileri oldukça fazladır. Nüfus artışı ile de artan kullanımlar sonucu kıyı alanları değerlenmektedir. Artan nüfus ve ekonomik gelişmelerin sonucu olarak artan ve rekabet eden talepleri doğurmaktadır.
- c.** Kıyı alanlarını kullanan insanların her geçen gün artan taleplerine ve verdikleri zararlara bakıldığı zaman, kıyısız alanlardaki deniz ekosisteminde yaşayan her tür canlının ve yaban yaşamında yaşayan canlıların hayatlarının olumsuz etkilendiği görölmektedir. Kıyısız doğal hayatın yavaş yavaş yok olmaya başlaması bu alanlardaki zenginliklerin korunması gerektiği sonucunu ortaya koymaktadır.
- d.** Kıyısız alanlar, insanların yaşam düzeyi için gerekli olan ekolojik, doğal, kültürel, sosyal, tarihi ve estetik değerler taşımaktadırlar. Bu nedenle, bu değerler arasındaki doğal dengenin korunması gereklidir.
- e.** Kıyısız alanlar açıklık duygusunun en belirgin olarak duyulduğu yer olması bakımından çok önemlidir.

1.3.2. Kıyıların Kullanım Türleri

Kıyıları tarih boyunca toplum yaşamını ve toplumların yaşayış biçimlerini etkilemiştir. Kıyıları öncelikle ulaşım ve besin kaynağı olarak kullanılmış, zamanla teknolojinin ve toplumsal yaşamın gelişmesiyle birlikte farklı kullanım türleri ortaya çıkmıştır. Kıyıların başlıca kullanım türleri aşağıda yazılan başlıklar altında toplanabilir (Sayan, 1990; Mavituna, 2007).

- a.** Liman Kullanımları: Ülkeler için önemli mekânlardan birisi olan kıyı alanları, konumları gereği ticaret ve ulaşım amaçlı faaliyetlere olanak sağlarlar ve ülkelerin kalkınmasında önemleri büyüktür.

- b.** Sanayi Kuruluşları Yerleşimi: Kıyısız alanlarının gemi inşa ve bakım sanayi, enerji ihtisas bölgeleri, sanayi endüstri bölgeleri, enerji üretimi, petrokimya sanayi gibi sanayi kullanımlarına olanak sağlaması sanayinin geliştirilmesine katkıları sağlar.
- c.** Kentsel ve Kırsal Yerleşim Yerleri Olarak Kullanılması: Kıyıya yakın yerlerde hayatını sürdüren insanların kıyı alanlarındaki liman, sanayi, balıkçılık gibi iş dallarında çalışıp hayatlarını devam ettirebilmeleri kıyısız alanların yerleşim yerleri olarak kullanımının önemini arttırmaktadır.
- d.** Özel Konut Yerleşimleri: Denize kıyısı olan kıyısız alanlar çoğunluğu yaz ayları olmakla beraber sıcaklığı düşük olmayan yerlerde dört mevsimde devam ettirilebilen tatil köyleri, pansiyonlar, müstakil villalar gibi konut yerleşimlerinin yapılabileceği yerler kıyısız alanların canlanmasına olanak sağlamaktadırlar.
- e.** Turistik Amaçlı Kullanımlar: Büyük çoğunluğu yabancı turistler olmak üzere yerli turistlerinde sıklıkla kullandıkları yerler olan kıyısız alanlar illerin, ilçelerin, kasabaların gelişimi ve ekonomik olarak rahatlaması için uygun alanlardır. Oteller, pansiyonlar, kamp alanları gibi kullanımların sıklıkla bulunduğu yerlerdir.
- f.** Rekreatif Kullanımlar: Toplumların dinlenme, eğlenme, sağlık, spor gibi birçok rekreatif etkinliğe olanak sağlayan kıyısız alanlar bu tür etkinliklerde denize kıyısı olması sebebiyle daha çok tercih edilmektedir.
- g.** Ulaşım: Deniz ile kara arasındaki her türlü ekonomik ve turistik bağlantıların sağlanması amacıyla kullanılmaktadır.

1.3.3. Kıyı Sorunları

Bütün dünyada, endüstrileşmiş veya gelişmekte olan, yoğun nüfuslu veya az nüfuslu barındıran ülkeler, çok duyarlı birer ekolojik birim olan kıyısız alanların doğal dengesinin bozulduğunu ve kıyıların yıprandığını görmektedir. Bu yıpranmanın nedenleri, hızı, yoğunluğu ülkeden ülkeye değişmekte ancak sonuç olarak bütün dünya insanları için en uygun yaşama ortamını oluşturan kıyı alanları yok edilmektedir. Konunun boyutları ülkeleri aşarak, tüm insanlığı, gelecek nesilleri ve tüm canlıların yaşamını tehdit edecek genişlik ve derinlikindedir (Yılmaz, 2007).

Doğanın ayrıcalıklı bir parçası olan kıyıların ve denizlerin canlılar ve özellikle insanlar için çok önemli bir kaynak olduğu ortadadır. Sanıldığı kadar tam tersine kıt bir kaynaktır ve tüketilmesi en kolay amaçlarla kullanıma olanak sağlar. Tarım, yerleşim, endüstri, ulaşım, depolama, enerji üretme, atıkları atma, besin kaynağı, hammadde, rekreasyon,

turizm ve bilimsel ortam gibi ana başlıklarda sayılabilecek birçok kullanım için ideal bir ortamdır. Bu nedenle insanlık tarihi ile kıyı yıpranması başlamıştır. Teknolojik gelişme ile de bozulma, ekosistemin parçalanması, fiziksel ve görsel olduğu kadar, toplumsal ve tarihi peyzaj değerlerinin yol edilmesi de hızlanmıştır. Denizler kirletilmiş, balıklar ve diğer suda yaşayan canlılar büyük ölçüde yol edilmiş, jeomorfoloji değiştirilmiş, plajlar tahrip edilmiş, bitki örtüsü yok edilmiş, kıyı çizgileri kesintisiz beton duvarlarla bütün güzelliklerini ve oluşturdukları yaşamı kaybetmiştir. Kıyı tahribatı sadece Türkiye kıyılarında söz konusu olmayıp kıyıları olan hemen her ülke için, nedenleri farklı veya benzer, bir “ekolojik kriz”, “kıyısal yozlaşma” söz konusudur (Yılmaz, 2007).

1.3.3.1. Altyapı Sistemleri ve Kentsel Atıklar Açısından Kıyı Sorunları

Deniz suyuna karışan çeşitli zararlı maddeler suyun kimyasal yapısını değiştirerek içinde yaşayan canlılar ve insanlar için doğrudan veya dolaylı olarak çeşitli zararlar oluşturmaktadır. Bu kirlenmenin nedeni deniz ve kara kaynaklı kirlenme olarak ikiye ayrılmaktadır. Deniz kaynaklı kirlenmeler, özellikle gemilerin atık sularını denize boşaltmaları ve kimyasal madde taşıyan tankerlerin neden olduğu kazalar sonucu bu maddelerin denize dökülmesiyle oluşan kirlenmelerdir. Kara kaynaklı kirlenmeler ise kanalizasyon suları ve evsel çöpler gibi konutsal atıklar ile deniz kıyısında veya kıyıya yakın yerlerde bulunan endüstri tesislerinin herhangi bir arıtma olmadan denize boşalttıkları katı, sıvı veya gaz atıklardan oluşmaktadır. Ayrıca tarımda kullanılan kimyasal ilaçlar, kimyasal gübreler de yeraltı sularına karışarak denize ulaşmakta, kıyı alanlarındaki canlılar için tehdit oluşturmaktadır (Mavituna, 2007).

Kentlerimiz genellikle tam ve sağlıklı bir altyapı kurulmadan oluşturulmuştur. Kıyı kentlerimizde ulaşım ve ticaret dolayısıyla iç bölgelere açılabilme ya fosseptiklerle ya da bireysel çözümlerle sorun olmaktan çıkarılmaya çalışılmakta fakat gerekli hassasiyet gösterilmemektedir. Buda önemli problemler yaşanmasına sebep olmakla beraber artan nüfusla birlikte çözüme ulaşılmakta zorlanılmaktadır. Kıyı kentlerimizde denize atılan atık su ve deşarj üniteleri liman içlerinde kaldığında çevre kirliliğine ve ekolojik tahribata yol açmaktadır. Kıyıda beslenmek zorlaştırılmakta, deniz ürünleri sağlıksız besin değerleri taşımaktadır. Diğer yandan kanallar, dereler ve ırmaklarla denize ulaştırılan endüstriyel atıklar da aynı şekilde dengeyi bozmaktadır. Deniz ve çevre kirliliğine sebep olan bu tesisler yeterince denetlenememekte ve kıyılardan uzaklaşılmasına ve geri kazanımı zor sonuçlara sebep olmaktadır. Kentsel atıkların deniz dolgusunda kullanılması, deniz suyunun kimyasal dengesini bozan sızmalara

sebepler olmakta ve çürük zemin oluşturmaktadır. Ayrıca akıntı ile tüm kıyıya yayılmakta ve çevre kirliliğini oldukça arttırmaktadır (Yılmaz, 2007).

1.3.3.2. Turizm Açısından Kıyı Sorunları

Ülkemizdeki turizm anlayışı insanların dinlenme talebine, öncelikle de ülkemiz insanların dinlenme talebine yanıt vermektense uzaktır. Turizm denildiğinde akla ilk gelen, yabancı turistlerin ülkemize döviz bırakmaları olmaktadır. Bu anlayışın bir devamı olarak her türden turistik yatırımın hangi kaynağı nasıl tahrip ettiğı düşünülmeden plansız bir şekilde hayata sunulmasıdır. Turizm olayının büyük ölçüde kıyılara yönelmiş olması, en büyük kaynak tahribatının kıyılarda gerçekleşmesi sonucunu doğurmaktadır. Plansız, programsız yapılan her turistik yatırım ulusal bir kaynağı tahrip etmektedir. Kıyılarımızı en dengeli kullanması gereken sektör turizm olması gerekirken, en çok tahrip eden sektör turizm olmuştur. Son zamanlarda kamuoyunda giderek artan tepkiler, kıyılarda gelecek yıllarda planlı bir gelişmenin gerçekleştirilmesi doğrultusunda adımlar atılmasına bir zemin oluşturulmuştur. Bir ülkenin turizm potansiyelinin varlığı ve sürekliliğı, bütün değerli doğal ve kültürel peyzaj özelliklerinin korunması ve ülkesel ölçekte fiziki ve sosyo-ekonomik bir plana göre geliştirilmesine bağılı bulunmaktadır. Yapılan uygulamalar, doğal ve kültürel değerlerin kaybına, yozlaşmasına neden olmuştur. Turizm planlaması, fiziksel planlar yapılmadan, alt yapı hizmetleri tamamlanmadan, kıyıların nicel ve nitel açıdan turizme açılması şeklinde görülmektedir. Dış turizm yanında ülke ölçeğinde kısıtlı olmakla beraber, yerel boyutta yoğun bir iç turizm hareketinin genellikle yaz aylarında kıyısal alan ve yerleşmelere yöneldiğı görülmektedir. Yoğun kullanım kıyısal alanlarda çok hassas olan ekosistemlerin tahribinin yanı sıra, çeşitli fiziksel ve hatta toplumsal doku değişikliklerine sebep olmaktadır. Kıyı tahribatına özel kurumlar kadar kamu kurumları da sebep olmuştur. Kıyıların korunması ile ilgili yasa ve mevzuatın yetersizliğı, ‘kıyı’ olgusunun kamu ve kişi bilincinde gereğince boyutlanamamış olması, bugünkü üzücü ve yarınki ümitsiz duruma getirmiştir. Turizmin devamlılığı için gösterilen hoşgörü, ayrıcalık hatta teşvikler nedeniyle doğal sitlerimiz, arkeolojik kazı alanlarımız, içme suyu havzalarımız da kıyı yağmasından etkilenmiştir. Batı Avrupa ülkelerinin birçoğunda bazı hassas kıyı bölgelerinin bazı mevsimlerde iç ve dış turizme kapatılarak, bu gibi ekosistemlerin rejenerasyonlarına olanak sağlanmaktadır (Yılmaz, 2007).

1.4. SERBEST ZAMANIN TANIMI

İnsanların geçmiş yıllardan günümüze kadar, yaşam şartlarının ve yaşam seviyelerinin yükselmesinde değişmeden devam edebilmeleri için üç ana unsur bulunmaktadır. Bunlardan birincisi çalışma, ikincisi uyuma, üçüncüsü de diğer temel gereksinimler olarak belirlenmiştir. Bu unsurlardan arta kalan zaman “boş zaman” olarak belirtilir ve insan yaşamındaki boş zamanın, fiziki ve sosyo-ekonomik açıdan değerlendirilmesi bir rekreasyonel aktivitedir (Bayer, 1992).

Godbey (1985)’e göre serbest zaman “temel inancını destekleyen ve kişisel olarak hoşagiden sezgisel değerlerinin yardımıyla, zorlayıcı bir sevgiden, istekten uzak hareket edebilmesi için bireyin kültür ve fiziksel çevresindeki dışsal zorunlu kuvvetlerden bağımsız şekilde özgürce hareket edebileceği zaman” olarak tanımlanır (Günaydın, 2011).

Serbest zaman ile ilgili çalışmalar, ilk olarak ABD’de 1950’li yıllarda sosyo - ekonomik yapı ve etkinliklere katılım arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla yapılmıştır. 1960’lı yıllarda azınlıkların ülke politikasında yer edinmesiyle araştırmalar ırk ve milliyet kavramları üzerinde yoğunlaşmış, 1970’lerde yaşlı nüfusun artması nedeniyle yaşam biçimi ve katılımı ilgili çalışmalar yapılmıştır. 1980’lere kadar bu etmenler tek başına değerlendirilirken, 1990’lardan itibaren ise hepsi birlikte ele alınmaya başlamıştır (Lee, Scott ve Floyd, 2001).

Burton’a (1967) göre serbest zaman, “kişinin isteğe bağlı olarak yönlendirilmiş zamanıdır. Önemli olan bu zamanın nasıl kullanılacağıdır.”

1.4.1. Rekreasyon Kavramı

Sanayi devriminden günümüze değin sürmekte olan teknolojik gelişmeler hayatımızı kolaylaştırmanın yanı sıra monotonluğu ve bu monotonluğun getirdiği yorgunluğu ortaya çıkarmıştır. Teknolojinin gelişmesi ile sanayileşme, sanayileşmenin artması ile iş olanakları ve sanayi bölgelerine göçler başlamıştır. Bu göçlerle büyüyen kentler gün geçtikçe kalabalıklaşmış ve yaşanması yorucu mekânlar haline gelmişlerdir. İşte teknolojinin gelişmesi sonucu hayatımıza pozitif ve negatif yönde etkisi olan bu iki unsur insanların dinlenme, eğlenme ve yenilenme ihtiyacını arttırmaktadır. Bu nedenle rekreasyon günümüzde önemli bir hal almaktadır (Müderrişoğlu ve Uzun, 2004).

Çok geniş bir anlam taşıyan “Rekreasyon” sözcüğü, Latince’de tekrar anlamına gelen ‘Re’ ve yaratma anlamındaki ‘Create’ sözcüklerinden türemiş olup, bir şeyin yeniden yaratılması veya yeniden kazanılmasını ifade eder. Günümüzde rekreasyon, genel olarak fiziksel ve zihinsel yönden yeniden canlılık ve zindelik yeniden tazelemek anlamında kullanılmaktadır. Bununla birlikte, herhangi bir etkinlik ya da yaşantı kişiye dinlenme, zevk ve eğlence yönünden bir şeyler vermelidir (Yücel, 1998).

Dünyada rekreasyonla ilgili çalışmaların uzun bir geçmişi vardır. Dünyada yapılan bazı rekreasyon tanımları aşağıdaki gibidir:

Rekreasyon, enerji ve güç harcayarak canlanmak, yenilenmek bu sayede fiziksel, zihinsel ve ruhsal olarak yeniden hazır hale gelmektir (Corbin, 1970).

Cushman and Laidler (1990) rekreasyonu, boş zamanın değerlendirilebildiği ve zevk alındığı, aynı zamanda sosyal amaçlar için organize edilmiş bir sosyal kurum olarak görünen etkinlik olarak tanımlamışlardır.

Geniş anlamı ile rekreasyon; insanların ev ile ilgili uğraş ve çalışmaları, ikinci ya da ek iş gibi yapmak zorunda oldukları işlerin dışında kalan serbest zamanları süresince gerçekleştirebilecekleri ya da elde edebilecekleri herhangi bir uğraştır (Baud-Bovy ve Lowson, 1998).

Kraus (1977) ise rekreasyonu, insanların yerine getirmesi gereken işleri ve görevleri dışında kalan boş zamanlarda dinlenmek, eğlenmek, yenilenme bireysel açıdan tatmin olmak için gönüllü olarak katıldıkları etkinlik ya da deneyim olarak tanımlamaktadır.

Türkiye’de rekreasyonla ilgili çalışmaların geçmişi çok eskiye dayanmamaktadır. Türkiye’de yapılan bazı rekreasyon tanımları aşağıdaki gibidir:

Pehlivanoglu’na (1986) göre rekreasyon, birey ve toplumların kendi istek ve içgüdüsüne göre, boş zamanlarında bedensel ve ruhsal dinlenme gereksinimlerini karşılayacak birey ve toplumu boşaltan, yenileyen ve tazeleyen, çalışma ve yaşam gücünü sağlayan ve sürdürüldüğü sürece bireye zevk veren, gelir sağlama kaygısından uzak her türlü faaliyeti kapsayan davranışlar bütünüdür.

Rekreasyon, kişilerin serbest zamanları içinde, günlük yaşamın sıkıcı, disiplinli ve monoton geçen çalışma hayatının etkisinden kurtulmak, dinlenmek ve hoşça vakit geçirmek amacıyla gösterdikleri, çeşitli faaliyetleri içermektedir (Altunkasa ve Uzun 1991; Mansuroğlu, 2002).

Özkan'a (1983) göre rekreasyon, sağlıklı yaşamak ve verimli çalışmak için, insanın bozulan bütünlüğüne, dilediği aktivitelerle yeniden erişmesi olayıdır. İnsan yaşamındaki temel gereksinimlerden biri olan rekreasyon bir planlama konusudur. Boş zaman ise koşulsuz kişiye öz değerdir ve hiçbir disiplin tarafından yönlendirilemez ve planlanamaz (Şimşek, 2007).

Rekreasyon; genellikle serbest zamanlar içinde yapılan bireyin kendi isteği sonucu oluşan, onu fiziksel ve düşünsel yönden yeniden canlandırmayı amaçlayan, bireyin toplumsal, ekonomik ve kültürel olanakları ve yaşadığı toplumun yapısına uygun olarak yaptığı fiziksel, düşünsel etkinlikler bütünüdür. Günümüzde rekreasyon genel olarak fiziksel ve zihinsel olarak yeniden canlılık ve zindelik kazanmak ve yeniden tazelenmek anlamında kullanılmaktadır. Herhangi bir aktivite ya da yaşantı kişiye dinlenme zevk ve eğlenme yönünden bir şeyler katmıyorsa rekreasyon sayılmaz (Güleç, 1989).

Yukarıdaki rekreasyona dair yapılmış olan tanımlara bakıldığı zaman genel bir tanım yapacak olursak; insanların iş hayatları dışında "serbest zaman" olarak ifade edilen zamanda eğlenme, dinlenme yenilenme gibi etkiler bırakan, kişilere sosyal anlamda katkılar sağlayan, kazanç amacı güdülmeyen, kendi istekleri doğrultusunda yaptıkları yürüyüş, piknik, gezinti, alış-veriş gibi aktivitelere rekreasyon denilebilir.

1.4.2. Rekreasyonun Tarihsel Gelişimi

Rekreasyon, kavram olarak yeni fakat olgu olarak pek kabul edilmemektedir. Yüzyıllar önce yapılan geleneksel sporlar, avlanma ve benzeri etkinlikler günümüzde de rekreasyonel aktivite olarak yapılmaktadır (Yücel, 1998).

Örneğin; eski Mısır'da yapılan çeşitli sportif etkinlikler, harp oyunları, avlanma, danslar başlıca rekreasyon çeşitleriydi. Asurlularda rekreasyon, daha çok geniş bir halk kitlesinin bir arada kutladıkları şenlikler niteliğindedir. Eski Hindistan'da rekreasyon, genellikle dinsel etkiler altında ve Hint misyonerlerinin örgütü ile idare edilirdi. Eski İran'da ise, rekreasyon Cennet bahçeleri adı verilen büyük koruluklarda ve daha çok spor gösterileri şeklinde gelişmişti. Romalılar döneminde ise, zengin malikânelerde sürdürülen çeşitli eğlenceler, geniş banyo havuzları etrafında düzenlenen şölenler, heyecan verici ilginç gösterilerin kitlesel olarak izlenmesi gibi aktiviteler büyük önem taşımaktaydı. Ortaçağ'da eski dönemlerdeki bu etkinlikler, daha çok basit günlük davranışlar şekline dönüşmüş; genellikle avlanma, harp oyunları, bahçe ile ilgilenme, piknik ve içe dönük uğraşlar olarak varlıklarını sürdürmüştür (Yücel, 1998).

Rönesans hareketleri ile birlikte yeni deniz yollarının bulunması, hümanizma akımları ve yeni buluşların insan yaşamına getirdiği canlılık, kentlerin yapısal değişimini hızlandırarak, düşünsel öğelerin ağır bastığı, çeşitli sanat olayları, şiir ve edebiyat gösterileri, felsefi ve teorik tartışmalar, değişik eğlenceler gibi yine içe dönük fakat çok zengin etkinliklerin yanı sıra; piknik yapma, çeşitli oyun ve seyir tipleri de oldukça yaygın aktiviteler olarak biçimlenmiştir. Aynı durum daha sonraları geniş park ve bahçelerde düzenlenen zevk ve sefa şöenleri, sanat ve politika tartışmaları, çeşitli görsel sanat uğraşları ile giderek ağırlığını artıran açık hava aktivitelerine dönüşmeye başlamıştır (Yücel, 1998).

Klasik dönemde kırsal yaşama, natüralizme ve hümanizme önem verme, güzelliklere karşı ilgi ve sevgi duyma, sosyal organizasyonların kuruluşunda rekreasyonel etkinliklerin gelişmesinde etkili olmuştur. Genç nesil, kültürel değerlerin öğrenilmesi konusunda aileleri tarafından yetiştirilmiştir. Halk kitleleri; spor gösterileri, toplu geziler, müzik-tiyatro gösterileri, sergi gibi rekreatif etkinliklerden geniş ölçüde yararlanmışlardır (Hazar, 2009).

Rekreasyonun Türkiye'deki gelişimi dünyadaki gelişmeye paralel olduğu görülmüştür. Toplumların, yaşama biçimlerinin şekillenmesinde kültürel geçmişleri ile birlikte etkileşim içinde buldukları diğer toplumların da etkisi büyüktür. Türkiye'de rekreasyon kavramı, toplumun tarihsel gelişimi içerisinde sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel ve düşünsel değişimlerine ve bu değişimlerin yaşam biçimlerine olan etkilerine göre değişiklik göstermektedir. Bu nedenle Türk insanının yaşam biçiminin oluşumunda Anadolu öncesi Türk toplumlarının, Bizans İmparatorluğu'nun, Osmanlı İmparatorluğu'nun, İslamiyet'in ve batılı toplumların etkileri bulunmaktadır (Karaküçük, 1999).

Anadolu Selçuklu Dönemi'nde çalışma hayatı; ziraat, meslek, ticaret ve bilim gibi ayrılmış, şehirleşme belirginleşmeye başlamıştır. Bu şekilde çalışma hayatı örgütlenmiştir. Buna bağlı olarak yaylalara çıkma, içme ve kaplıcalara gitme şeklinde ve diğer pasif-aktif etkinliklerle boş zamanlar değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu dönem toplumda çalışma ve çalışma dışı zamanın ayrılaşması, boş zaman kavramlarının yerleşmesi bakımından önem taşımaktadır (Sezgin, 1987; Öter, 2008).

Türklerin 11. yüzyıl'da (yy) İslamiyet'i seçmeleri ile yaşam biçimlerinde büyük farklılıklar ortaya çıkmıştır. Rekreasyonel yaşamda da bu durum çok belirgin olarak

görülmektedir. Türk toplumunda dinin etkisiyle rekreasyonel yaşam her dönemde büyük çeşitlilik ve zenginlik kazanmıştır. Cami ziyaretleri, yatı ziyaretleri, kuran okuma, mevlit, bayram ziyaretleri ve eğlenceleri, ramazan eğlenceleri ve şenlikleri, dini sohbetler ve toplantılar sadece bu dini faaliyetlerden birkaç örnektir (Karaküçük, 1999).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde boş zaman alışkanlıkları daha çok eğlence ağırlıklı pasif etkinlikler şeklindedir. Kadınlar daha çok ev içi boş zaman etkinlikleri olarak, hikâye ve masal anlatma, misafirlik, oyun, saz çalma, şarkı türkü söyleme, oya, dikiş-nakış işleri ve dini etkinlikler gibi faaliyetlere katılırken erkekler daha çok ev dışı etkinliklere ilgi göstermekteydi. Mesire yerlerine, hamama, kahvehaneye, meyhanelere gitme ve çoğunlukla yabancıların uğraştığı spor müsabakalarını izleme, avcılık-atıcılıkla uğraşma, kuşçuluk yapma gibi aktiviteler erkeklerin tercih ettiği etkinliklerdi (Karaküçük, 1999).

Osmanlı dönemindeki açık hava rekreasyon faaliyetleri ile kapalı mekân rekreasyon alanlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- a. Açık hava rekreasyon faaliyetleri**
 - Geleneksel devlet şölen ve törenleri; bunlar en yoğun katılımlı olan rekreasyonel etkinliklerdir.
 - Özel günlerde düzenlenen mesireler
 - Bağ, bahçe, kır, kuru gezileri
 - Deniz eğlenceleri (sandal gezileri ve eğlenceleri)
- b. Kapalı mekân rekreasyon alanları**
 - Kahveler, Türk kültüründe önemli yeri olan mekânlardır. Yalnız kahve içmek için değil, birçok eğlenceye katılmak ve dostlarla bir arada olabilmek için kullanılan mekânlardı. Tavla, satranç, müzik gibi eğlence araçları kahvehanelerde yaygındı.
 - Tekkeler, daha çok dini günlerde kutlama ve törenler söz konusudur.
 - Meyhaneler, çoğu kötü üne sahiptir ve buraları çoğunlukla azınlıklar tarafından işletilirdi. Müslüman mahallelerde meyhane açılmazdı.
 - Hamamlar, dinlenme, rahatlama ve eğlence yeri olarak önemli bir fonksiyon üstlenmiştir (Sezgin, 1987).

Osmanlı döneminde tanzimat fermanıyla beraber batılılaşma başlamıştır. Batılılaşma, değişim sürecine giren Türk toplumunun her kesiminde günlük yaşamda, modada, oyunda, eğlencede ve daha birçok konuda etkilemeye başlamıştır. Osmanlı

İmparatorluğu'na batılı anlamda modern sporların girmesinde yabancıların büyük rolü olduğu bilinmektedir (Karaküçük, 1999).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması, Türk toplumunun rekreasyonel yaşamında yeni bir dönemin başlangıcıdır. Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde her alanda gerçekleştirilen devrimler, yüzyıllardır oluşan geleneksel yaşam biçimlerine ciddi boyutta etki etmiştir. Artan hızlı sanayileşme ve sonucunda kentleşme ise, çalışma ve çalışma dışı zamanın belirginleşmesine neden olmuştur. Tatil kavramının çalışan kesim ve kentleşme ile beraber toplumda yaygınlaşması, gelir düzeyinin yükselmesi, eğitim imkânlarının daha da artması, ulaşım ve haberleşmedeki yenileşme, dışa açılma gibi nedenler çalışma dışı zaman içindeki boş zamanın kullanılması ve değerlendirilmesi gerekliliği sonucunu ortaya çıkarmıştır (Karaküçük, 1999).

Bu dönemde, rekreasyonel etkinlik türlerinde de değişiklikler ve çeşitlenmeler görülmüştür. Özellikle yaz aylarında gerçekleştirilen geleneksel yaylaya çıkma, bağa, bahçeye gitme şeklindeki etkinlikler 1960'lı yıllardan sonra önemini giderek kaybetmiştir. Bunların yerini ise, modanın etkisiyle deniz kıyılarına gitme almıştır (Karaküçük, 1999).

Türkiye'deki bugünkü durum; insanlar içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullar nedeniyle, gereğinden fazla boş zamana sahiptirler. Türkiye'deki boş zamanların karşımıza çıkan yüksek değeri, gelişmiş batı toplumlarında ortaya çıkan boş zamanların yaratılması ve çoğaltılması çabaları, görüntüsü ile farklılıklar göstermektedir. Bu toplumlarda yoğun olarak çalışanın daha fazla boş zamana sahip olması gündemdedir (Karaküçük, 1999).

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) çalışmasına (1993) göre; Türkiye'de boş zamanların çeşitli toplum katmanlarına yayılmış şekilde ve genellikle fazla olarak görünmesi, sorunun bir yönünü oluşturmaktadır. Sorunun ikinci yönü ise, fazlaca boş zamana sahip Türkiye'de, bu boş zamanların değerlendirilmesinin nasıl yapılacağıdır. Türkiye gibi kalkınmakta olan ve her kesimden insanın sahip olduğu fazla boş zaman miktarı nedeniyle bu boş zamanların değerlendirilmesi daha fazla değer taşımaktadır. Günümüz Türkiye'sinde boş zamanların değerlendirilmesi genellikle pasif bir görüntü çizmektedir. Televizyon izlemek, radyo dinlemek, sinemaya, tiyatroya, maça gitmek, arkadaşlarla dolaşmak, kahvehanelere gitmek, gazete okumak vb. etkinlikler bu boş zamanların değerlendirilmesine birkaç örnektir (Karaküçük, 1999).

1.4.3. Rekreasyonun Özellikleri

Çok çeşitlilik arz eden, kişilerin ilgi, istek, amaç ve katılım şekillerine ve daha birçok faktörlere göre değişik anlayışlar sergileyebilen rekreasyonun özellikleri konusunda, ortak bir noktaya ulaşma zorlukları bulunmaktadır. Ancak, rekreasyonun birçok araştırmacı tarafından kabul edilen bazı temel özellikleri vardır. Bunlar rekreasyonu, diğer etkinliklerden ve kavramlardan ayıran temel özelliklerdir (Öter, 2008).

Rekreasyonun özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Aktivitelere katılımında gönüllülük esastır.
- Özgürlük hissi verir.
- Faaliyetlere devam etme zorunluluğu yoktur.
- Rekreasyon boş zamanda yapılır.
- Her yaştaki ve cinsiyetteki insanların faaliyetlere katılımına imkân verir.
- Rekreasyon bir faaliyet gerektirir.
- Rekreasyonun her kişiye göre bir amacı vardır.
- Rekreasyonel faaliyetlerin katılımcıya kişisel ve toplumsal özellikler kazandırması beklenir.

Sonuç olarak rekreasyon; boş zamanda tek başına grupta, araçlı, araçsız, açık veya kapalı alanlarda kentsel veya kırsal, bir organizasyon içinde ya da dışında, zorunlu olmadan seçilen zevk ve neşe verici her türlü etkinliklerden oluşmaktadır. Etkinlikler genelde, kendisi dışında bir ödülü bulunmayan, dıştan gelen bir zorlama ile değil, içten gelen bir istekle gerçekleştirilmektedir (Karaküçük, 1999).

1.4.4. Rekreasyonun Sınıflandırılması

Eski çağlardan günümüze kadar, dinlenmeye ve eğlenmeye yönelik bireysel ya da topluca sürdürülen değişik rekreasyonel etkinlikler, insanlığın mevcut gelişim çizgisine uygun olarak, kimi zamanlarda az, kimi zamanlarda yoğun bir şekilde varlığını sürdürmüş ve giderek büyük bir çeşitlilik kazanmıştır (Demirel, 1997).

İnsanların boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla yaptıkları rekreasyon aktivitelerinin çeşitli şekilde sınıflandırılmaları yapılmıştır. Gülez'e (1989) ve Öter'e (2008) göre, dört ayrı rekreasyon sınıflandırması yapılabilmektedir:

- a. Etkinlik Çeşidine Göre Sınıflandırma: Kişilerin rekreasyonel eylemlerinde gerek duydukları ve harcadıkları güç ve hareketliliğe bağlı olarak yapılan bu sınıflandırmada

rekreasyon aktif ve pasif olarak birbirinin zıttı iki gruba ayrılmaktadır. Beden gücüyle yapılan aktiviteleri kapsayan rekreasyon tipine “aktif rekreasyon” denilmektedir. Bu rekreasyon tipine bisiklete binme, yüzme, koşu yapma vb. girmektedir. Kişilerin daha az güç harcayarak genellikle dinlenme, düşünsel ve durgun karakterdeki rekreasyon tipi ise “pasif rekreasyon” olarak tanımlanmaktadır. Bu rekreasyon tipine ise kafe - restoran gibi yerlerde oturma, manzara izleme vb. girmektedir (Güleç, 1989).

b. Yersel Sınıflandırma: Rekreasyon aktivitelerinin gerçekleştiği alanlara göre “kentsel” ve “kırsal” olarak iki gruba ayrılır. Kırsal rekreasyon etkinlikleri, daha çok kırsal köy, kasaba vb. alanlarda gerçekleştirilen rekreasyon etkinlikleridir. Kentsel rekreasyon etkinlikleri, yerleşim alanları içerisinde sürdürülebilen rekreasyon etkinlikleridir. Bu etkinlikler açık ve kapalı spor alanları, kıyı bantları, tiyatro, sinema, turistik yerler gibi alanlarda gerçekleştirilmektedir (Pehlivanoglu, 1986).

c. Yapısal Sınıflandırma: Rekreasyon etkinliklerin sürdürüldüğü mekânın özelliklerine göre kapalı ve açık alan rekreasyon aktiviteleri olarak iki gruba ayrılmaktadır. Kapalı alan rekreasyon aktiviteleri, konutlar başta olmak üzere alışveriş merkezi, müze vb. gibi kapalı alanlarda yapılan kişilerin günlük yaşamlarında kullandıkları alanları kapsamaktadır. Açık hava rekreasyonu ise, kişilere daha geniş alanlar sunan açık havada gerçekleştirilen rekreasyon aktiviteleridir (Pehlivanoglu, 1986).

d. Zamansal Sınıflandırma: İnsanların rekreasyon aktivitelerini yaptıkları boş zamanlarındaki süreye göre sınıflandırılır. Günlük rekreasyon, tatil rekreasyonu ve emeklilik dönemi sonrası rekreasyon olarak üç gruba ayrılmaktadır (Güleç, 1989).

1.4.5. Rekreasyonel Etkinlik Çeşitleri

Bireylerin serbest zamanlarında gerçekleştirdikleri rekreasyonel aktiviteler geniş anlamda Çizelge 1.1’deki gibi altı kategori içinde gruplandırılabilir (Baud-Bovy ve Lowson, 1998).

Çizelge 1.1. Baud-Bovy ve Lawson'a (1998) göre rekreasyonel etkinlik kategorileri (Öter, 2008).

Etkinlik kategorisi	Örnek
Evle ilgili olan aktiviteler	Televizyon izlemek, kitap okumak, müzik dinlemek, bahçe ile uğraşmak, hobiler
Yüksek sosyal içerikli olan aktiviteler	Eğlence, dışarıda yemek, partiye gitmek, yakınları ziyaret etmek
Kültürel, eğitimsel ve sanatsal olan aktiviteler	Tiyatro, konser, sergi, müze vb. ziyaretleri
Katılımcı ya da izleyici olarak yapılan aktiviteler	Golf, futbol, yüzme, tenis, dart, bowling vb.
İnformal (düzensiz) dış mekân rekreasyonu aktiviteleri	Keyif için araba kullanmak, deniz kenarında ya da kentin dışında günlük gezinti, piknik, yürüyüş vb.
Bir geceden fazla konaklanan serbest zaman aktiviteleri	Uzak mesafelere seyahatler, turlar, hafta sonu turları, tatiller

Rekreasyon için yapılan sınıflandırmalardan birine göre, örneğin yapısal sınıflandırmaya göre, başlıca rekreasyon etkinlik çeşitlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Güleç, 1989; Öter, 2008):

- a. Kapalı mekân rekreasyon etkinliklerinden bazıları;
 - Konut içi etkinlikler,
 - Sinema ve tiyatroya gitme,
 - Oyun salonlarına (bیلardo, briç, satranç vb.) gitme,
 - Kahvehanelere ve çayhanelere gitme
 - Çeşitli kapalı mekân kültür etkinlikleri (konser, opera, bale vb.) izleme
 - Alışveriş merkezlerinde gezinti ve zevk için alışveriş yapmak,
 - Tarihsel ve mimari değeri olan yapıları gezme,
 - Müze ve kütüphaneleri gezme,
 - Diğer kapalı etkinliklere katılma veya izleme
- b. Açık hava rekreasyon etkinliklerinden bazıları;
 - Kamp yapma (açık havada, çadırılı, sabit kamp tesislerinde kamp vb.),
 - Rekreasyonel konutlarda geceleme,
 - Piknik yapma,
 - Gezinti (yaya, bisikletli, motosiklet ile ya da otomobil ile),
 - Kara avcılığı (kuş avı, yaban avı, sürek avı vb.),
 - Sportif balık avcılığı,

- Atıcılık,
- Dağcılık,
- Kış sporları (kızak, kayak vb.),
- Paten yapma (buz pateni, tekerlekli paten vb.),
- Yüzme,
- Kanoculuk (akıntılı sularda kürek çekme),
- Motorlu kayıkçılık, yelkencilik, yatçılık vb.),
- Amatör dalgıçlık ve su altı çalışmaları,
- Zevk için doğa araştırmaları yapma,
- Doğal materyal toplama (kelebek, böcek, taş, koleksiyonculuk),
- İzcilik,
- Tarihsel ve arkeolojik alanlarda gezinti,
- Manzara seyretme,
- Deniz veya su kenarlarındaki çeşitli tesislerde dinlenme,
- Kentsel ve kırsal park ve yeşil alanlarda gezi ve dinlenme,
- Diğer açık hava rekreasyonel etkinliklerinde bulunmaktadır.

1.5. KIYI REKREASYONU VE ÖZELLİKLERİ

Kıyıların, toplumun her kesimince dinlenme ve eğlenme amaçlı kullanıma açık tutulması gereği ve hakkı, toplumun ve kişilerin sağlıklı yaşamını sürdürmedeki giderek artan rolünden kaynaklanmaktadır. Sanayileşme ve kentleşme düzeyi ile birlikte açık alanların ve kıyıların kişinin doğal ve ruhsal dengelerini korumadaki rolü de artmaktadır. Her yıl daha çok insan, daha büyük şehirlerde, yoğunluğu giderek artan kapalı mekânlar da çalışmakta ve yaşamaktadır. Bu gelişmeye karşı olarak da kıyılarda en yoğun olarak algılanan ‘açıklık’ özellikle büyük şehirlerdeki ‘kapalılık’ duygusu ile bir ikilem oluşturmaktadır. Başka bir deyişle kıyıları; şehirlerin yapılaşması, arazi kullanım durumları ve bunun fiziksel imajına bir alternatiftir. Bu nedenle kıyıları ve şehirler insanların ve toplumların üretken ve sağlıklı yaşamları için gerekli çevresel ihtiyaçlarının daha büyük bölümünü karşılamakta birbirlerini tamamlamaktadırlar. Rekreasyon amaçlı kıyı alanlarında mevcut kıyı kullanımının eğlenme, dinlenme ve park gibi yeşil alanlara dönüştürülmesi söz konusudur. Dünyadaki birçok örneğinde kıyı alanı olma özelliğini, sanayi ve endüstriyel faaliyetler gibi başka amaçlar için

kullanılması nedeniyle yitirmiş olan alanlar, halkın 24 saat erişilebilirliğinin sağlanması amacıyla rekreasyonel kullanıma dönüştürülmüşlerdir (Kelkit, Sağlık ve Sağlık, 2012). Kentlerdeki nüfus artışı kıyıların da potansiyelini arttırmıştır. Artan nüfusla beraber insanların boş zamanlarında kullanabilecekleri kıyı alanlarına ihtiyaç doğmuş ve kıyı alanlarının yeniden inşasına sebep olmuştur. Özellikle kıyı kentlerinde rekreasyon etkinliklerinin bu alanlara kaydırılması kent insanı için büyük bir olanak olmuştur (Özkan, 1981).

Turizm amaçlı kıyı kullanımında kıyı aktiviteleri kıyı kullanımını etkilemektedir. Denize girmek, balık tutmak, güneşlenmek, dinlenmek, sualtı ve su üstü sporlarını gerçekleştirmek gibi etkinlikler kıyıların rekreasyon kullanımını belirlemektedir. Bu bağlamda kıyı alanlarında ortak kullanım alanları belirlenirken toplum isteklerini göz önünde tutmak gerekmektedir (Taneri, 1983).

Toplumun isteklerine göre kıyı alanında rekreasyonel çalışmalar yapılmalıdır. Kıyı bandının hangi kullanıma uygun olduğu, hangi farklı aktivitelerin getirilebileceğini belirlemek gerekmektedir. Kıyı bandının planlama yönünden de ele alınıp yapılacak çalışmalar sonrasında sürdürülebilirliğinin sağlanması, yönetiminin uygun şekillerde yapılması gerekmektedir.

1.5.1. Kıyı Rekreasyonu Planlaması İlkeleri ve Yöntemleri

1970'lerde başlayan su ve su kaynaklarının temizlenip geri kazandırılması hareketi ile kullanılmayan terk edilen kıyı alanlarında konutlar, büyük alışveriş merkezleri, turizm alanları, marina gibi kullanımlar oluşturulmaya başlanmıştır. Dünyadaki gelişmeler doğrultusunda kıyılarla ilgili üç temel yaklaşım mevcuttur. Bunlardan birincisi kıyılarda ekonomik faaliyetlerin ön planda tutulduğu yaklaşımlar, ikincisi kıyı bölgesindeki sosyal yapıya bağlı turistik ve kültürel faaliyetlerin oluşturduğu sosyal ve kültürel yaklaşımlar, üçüncüsü ise kıyılarda sanayinin yol açtığı kirliliğin insan yaşamı üzerindeki olumsuz etkilerini kapsayan çevresel ve ekolojik yaklaşımlardır (İnan, 2005).

Altunkasa (1998), rekreasyonel planlamayı, “rekreasyonel kaynaklar ile kişilerin rekreasyonel gereksinimleri arasında en uygun ve uzun vadeli bir dengenin kurulması ve uygun fiziksel plan ve programlamaların geliştirilmesi” olarak tanımlar. Özkan (2001), ise rekreasyonel planlama ile ilgili olarak; “insan ve toplumun rekreasyonel gereksinimlerini karşılamak üzere mevcut kaynaklardan süreç ve yapı bakımından olabildiğince en iyi ve en verimli yararlanma biçimini önceden saptama eyleminin,

rekreasyonel aktivitelerin gerçekleştirilebileceği alanlara ilişkin rekreasyonel planlama ile gerçekleşebileceğini” ifade etmiştir. Torkildsen (2002), rekreasyonel planlama standartları hazırlanırken iki önemli faktörü ortaya çıkarmıştır. Bu faktörlerden birincisi, “farklı insanların farklı ihtiyaçları olduğu”, ikincisi ise “yaşam döngüsüne göre ihtiyaçların farklılığının daha fazla ya da daha az derecede önemli olduğudur” (Işık, 2014).

Köseoğlu (1981), rekreasyonel planlamanın 5 ana aşamadan oluştuğunu ve bunların;

- Sorunun belirlenmesi,
- Analiz ve tanıma,
- Değerlendirme,
- Değerlendirme sonuçlarının irdelenmesi,
- Obje planlaması ve uygulama projeleri

olarak birbirini takip eden bir hiyerarşik sıra içerisinde uygulanması gerektiğini ifade etmiştir. Rekreasyonel planlamaya dayalı bu aşamalar rekreasyon amaçlı olan tüm planlama çalışmalarında uygulanmalıdır (Işık, 2014).

Kıyı alanları rekreasyonel açıdan irdelendiğinde, kıyıların korunmasını sağlamak ve sağlıklı bir planlama yapabilmek için, kıyıya olan rekreasyonel istek ile kıyıların rekreasyonel potansiyeli ve kapasiteleri belirlenmelidir. Kıyı alanları için yapılan ilk çalışma 1972 yılında Amerika Birleşik Devletleri Meclisi tarafından hazırlanan “Kıyı Alanları Yönetim Kanunudur.” Kıyı kanunları kıyı dolgu alanlarının planlamasında birçok kurumun beraberce karar vermesi gereken kararların alınmasını içermektedir. Ülkemizdeki yetki karmaşasının en belirgin örneği deniz ortamı yönetiminde yaşanmaktadır (Ongan, 1997).

Kentsel kıyıları rekreasyonel amaçlı olarak çok değişik şekillerde kullanılabilir. Ancak bu kullanımda, söz konusu bölgenin fiziksel ve ekolojik yapısı, arazi plastığı, jeolojik ve jeomorfolojik durumu, toprak koşulları, toplumun sosyal ve ekonomik durumu ile özel turistik istekler, planlama ve tasarımı etkileyen faktörler olarak görülmektedir (Sayan, 1990).

Kentsel kıyı alanlarındaki tüm rekreasyonel aktiviteler ve kullanım şekilleri, kent kıyısının bütüncül bir şekilde kent parkı olarak değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır. Kıyı alanı kent parkı olarak düşünüldüğünde rekreasyonel kullanımlar

Özta'n (1976) alışmasında gruplandırılmış olup, izelge 1.2'de kıyı alanı rekreasyonel kullanım açısından 9 farklı kullanım bölgeleri açıklanmıştır (Işık, 2014).

Çizelge 1.2. zta'n, (1976) ve Aksoy'a (2006) göre kıyısal kent parkı rekreasyonel kullanım alanları (Işık, 2014).

Dinlenme ve gezi amaçlı	<ul style="list-style-type: none"> • Dinlenme ve yürüyüş terasları • Bakı terasları, • Yürüme yolları • Oturma mekânları ve köşeleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Sohbet Alanları • Açık bekleme alanları • Halka açık plajlar ve yüzme havuzları
Tematik bitki bahçesi amaçlı	<ul style="list-style-type: none"> • zel botanik bahçeleri • Arboretum • Otsu bitkiler bahçesi • Tıbbi bitkiler bahçesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Subtropikal meyve türleri koleksiyonu • Sukkulent ve yer örtücü bitkiler
Denize dayalı kullanım amaçlı	<ul style="list-style-type: none"> • Marina, rıhtım ve iskeleler • Kayıkhaneler ve balıkhaneler 	<ul style="list-style-type: none"> • Su sporları merkezi • Su altı sporları merkezi
Spor ve ocuk oyun alanı kullanımı amaçlı	<ul style="list-style-type: none"> • Basketbol • Voleybol • Hentbol • Tenis, duvar tenisi • Masa tenisi • Mini golf • Mini futbol • ok amaçlı açık oyun alanları 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaykay ve tekerlekli Paten pisti • Kültür-fizik hareketleri alet ve ekipmanları • Bisiklet yolları ve koşu, yürüyüş parkurları • Küçük ve büyük ölçekli ocuk oyun alanları
Temel gereksinimlere ilişkin kullanım amaçlı	<ul style="list-style-type: none"> • Otoparklar • Engelli rampaları • eşmeler, şadırvanlar, sebiller • ocuk bakım niteleri • İlk yardım üniteleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Danışma yerleri ve telefon kabinleri • Broşur ve gazete dergi edinme standları • Tuvalet, duş, soyunma-giyinme yerleri • Bfeler, kafeler restoranlar, snack barlar
Doğal ve düzenlenmiş alanlara ilişkin kullanım amaçlı	<ul style="list-style-type: none"> • Kaya ve çatı bahçeleri • Dere yatağı düzenlemeleri • Yapay şelale ve kayalıklar 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaskatlı havuzlar • Ses ve ışık gösteri alanları, su oyunları
Kültürel ve sanatsal kullanım amaçlı	<ul style="list-style-type: none"> • Açık hava tiyatroları • Doğa müzeleri • Açık hava müzeleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Yer satranı ve satranç masaları • Modern heykel ve seramik bahçeleri
İşlevsel bitki materyal kullanım amaçlı	<ul style="list-style-type: none"> • Gürültü ve toz nleme kuşakları • Rzgr koridorları 	<ul style="list-style-type: none"> • Kullanımlar arası tampon yeşillikler • irkin görüntü perdeleme kuşakları
Üretim ve satış amaçlı	<ul style="list-style-type: none"> • Yöresel yiyecek satış yerleri • El sanatları yapım ve satış yerleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Süs bitkileri üretim ve satış seraları

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. MATERYAL

Tez çalışması, Marmara Bölgesi İstanbul İli sınırları içinde bulunan Kartal sahili ile Maltepe sahili dolgu alanı (denize doğru eni 400m genişliğinde) arasında bulunan sahil bandı sınırları içerisinde yürütülmüştür. Bu alan yaklaşık 11,70 km uzunluğunda, 200 metre genişliğindedir. Orhangazi Parkı, Maltepe Etkinlik alanı, Paten Park, Sis Park, Koçtaş, İst Marina AVM, Özgürlük Parkı, Ters Park, alışveriş, yeme-içme yerleri gibi pek çok kullanım alanı bu hat üzerinde mevcuttur. Çalışma alanımızın konumu ve yakın çevresine ilişkin harita Şekil 2.1’de görülmektedir.

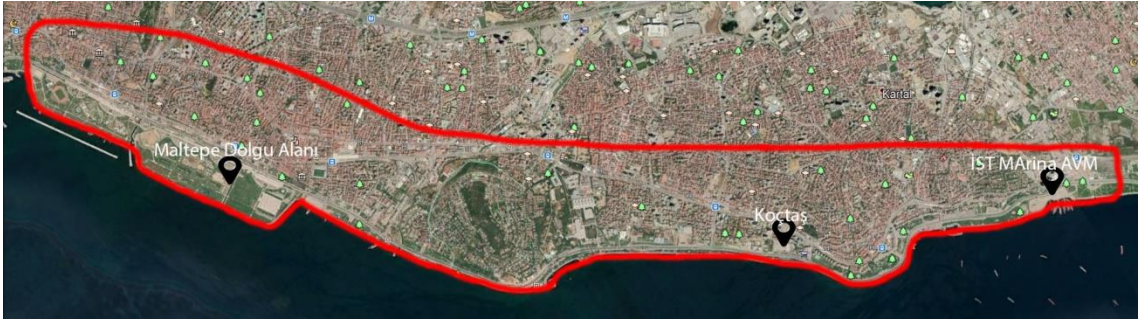
Şekil 2.1. Çalışma alanı konumu ve yakın çevresi (Google, Görsellerden alınmıştır, 2020).

Çalışma alanı İstanbul İlinde bulunan iki ilçeden oluşmaktadır. Bunlar; Maltepe İlçesi ve Kartal İlçesidir.

Maltepe İlçesi Kartal, Ataşehir, Sancaktepe ve Kadıköy İlçeleri ile komşudur. Nüfusu Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2019 yılı verilerine göre 513.316’dır. Çalışma alanımızda Maltepe İlçesinin tamamı yer almayıp, İdealtepe mahallesi, Altayçeşme mahallesi, Feyzullah mahallesi, Bağlarbaşı mahallesi, Cevizli mahallesi ve Yalı mahallesi girmektedir. Bu mahallelerin nüfusları; İdealtepe mahallesi 24.364 kişi, Altayçeşme mahallesi 31.633 kişi, Feyzullah mahallesi 19.551 kişi, Bağlarbaşı

mahallesi 42.786 kişi, Cevizli mahallesi 36.830 kişi, Yalı mahallesi 12.760 kişidir. Bu mahallelerin toplam nüfusları ise 167.924 kişidir.

Kartal İlçesi Maltepe, Sancaktepe ve Pendik İlçeleri ile komşudur. TÜİK 2019 yılı verilerine göre nüfusu 470.676'dır. Çalışma alanımızda Kartal İlçesinin tamamı yer almayıp, Orhantepe mahallesi, Atalar mahallesi, Petroliş mahallesi, Yukarı mahalle, Karlıktepe mahallesi, Çavuşoğlu mahallesi, Kartal yeni mahallesi ve Kordonboyu mahallesi yer almaktadır. Bu mahallelerin nüfusları; Orhantepe mahallesi 28.206 kişi, Atalar mahallesi 31.790 kişi, Petroliş mahallesi 29.520 kişi, Yukarı mahalle 7.935 kişi, Karlıktepe mahallesi 32.099 kişi, Çavuşoğlu mahallesi 14.811 kişi, Kartal yeni mahallesi 16.965 kişi, Kordonboyu mahallesi 12.221 kişidir. Bu mahallelerin toplam nüfusları ise 173.547 kişidir. Şekil 2.2'de çalışma alanımızın görüntüsü ve önemli odak noktaları görülmektedir.

Şekil 2.2. Çalışma alanı ve önemli odak noktaları (Google Earth'ten değiştirilerek, 2020).

Çalışma alanı kıyı bandı rekreasyon alanları ve sağladıkları olanaklar çalışmanın ana materyalini oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında kullanılan materyaller aşağıda belirtilmektedir.

Araştırmada;

1. Çalışma alanı ve yöntemle ilişkin yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalar, bilimsel araştırmalar, lisansüstü tezler, kamu ve sivil toplum kurumlarında yapılmış araştırmalar, raporlar,
2. TÜİK nüfus verileri,
3. Yerel yönetimlerle yapılan sözlü görüşmeler,
4. Çalışma alanına ilişkin nazım ve uygulama imar planları,
5. Arazi çalışmaları sırasında alanda çekilen fotoğraflar,

6. Rekreatyonel kullanıcı memnuniyetinin belirlenmesine yönelik yerel halk ile yapılan yüz yüze görüşmelerde yararlanılan anket formları,

7. Belirlenen noktaların mekânsal değerlendirmesinde yararlanılan uzman değerlendirme formlarından yararlanılmıştır.

Ayrıca çalışmanın farklı aşamalarında AUTOCAD 2013, Photoshop, Coğrafi Bilgi Sistemi (ARCGIS), Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 22) yazılımlarından yararlanılmıştır.

2.2. YÖNTEM

Çalışmanın yöntemi envanter, analiz ve sentez olmak üzere 3 bölümden oluşmaktadır. Envanter aşamasında çalışma alanına yönelik literatür taraması yapılmış, ön arazi çalışmaları gerçekleştirilmiş, doğal ve kültürel peyzaj elemanlarına ilişkin veriler elde edilmiştir.

Yöntemin analiz aşaması ise alandaki rekreasyon kaynaklarının belirlenmesi, kullanıcı memnuniyeti düzeyi ve rekreasyon algısının ölçülmesi, alanın rekreasyon olanaklarına yönelik uzman değerlendirmesinin yapılması, yerel yönetim görüşmeleri olarak 4 farklı aşamadan oluşmaktadır.

1. Aşama: Çalışmanın bu aşamasında Kartal-Maltepe sahil bandında yer alan çalışma alanına ilişkin imar planı üzerinde alan sınırları belirlenmiş, arazi çalışmaları yapılarak rekreasyon alanları ve doğal ve kültürel peyzaj elemanları Autocad 2013 programında çalışma alanı üzerine işlenmiş, mevcut alan kullanım paftası üretilmiştir.

2. Aşama: Analiz bölümünün ikinci aşamasında ise kullanıcı memnuniyetini ölçmek amacı ile anket geliştirilmiştir (EK-1). Çalışma alanı toplam nüfusu 341.471 kişi olup örneklem büyüklüğü Altunışık vd. (2014) tarafından belirtildiği üzere nüfusu 10.000'in üzerinde olan alanlar için 384 sayısı belirlenmiş olup, çalışma alanı için eksik veya hatalı anket olması olasılığına karşı 423 anket uygulanmıştır. Anketimiz 2018 yılının Nisan-Eylül ayları arasında yapılmıştır. Karşılıklı görüşme yöntemiyle yapılmıştır. Anketin birinci bölümünde demografik bilgilere ilişkin sorular çoktan seçmeli olarak yer almakta olup ikinci bölümünde kullanıcı tercihleri üçüncü bölümünde ise kullanıcı memnuniyeti ile ilgili sorular yer almaktadır. Anketin geliştirilmesinde Yücel (1998), İnan (2005), Çahantimur (2007), Çakıcı (2007), Şimşek (2007), Öter (2008), Günaydın (2011), Gökaşan (2013), Gültekin (2014) çalışmalarından yararlanılmıştır. Anketlerin

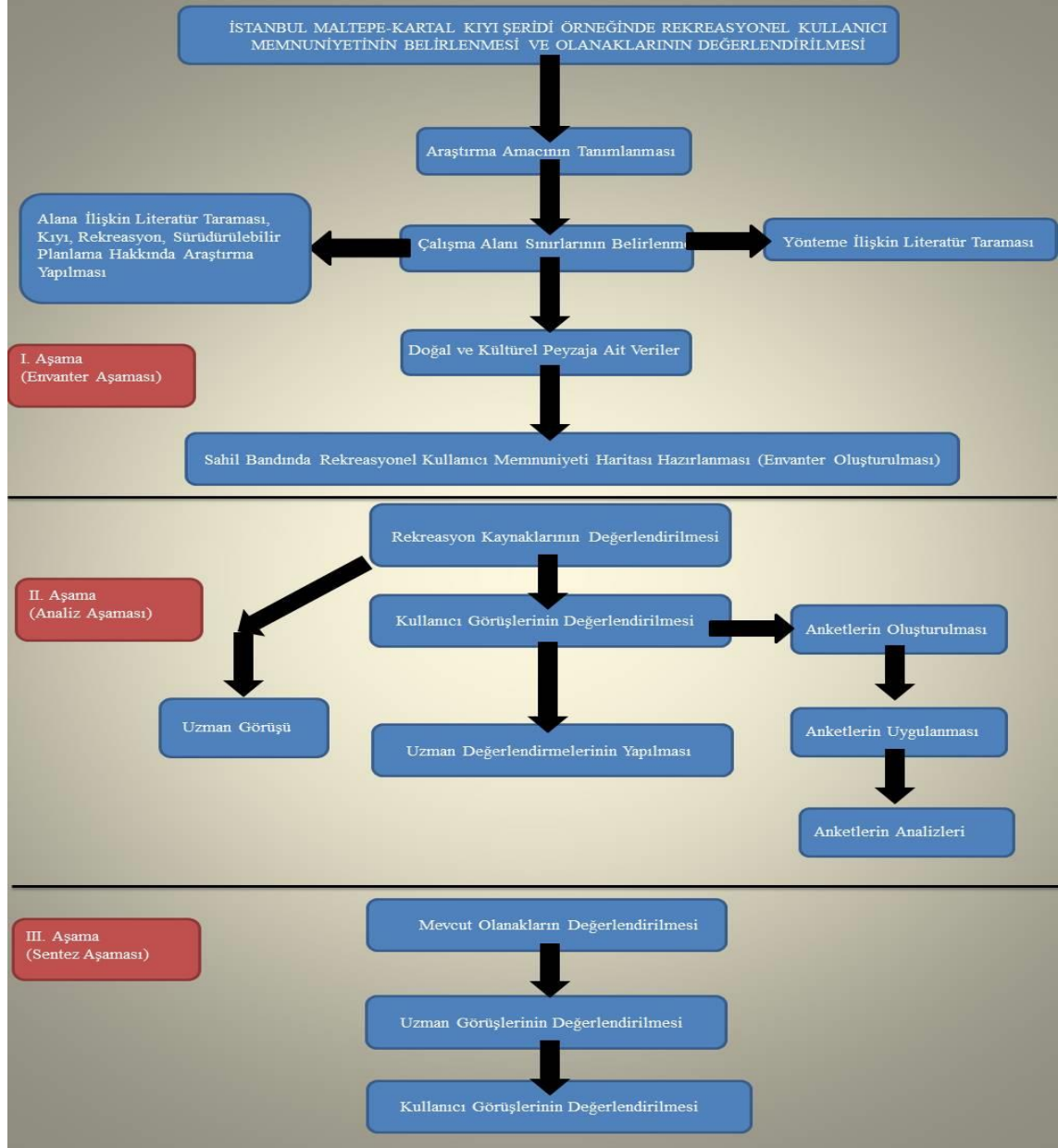
analizinde SPSS 22 programı kullanılmış olup sıklık, yüzde ve ortalama analizleri 0,05 hata payı ile uygulanmıştır.

3.Aşama: Analizin üçüncü aşamasında ise alan üzerindeki kullanıcı baskısını ölçebilmek, sürdürülebilirliğine ilişkin durumu tanımlayabilmek ve peyzaj mimarı bakış açısı ile mekânların ve rekreasyon olanaklarının yeterliliğini değerlendirebilmek amacı ile uzman değerlendirmesine olanak sağlayan gözlem formu geliştirilmiştir. Gözlem formu Tüfekçioğlu (2008) çalışmalarından yararlanılarak çalışma konusuna adapte edilmiştir (EK-2). Gözlem formunda arazi formu, bitki çeşitliliği, suya yakınlık, aktivite çeşitliliği, geniş açılı görünüm, yakın çevre gözlemleri, az bulunurluk, kültürel değişimler ve renk-malzeme özelliği olmak üzere 9 kriter üzerinden puanlama yapılmıştır. 9 kritere farklı katsayılar verilmiştir. Arazi biçimine 1 katsayısı, bitki çeşitliliğine 3 katsayısı, suya yakınlık kriterine 3 katsayısı, aktivite çeşitliliğine 3 katsayısı, geniş açılı görünüm kriterine 3 katsayısı, yakın çevre gözlemleri kriterine 2 katsayısı, az bulunurluk kriterine 1 katsayısı, kültürel değişimler kriterine 3 katsayısı, renk-malzeme özellikleri kriterine 1 katsayısı verilmiştir. Formda her bir kriter için tanımlamalar, ağırlık katsayıları, verilebilecek maksimum ve minimum puanlar yer almaktadır. Gözlem formu alanda belirlenen kullanımın en yoğun olduğu 21 noktada yapılmış, her bir alan için peyzaj mimarlığı bakış açısı ile puanlama yapılmıştır. Katsayılar ile kriterlere verilen puanların çarpım sonucuna göre sınıflandırmalar yapılmıştır. Gözlem formunda verilebilecek en düşük puan 19, verilebilecek en yüksek puan 57 olmaktadır. En yüksek ve en düşük puan farkını aldığımız zaman aradaki fark 38'dir. 3 farklı gruplandırma yaptığımız için 38'in 3'e bölümünden 12.66 puan sonucu çıkmaktadır. Bu sonuçların neticesinde sonucunda en düşük rekreasyonel olanak sağlayan mekânlar 19-31.66 puan arası, orta düzeyde rekreasyonel olanak sağlayan mekânlar 32-44.66 puan arası, en yüksek düzeyde rekreasyonel olanak sağlayan mekânlar ise 45-57 puan olmak üzere kullanımlar sınıflandırılmıştır.

4.Aşama: Analizin bu aşamasında çalışma alanı için planlanan gelecek çalışmalar, projeler, mevcut raporlar, kıyı bandı kullanımına ilişkin yasalar, yönetmelikler yer almaktadır.

Yöntemin sentez aşamasında ise çalışma alanı mevcut kullanımları, kullanıcı tercihleri, uzman görüşü ve yerel yönetimlerle görüşme sonuçları bir arada değerlendirilerek yorumlanmıştır. Maltepe-Kartal kıyı bandı kullanıcılarının memnuniyet düzeylerinin artırılmasına ilişkin öneriler geliştirilmiş, kıyı bandı doğal ve kültürel peyzaj

değerlerinin sürdürülebilirliğini sağlamak, rekreasyonel olanakları arttırmak, iyileştirmek amacıyla planlama ve tasarım ölçeklerinde mesleki bakış açısı ile mevcut sorunların çözüm sürecine katkı sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca Covid-19 Pandemisi sonrası kıyı bandı kullanıcılarının değişen rekreasyonel ihtiyaçları, kullanım süreleri ve kullanım zamanları, sosyal mesafe uygulamalarına ilişkin yorumlar eklenmiştir.

Şekil 2.3. Tez çalışması yöntem şeması.

3.BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde uygulanan yöntem kapsamında elde edilen bulgular yer almaktadır. Öncelikle envanter aşamasında çalışma alanına yönelik elde edilen, doğal ve kültürel peyzaj elemanlarına ilişkin veriler değerlendirilmiştir. Ardından analiz aşamasının ilk kısmı olarak çalışma alanı sınırları içerisinde yer alan rekreasyon alanları ve doğal ve kültürel peyzaj elemanları Autocad 2013 programında çalışma alanı üzerine işlenmiş, mevcut alan kullanım paftası üretilmiştir.

İkinci aşama olarak kullanıcı memnuniyetini ölçmek amacı ile uygulanan ankete ilişkin çözümlere yer verilmiştir. Analizin üçüncü aşamasında ise alan üzerindeki kullanıcı baskısını ölçebilmek, sürdürülebilirliğine ilişkin durumu tanımlayabilmek ve peyzaj mimarı bakış açısı ile mekânların ve rekreasyon olanaklarının yeterliliğini değerlendirebilmek amacı ile kullanıcı gözlem formu sonuçları değerlendirilmiş, düşük, orta ve yüksek olarak 3 derecede rekreasyon alanları görselleri üzerinden yorumlar yapılmıştır.

Son aşamada çalışma alanı için planlanan gelecek çalışmalar, projeler, mevcut raporlar, kıyı bandı kullanımına ilişkin yasalar, yönetmelik, Kartal Belediyesi, Maltepe Belediyesi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi yetkilileri ile görüşülerek çalışma kapsamında değerlendirilmiştir.

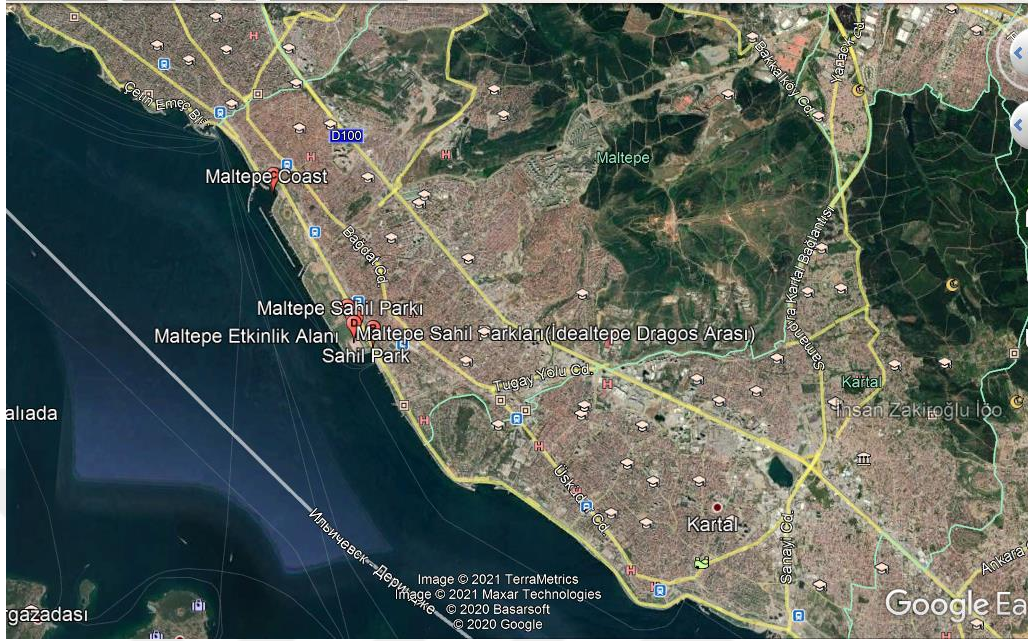
Çalışmanın tartışma bölümünde alanı mevcut rekreasyonel kullanımları, kullanıcı tercihleri, uzman görüşü ve yerel yönetimler görüşme sonuçları bir arada değerlendirilerek yorumlanmış, farklı çalışmalar ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

3.1. DOĞAL PEYZAJ ELEMANLARI

3.1.1. Coğrafi Konum

Maltepe İlçesi, Kocaeli Yarımadası'nın güney batısında, İstanbul İlinin Marmara Denizi kıyısında yer alır. Kartal, Ataşehir, Sancaktepe ve Kadıköy İlçeleri ile komşudur (Şekil 3.1). Yaklaşık 50 km²'lik yüz ölçümüne sahiptir. Günümüz mevcut alan kullanımı zamansal değişim açısından değerlendirildiğinde, 1980 öncesi dönemle karşılaştırıldığında düz alanlardaki bağ ve bahçelerin, yamaçlardaki orman alanlarının,

tarla ve otlak kullanımların yerini yerleşim ve ticaret alanlarına bıraktığı görülmektedir (Anonim, 2020a). Şekil 3.1’de çalışma alanımızın coğrafi konumu görülmektedir.

Şekil 3.1. Çalışma alanı coğrafi konumu (Google Earth’ten değiştirilerek, 2020).

Kartal İlçesi, Kocaeli Yarımadası’nın güneybatı kesiminde yer alır. Doğusunda Pendik, batısında Maltepe, kuzeyinde Sultanbeyli ve Sancaktepe İlçeleri, güneyinde ise Marmara Denizi ile çevrilidir. Yüzölçümü Aydos Ormanı dahil 40 km²’dir (Anonim, 2020b).

3.1.2. Topoğrafya

Maltepe İlçesinin deniz kıyısı kum ve kil ile kıyından itibaren kuzeye doğru silislerle kaplıdır. Bu kütle en çok bir metre kalınlıkta kırmızı ve kahverengi topraklarla örtülüdür ve oldukça da verimlidir. İlçenin bakıldığında bir takım tepe ve düzlüklerden meydana geldiği görülmektedir. En yüksek dağı Kayışdağı’dır (Anonim, 2020a).

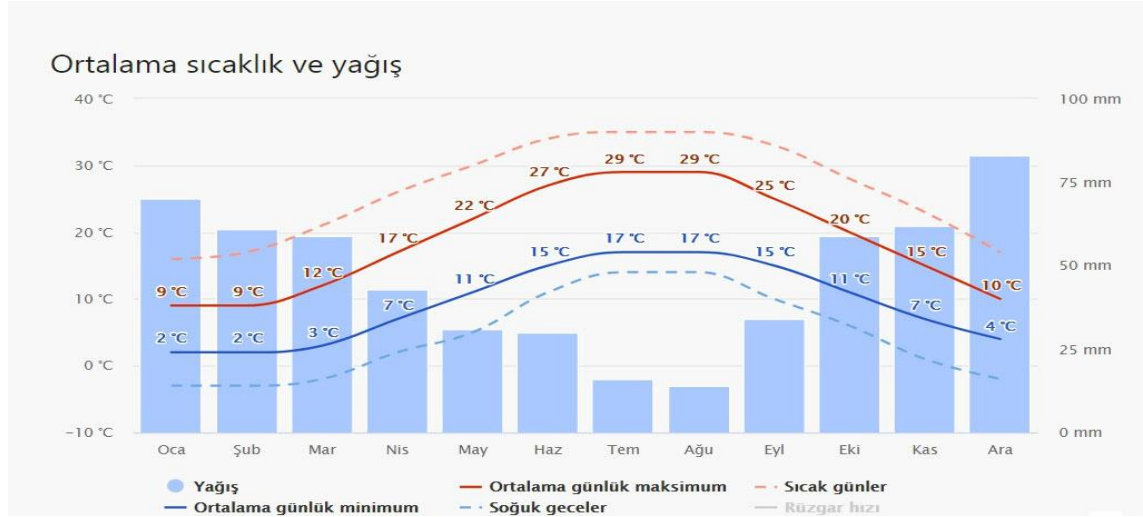
Kartal İlçesinin önemli akarsularından Paşaköy Deresi, Kavaklıdere ve Fındıklı Deresi Ömerli Barajı’na dökülmektedir. En yüksek dağı Aydos dağıdır (Anonim, 2020b).

3.1.3. İklim

Maltepe İlçesinde Akdeniz iklimi özellikleri görülür. Yazları sıcak ve kurak, kışları yağışlı ve serindir. İlkbahar serin ve yağışlı, sonbahar ılıman ve yağışlıdır. En çok esen rüzgârlar poyraz ve lodostur. Lodos deniz fırtınası yapar, kışın keşişleme ve kible

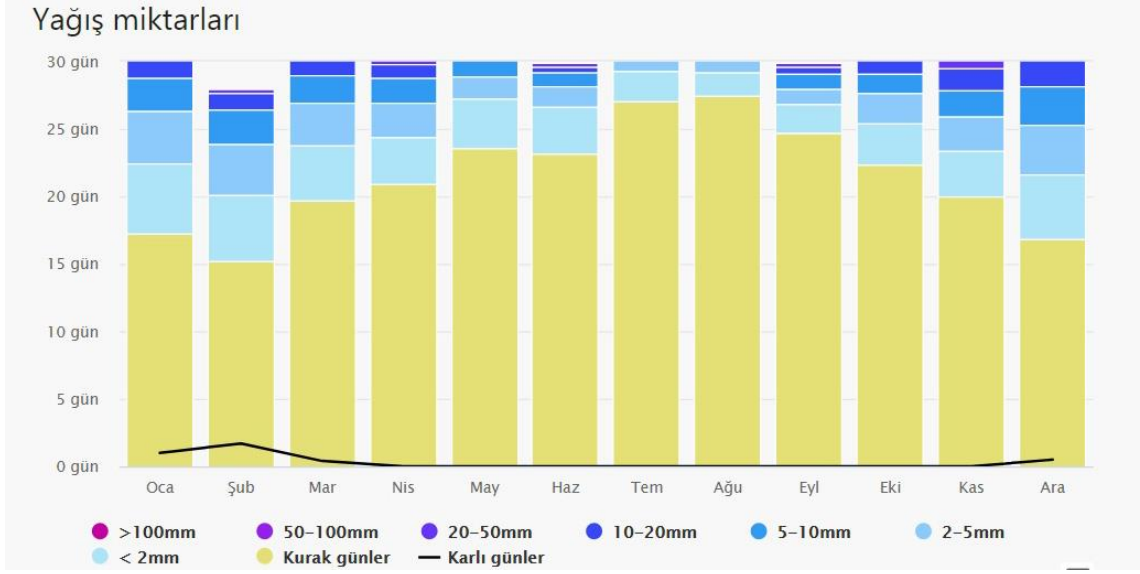
rüzgârları da esmektedir. Yıldız ve karayel rüzgârları fırtına getirir. İlçe topraklarının doğal bitki örtüsü ormandır. Orman olmayan yerler makiler ve otsu bitkilerle kaplıdır (Anonim, 2020a).

Kartal İlçesinde iklim Karadeniz'in yağışlı iklimi ile Akdeniz'in ılıman iklimi arasındadır. Kışın Balkan Yarımadası'nın soğuk, Karadeniz'in yağışlı ve Akdeniz'in ılıman güneşli ikliminin etkisinde kalır. Bu nedenle kıştan ilkbahara, yazdan sonbahara geçiş çok defa fark edilmez. Kış Aralık ayından Nisan ayına kadar sürer, ortalama 7 gün kar yağar, yaklaşık 25 günde don olur. Yazları sıcak ve kurak olup ortalama sıcaklık 24°C derecedir. Kışın ortalama sıcaklığı ise 5-6°C derece civarındadır. İlçede poyraz ve lodos hâkim rüzgârlardır (Anonim, 2020c).

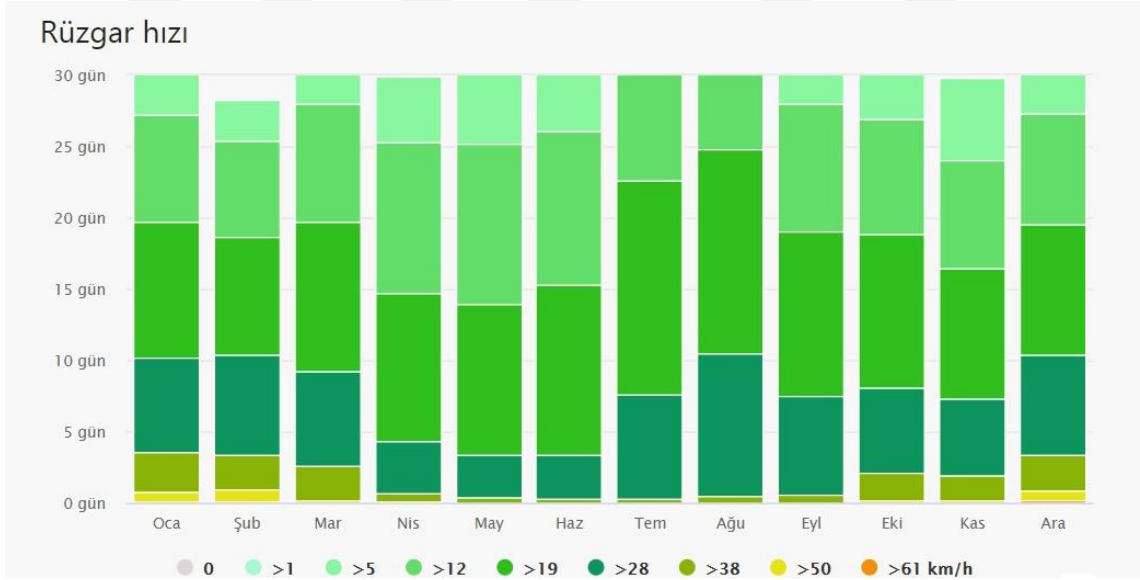
Şekil 3.2. Maltepe İlçesi 30 yıllık ortalama sıcaklık ve yağış haritası (Anonim, 2020d).

Şekil 3.2'ye bakıldığı zaman Maltepe İlçesinin 30 yıllık ortalama sıcaklık grafiğinde en sıcak ayların Temmuz ve Ağustos ayları olduğu sıcaklığın ise 29°C olduğu görülmektedir. En soğuk ayların ise Ocak ve Şubat ayları olduğu, sıcaklığın 2°C olduğu görülmektedir. Yağışın en çok olduğu aylar Aralık ve Ocak aylarıdır.

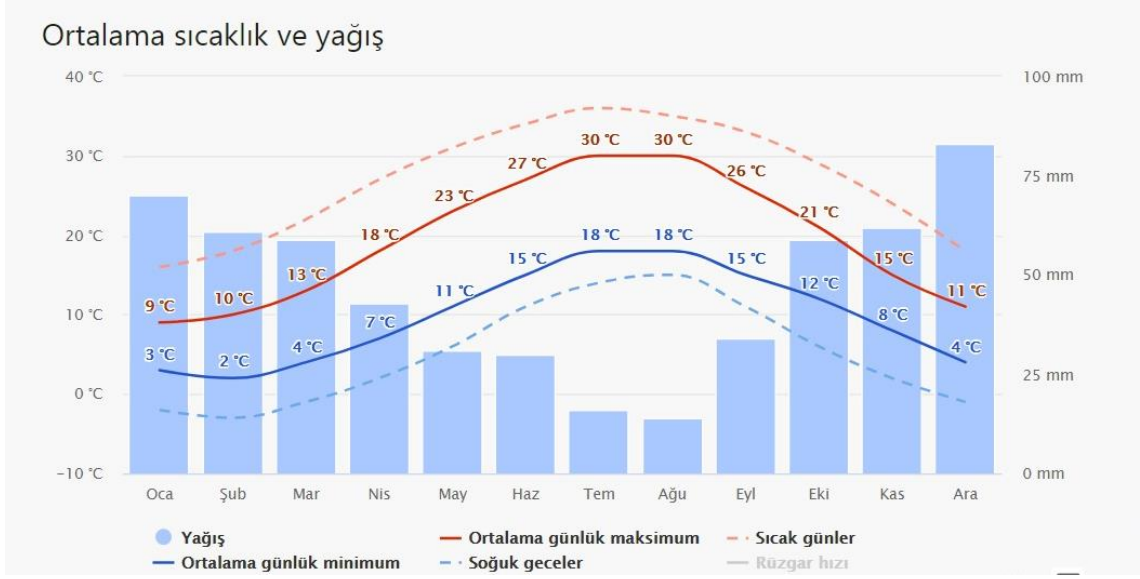
Şekil 3.3. Maltepe İlçesi 30 yıllık ortalama yağış miktarı haritası (Anonim, 2020d).

Şekil 3.3'te Maltepe İlçesinin 30 yıllık ortalama yağış grafiğinde yağışların en çok kış aylarında arttığı görülmektedir. Aralık ve Şubat aylarında toplamda 75 mm dolaylarında yağış yağdığı görülmektedir. Karlı günler ise Ocak ve Şubat aylarında görülüp 5 günü geçmemektedir.

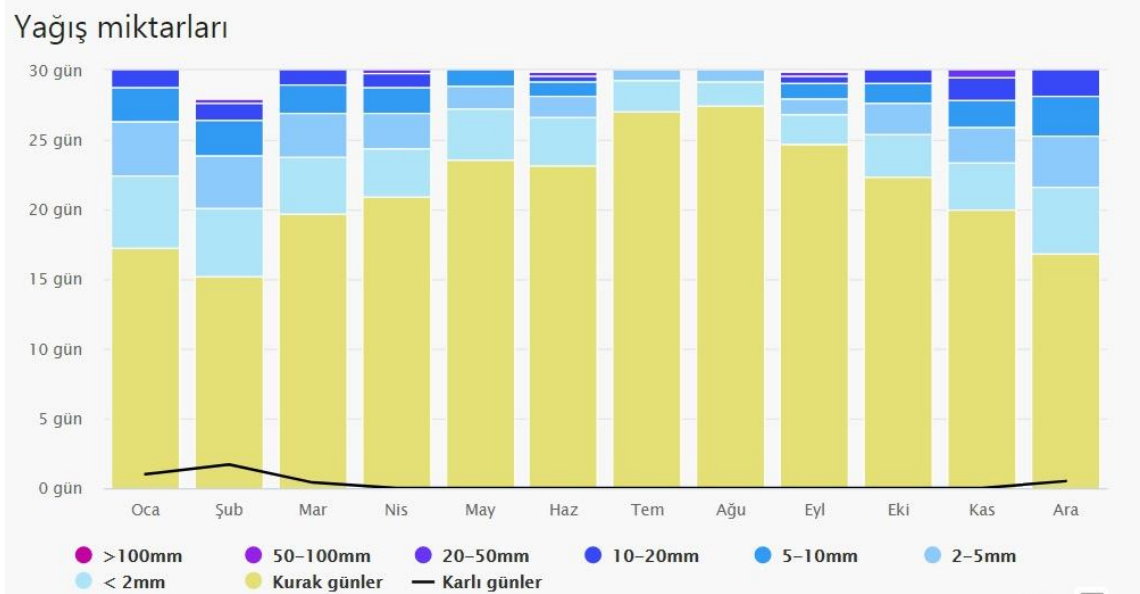
Şekil 3.4. Maltepe İlçesi 30 yıllık ortalama rüzgar hızı haritası (Anonim, 2020d).

Şekil 3.4'e göre Maltepe İlçesinin Rüzgar durumu grafiğinde sert rüzgârların 1-2 gün kış aylarında görüldüğü, genellikle 12 km'den az rüzgârların hâkim olduğu görülmektedir.

Şekil 3.5. Kartal İlçesi 30 yıllık ortalama sıcaklık ve yağış haritası (Anonim, 2020c).

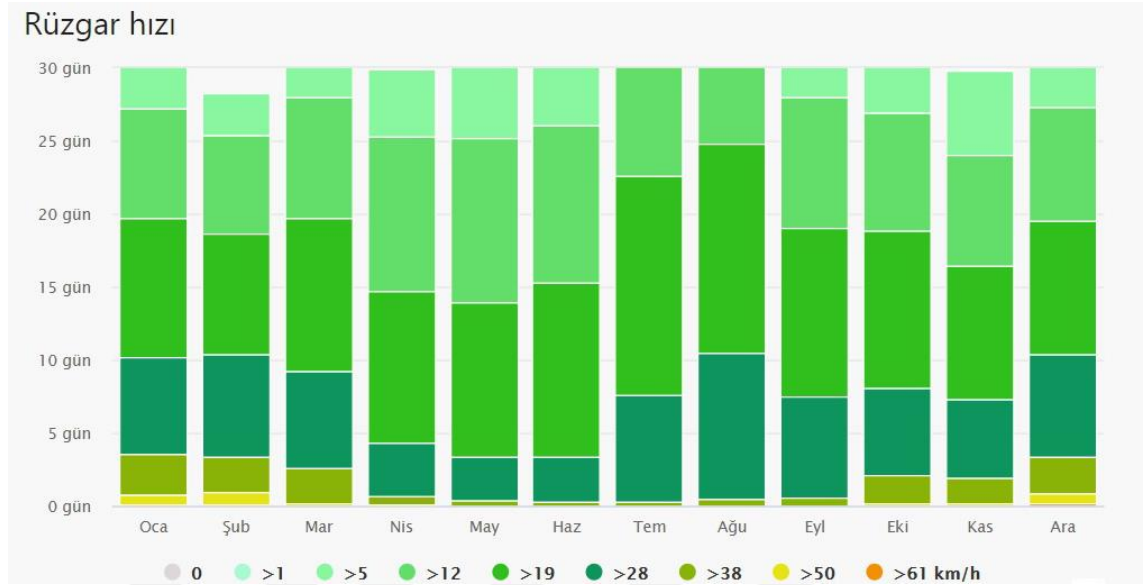
Şekil 3.5'e bakıldığında zaman Kartal İlçesinin 30 yıllık ortalama sıcaklık grafiğinde en sıcak ayların Temmuz ve Ağustos ayları olduğu sıcaklığın ise 30°C olduğu görülmektedir. En soğuk aylar ise Ocak ve Şubat aylarında sıcaklığın 2-3°C olduğu görülmektedir. Yağışın en çok olduğu aylar Aralık ve Ocak aylarıdır.

Şekil 3.6. Kartal İlçesi 30 yıllık ortalama yağış miktarı haritası (Anonim, 2020c).

Şekil 3.6'da Kartal İlçesinin 30 yıllık ortalama yağış grafiğinde yağışların en çok kış aylarında arttığı görülmektedir. Aralık ve Şubat aylarında toplamda 75 mm dolaylarında

yağış yağdığı görülmektedir. Karlı günler ise Ocak ve Şubat aylarında görülüp 5 günü geçmemektedir.

Şekil 3.7. Kartal İlçesi 30 yıllık ortalama rüzgar hızı haritası (Anonim, 2020c).

Şekil 3.7'ye göre Kartal İlçesinin rüzgâr durumu grafiğinde sert rüzgârların 1-2 gün kış aylarında görüldüğü, genellikle 12 km'den az rüzgârların hâkim olduğu görülmektedir.

3.2. KÜLTÜREL PEYZAJ ELEMANLARI

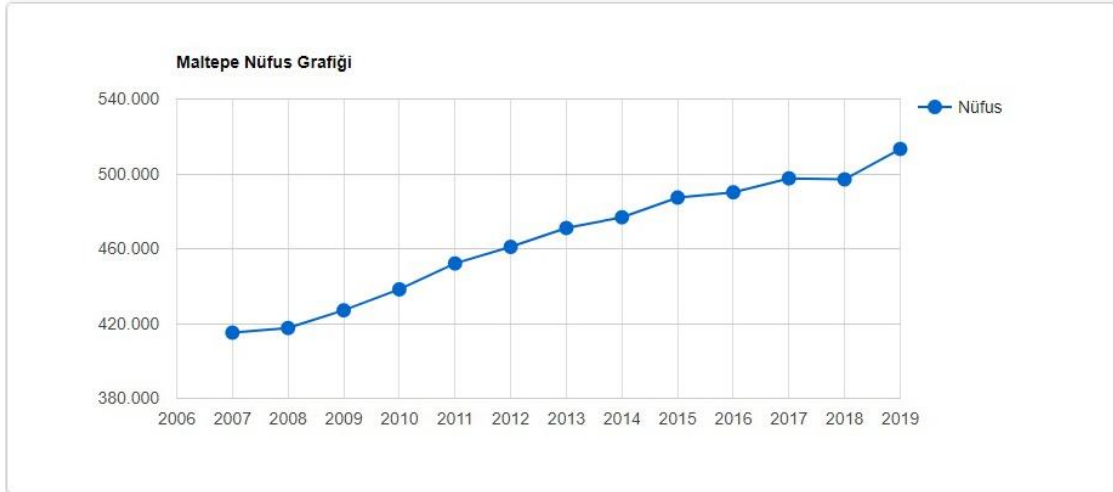
3.2.1. Nüfus

Maltepe İlçesinin günümüzdeki sosyal ve mekânsal yapısı ele alındığında 1950'lerde kıyıda yoğunlaşmış ve daha sade nüfus yapısına sahipken, hızlı kentleşme ile büyük bir dönüşüm geçirerek kıyıdan kuzeye doğru yayılım gösterdiği ve yapılaşmanın daha kompleks bir hale geldiği söylenebilmektedir. Maltepe İlçesi demografik yapısı değerlendirildiğinde, ilçe belediyesinin 1992'den sonra kurulmuş olması sebebiyle 2000 yılından sonraki nüfus verileri kullanılmıştır. TÜİK 2019 verilerine göre ilçe nüfusu 513.316 kişidir. Çizelge 3.1 ve Şekil 3.8'de yıllara ve cinsiyete göre Maltepe İlçesi nüfus değişimi görülmektedir. Bu nüfusun, 256.519'u erkek, 256.797'si kadındır (Anonim, 2020e).

Çizelge 3.1. Yıllara ve cinsiyete göre Maltepe İlçesi nüfusu.

Yıl	Maltepe Toplam Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2019	513.316	256.519	256.797
2018	497.034	248.023	249.011
2017	497.586	247.358	250.228
2016	490.151	241.411	248.740
2015	487.337	241.440	245.897
2014	476.806	236.629	240.177
2013	471.059	234.120	236.939
2012	460.955	229.264	231.691
2011	452.099	225.768	226.331
2010	438.257	217.822	220.435
2009	427.041	213.523	213.518
2008	417.605	206.685	210.920
2007	415.117	205.640	209.477

Maltepe Nüfus Grafiği

Şekil 3.8. Yıllara göre Maltepe İlçesi nüfus grafiği.

Nüfus artışının yıllara göre artış gösterdiği, 2017 ile 2018 yılı arasında nüfus değişiminin olmadığı fakat 2018 yılından sonra nüfus artışının devam ettiği görülmektedir.

Çizelge 3.2. 2019 yılı Maltepe İlçesi mahallelerin nüfusları.

Yıl	İlçe	Mahalle Adı	Mahalle Nüfusu
2019	Maltepe	Zümrütevler Mah.	86.132
2019	Maltepe	Fındıklı Mah.	61.192
2019	Maltepe	Bağlarbaşı Mah.	42.786
2019	Maltepe	Cevizli Mah.	36.830
2019	Maltepe	Altayçeşme Mah.	31.633
2019	Maltepe	Altıntepe Mah.	31.411
2019	Maltepe	Küçükyalı Merkez Mah.	26.107
2019	Maltepe	İdealtepe Mah.	24.364
2019	Maltepe	Başbüyük Mah.	21.550
2019	Maltepe	Aydınevler Mah.	21.199
2019	Maltepe	Esenkent Mah.	20.857
2019	Maltepe	Çınar Mah.	20.418
2019	Maltepe	Feyzullah Mah.	19.551
2019	Maltepe	Girne Mah.	17.531
2019	Maltepe	Gülsuyu Mah.	14.999
2019	Maltepe	Gülensu Mah.	14.490
2019	Maltepe	Yalı Mah.	12.760
2019	Maltepe	Büyükbakkalköy Mah.	9.506

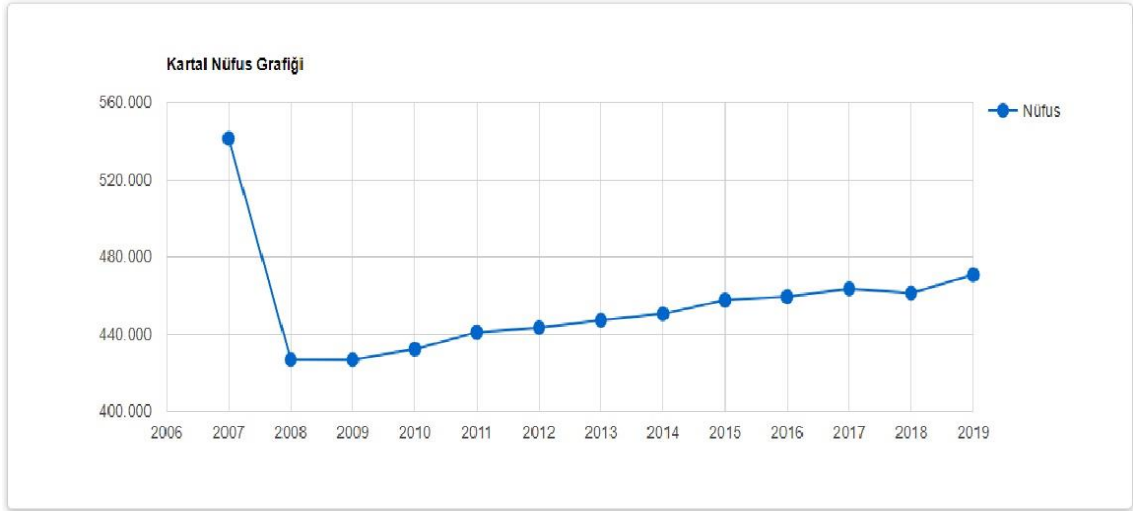
Çizelge 3.2'ye bakıldığı zaman nüfusun en yoğun olduğu mahallenin Zümrütevler mahallesi olduğu görülmektedir. Nüfusun en az olduğu mahalle ise Büyükbakkalköy mahallesidir. Sahil bandına kıyısı bulunan Yalı mahallesinde ise nüfus 12.760 kişidir. Nüfus yoğunluğunun en düşük mahallelerden biridir.

Sanayi sektörünün Anadolu yakasına konumlanmaya başlamasıyla birlikte Kartal İlçesinde nüfus artışı hızlanmıştır. 1960'lı yıllarda Anadolu yakasında planlanan organize sanayi bölgesinin Kartal ve yakın çevresinde oluşturulmasıyla, bölge yoğun olarak nüfus çekmeye başlamıştır. 1973 yılında Boğaziçi (15 Temmuz Şehitler) Köprüsü'nün hizmete girmesiyle İstanbul'un doğu yakasının batıyla bağlantısı sağlanmış, Kartal ve Pendik gibi yerleşmelerde konut alanları genişlemiştir (Ertürk, 2011). Çizelge 3.3 ve Şekil 3.9'da yıllara ve cinsiyete göre Kartal İlçesi nüfus değişimi görülmektedir.

Çizelge 3.3. Yıllara ve cinsiyete göre Kartal İlçesi nüfusu.

Yıl	Kartal Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2019	470.676	232.838	237.838
2018	461.155	228.034	232.121
2017	463.433	229.568	233.865
2016	459.298	228.304	230.994
2015	457.552	227.602	229.950
2014	450.498	224.263	226.235
2013	447.110	222.638	224.472
2012	443.293	221.383	221.910
2011	440.887	229.330	220.557
2010	432.199	216.173	216.026
2009	426.680	214.128	212.552
2008	426.748	215.351	211.397
2007	541.209	271.671	269.538

Kartal Nüfus Grafiği

Şekil 3.9. Yıllara göre Kartal İlçesi nüfus grafiği.

Nüfus verilerinin 2007 ile 2008 arasında önemli sayılabilecek düzeyde azaldığı, sonraki yıllarda ise artış gösterdiği bu artışın yıllara göre değişiminin aynı oranda olduğu görülmektedir. TÜİK 2019 verilerine göre Kartal İlçesinin nüfus verisinin 470.676 kişi olduğu bu sayı içinde kadın nüfusunun daha fazla olduğu görülmektedir(Anonim, 2020f). Çizelge 3.4'te Kartal İlçesi mahalle nüfusları verilmektedir.

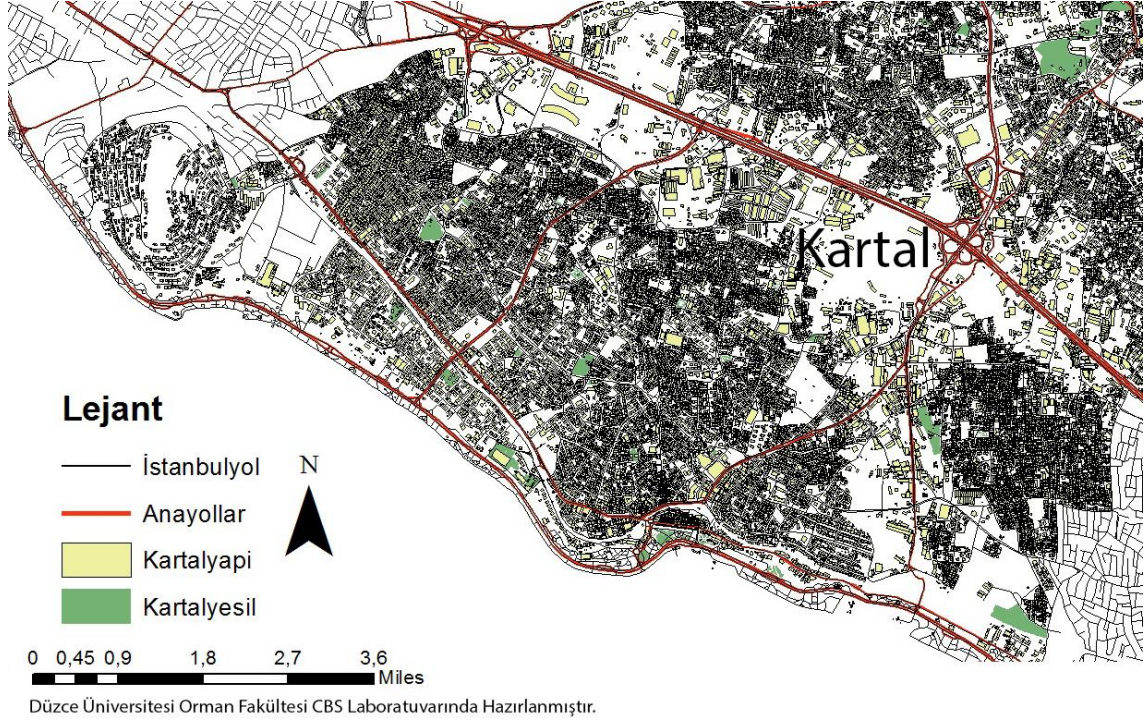
Çizelge 3.4. 2019 yılı Kartal İlçesi mahallelerin nüfusları.

Yıl	İlçe	Mahalle Adı	Mahalle Nüfusu
2019	Kartal	Hürriyet Mah.	48.044
2019	Kartal	Uğurmumcu Mah.	41.848
2019	Kartal	Karlıktepe Mah.	32.099
2019	Kartal	Atalar Mah.	31.790
2019	Kartal	Petrol İş Mah.	29.520
2019	Kartal	Esentepe Mah.	28.578
2019	Kartal	Orhantepe Mah.	28.206
2019	Kartal	Soğanlık Yeni Mah.	27.831
2019	Kartal	Cevizli Mah.	26.961
2019	Kartal	Gümüşpınar Mah.	26.605
2019	Kartal	Cumhuriyet Mah.	22.435
2019	Kartal	Orta Mah.	18.949
2019	Kartal	Yakacık Yeni Mah.	16.965
2019	Kartal	Yakacık Çarşı Mah.	16.608
2019	Kartal	Yunus Mah.	15.229
2019	Kartal	Çavuşoğlu Mah.	14.811
2019	Kartal	Topselvi Mah.	12.274
2019	Kartal	Kordonboyu Mah.	12.221
2019	Kartal	Yalı Mah.	11.767
2019	Kartal	Yukarı Mah.	7.935

Çizelge 3.4'e göre nüfusun en yoğun olduğu mahalle Hürriyet mahallesidir. En düşük nüfuslu mahallesi Yukarı mahalledir. Sahile kıyısı bulunan Orhantepe mahallesinin nüfusu 28.206 kişi, Kordonboyu mahallesi'nin nüfusu ise 12.221 kişi olarak görülmektedir.

3.2.2. Ulaşım

Maltepe İlçesinde ulaşım karayolu, raylı sistemler ve deniz yolu gibi alternatif ulaşım türleri ile sağlanmaktadır ve çevresi ile güçlü bir bağlantıya sahiptir. Doğu-batı aksında ulaşım sahil yolu, Bağdat Caddesi ve E-5 karayolu olmak üzere üç ana arter ile sağlanmaktadır. Bu üç ana arterin bağlantısı ise kuzey-güney aksında uzanan yollar ile sağlanmaktadır. E-5 karayolunda bulunan Kadıköy-Tavşantepe metro hattı Maltepe'yi tüm kent ile birbirine bağlayan önemli raylı toplu taşıma sistemidir. Maltepe kıyı alanı ise; metro hattına 1.5 km; Bağdat Caddesi'ne yaklaşık 500 metre uzaklıktadır. Maltepe kıyılarına erişimin ana omurgasını Anadolu yakasının kıyı şeridi boyunca uzanan sahil yolu ve banliyö hattı oluşturmaktadır. Marmaray ile entegre edilen banliyö hattı Halkalı-Gebze arasında tüm İstanbul'un Marmara kıyılarını birbirine bağlayan önemli bir toplu taşıma sistemi olmuştur. Ayrıca; Maltepe'den deniz yolu ile Adalar'a da yılın

Şekil 3.11. Kartal İlçesi ulaşım haritası (Uygulama İmar Planı'ndan değiştirilerek oluşturulmuştur).

Kartal ve Maltepe İlçeleri ulaşım verileri, Kartal Belediyesi, Maltepe Belediyesi ve İstanbul Büyükşehir Belediyelerinden 1/5000 ve 1/1000 ölçekli nazım ve uygulama imar planları temin edilmiş, Autocad 2013 ve ArcMap10.3 programlarında sayısal ortamda işlenerek üretilmiştir.

3.2.3. Tarihi Doku

Osmanlı İmparatorluğu kurulduktan sonra 2. Osmanlı Padişahı Orhan Gazi'nin döneminde komutanları Akça Koca, Konur Alp, Gazi Abdurrahman tarafından Türk egemenliğine alınmıştır. İstanbul'un Türkler tarafından fethinden sonra Maltepe'nin tarihi konumu daha da artmıştır. Bağdat yolu üzerinde olan Maltepe, Osmanlı Ordusu'nun Üsküdar'dan sonra ikinci durak yeri olmakta ve ordugâh Maltepe'de kurulmaktaydı. Osmanlı döneminde Maltepe askeri konaklama yeri olarak önemli bir konumdaydı. 18. yüzyıl Kazasker Feyzullah Efendi'nin çabalarıyla Maltepe daha da gelişerek yeni bir çehreye bürünmüştür (Anonim, 2020a).

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Selanik, Drama, Kavala ve Serez Yöresinden Türkiye'ye mübadele ile gelen Türklerin 1500'ü Maltepe'ye yerleşmiştir. Narlıdere Çiftliği adıyla bilinen bugünkü Süreyya paşa Göğüs Hastalıkları Merkezi, Maltepe'nin gelişmesine

büyük emeği geçen Süreyya paşa tarafından yapılmıştır. Cumhuriyeti izleyen yıllarda Maltepe büyük bir yangın geçirmiş bütün ahşap evlerle birlikte Feyzullah Efendi Cami'de yanmıştır (Anonim, 2020a).

1928 yılında Maltepe Belediyesi kurulmuştur. Maltepe'nin imar planı ise 1945'te yapılmıştır. İmar Planından sonra Maltepe'nin yerleşim bölgesi demiryolu hattı olmuş 1960'tan sonra da yerleşim daha yukarılara dağılmış olup E-5 üstünde de hızlı bir gelişme kaydetmiştir (Anonim, 2020a).

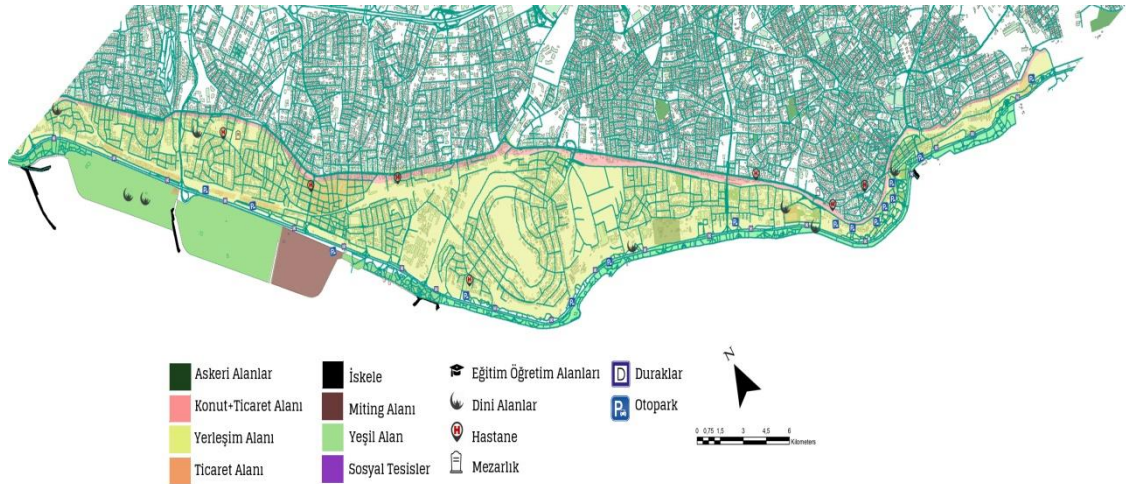
Kartal İlçesinin tarihi gelişimini 6. yüzyılın başlarından itibaren incelemek olanaklıdır. İlçenin Samandıra ve Yakacık gibi yerleşim birimlerinde yapılan kazılarda çıkan tarihi yapıtların Bizans dönemine ait oldukları anlaşılmıştır. 1080-1083 yıllarında bütün Anadolu'yu ele geçiren Selçuklu Sultanı Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından Pendik, Kartal ve Maltepe'nin ele geçirilmesinden sonra bu hükümdarla zamanın Bizans İmparatoru arasında Dragos Çayı sınır olarak belirlenerek 1081 yılında bir antlaşma yapılmış ve Süleyman Şah bu sınırın dışına çıkmamayı taahhüt etmiştir. Bu çay bugünkü Maltepe'nin batısında Maltepe ile Kartal arasında sınırı teşkil eden ve Dragos tepesinin yanından geçerek denize dökülen küçük bir sudur. Anadolu'da Türklerle Bizanslıların ilk sınırı bu antlaşma ile oluşturulmuştur. Kartal, 1400 yıllarında Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılmıştır. 1755 yılında Adalar'a bağlı bir ilçe olan Kartal 1757'de Üsküdar'a bağlı bir ilçe olmuştur. 1850'de İzmit Sancağına bağlı bir kaza olan Kartal, 1861'de Vilayet Nizamnamesiyle tekrar Üsküdar'a bağlanır. 1870 yılında çıkarılan bir nizamnameyle Kartal bir kaymakamlık olarak teşkil edilir ve bir yıl sonra temelli olarak İstanbul şehremaneti sınırlarına katılır. 1871 Vilayet Nizamnamesi gereğince Kartal'da belediye kurulur ve ilçenin ilk belediye reisi Yasin Ağa olmuştur. Kartal, 1888 yılında İstanbul şehremaneti sınırlarına katılır (Anonim, 2020b).

1947 yılında, endüstri bölgesi olarak ilan edilmesinin ardından, Kartal, İstanbul'un hızla büyüyen ilçelerinden biri haline gelmiştir. 1951'de Gebze'den Tuzla beldesini alan ilçe, 1973'te, Haydarpaşa-Gebze banliyö tren hattının açılması ile birlikte bu gelişme ivme kazanmıştır. 1987'ye kadar İstanbul'un büyük ilçelerinden olan ve o dönem batıda Kadıköy, kuzeybatıda Üsküdar ve Beykoz, kuzeyde Şile ve doğuda Gebze ilçelerine komşu olan Kartal, 1987'de Pendik, 1992'de Maltepe ve Sultanbeyli ilçelerinin ayrılmasıyla oldukça küçülmüş, 1998'de Maltepe'den ayrılan Ferhatpaşa mahallesinin Samandıra Beldesi'ne bağlanmasıyla yeniden Kadıköy ilçesine komşu olmuş ve az da olsa büyümüşse de bugünkü sınırlarına 2009'da Ümraniye'den

ayrılıp Sancaktepe adıyla ilçe olan Sarıgazi'ye, Paşaköy'le Ferhatpaşa mahallesinin küçük bir bölümüyle birlikte bağlanan Samadira'nın ve Ataşehir'e bağlanan Ferhatpaşa mahallesinin büyük bölümünün ayrılmasıyla ulaşımıştır. 2010'lu yıllarda, İstanbul'un iki ana adalet sarayından biri olan Anadolu Adliyesinin Kartal'a inşa edilmesi, ilçenin önemini arttırmıştır (Anonim, 2020b).

3.3. MEVCUT ALAN KULLANIMI

Çalışma alanı mevcut alan kullanım haritasının oluşturulması amacıyla Kartal Belediyesi, Maltepe Belediyesi ve İstanbul Büyükşehir Belediyelerinden 1/5000 ve 1/1000 ölçekli nazım ve uygulama imar planları temin edilmiş, Autocad 2013 ve ArcMap10.3 programlarında sayısal ortamda işlenerek üretilmiştir. Çalışma alanı yakın çevresi kullanımları rekreasyonel talebi kentsel peyzaj planlama ölçeğinde algılayabilmek amacıyla; askeri alanlar, konut-ticaret alanı, yerleşim alanı, ticaret alanı, eğitim-öğretim alanı, dini alanlar, toplanma alanları, meydanlar, mezarlıklar ve duraklar plan üzerinde belirtilmiştir. Şekil 3.12 incelendiğinde tez çalışması için seçilen kıyı bandının, bu bölgenin rekreasyonel kullanım ihtiyacını karşılayabilecek en büyük ve en yakın mesafede bulunan kullanım alanı olduğu söylenebilmektedir. Çalışma alanının kuzeydoğusunda yer alan Aydos Ormanı ise bölge halkına rekreasyonel olanaklar sunan ikinci en yakın rekreasyon alanı olarak görülmektedir.

Şekil 3.12. Mevcut alan kullanım haritası (Uygulama İmar Planı'ndan değiştirilerek oluşturulmuştur).

Şekil 3.12’de belirtildiği üzere çalışma alanı yakın çevresinde, konut bölgesinin yoğun olduğu, yerleşim amaçlı kullanıldığı görülmektedir. Maltepe ve Kartal kıyı bandının bir parçası olan dolgu alanı, özellikle konut bölgesinde yaşayan nüfusa yürüyüş mesafesinde bulunmakta ve rekreasyonel olanaklar sunmaktadır.

Çalışma alanı içerisinde bulunan ve deniz üzeri dolgu alanı en genişliği 400 metre olan, uzunluğu 3,5 km olan Maltepe Dolgu Alanı ve Orhangazi Şehir parkında bulunan farklı kullanımlarla rekreasyon olanakları artmıştır.

3.4. KULLANICI MEMNUNİYETİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

Maltepe-Kartal sahil bandında yürütülen bu çalışmada sahil bandında bulunan rekreasyonel kullanımları belirleyip, kullanıcı beklentilerini, rekreasyonel algılarını ve memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla anket çalışması yürütülmüştür. Anket çalışmamız 2018 yılında Nisan-Eylül aylarında sahil bandının kullanımının en yoğun olduğu zamanda yapılmıştır. Anket yapılan tarihlerde yoğunluğun fazla olduğu öğleden sonra saat dilimleri seçilmiştir. 423 kullanıcıya uygulanan anketin çözümü IBM Statistics SPSS programında yapılmıştır. Anket verilerinin yorumlaması sıklık, yüzde ve ortalama analizleri ile yapılmıştır.

3.4.1. Sıklık-Yüzde Analizleri

Sıklık yüzde analizleri sonucunda her bir anket sorusuna verilen cevapların frekans (sıklık) dağılımları ölçülmüştür. Aşağıda yer alan Çizelge 3.5 ve Çizelge 3.6’da anket verilerine ilişkin ziyaretçilerin genel özellikleri yer almaktadır.

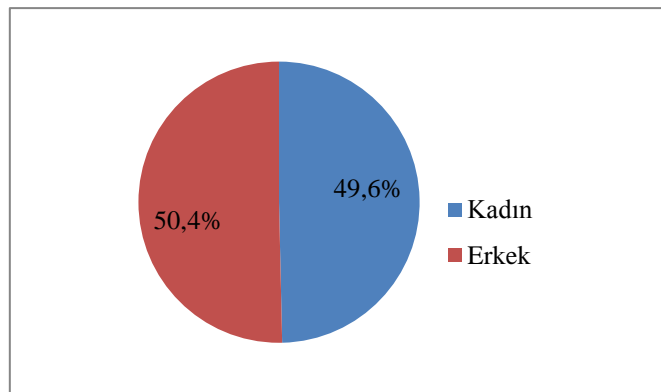
Çizelge 3.5. Ziyaretçilerin demografik özellikleri.

ZİYARETÇİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER		SAYI (frekans)	YÜZDE (%)
Cinsiyet	Kadın	210	49,6
	Erkek	213	50,4
	Toplam	423	100
Yaş	12-18	55	13
	19-25	138	32,7
	26-35	89	21,1
	36-45	58	13,7
	46-65	45	10,7
	65 ve üstü	38	8,8
	Toplam	423	100
Medeni Durum	Evli	151	35,7
	Bekâr	272	64,3
	Toplam	423	100
Çocuğunuz Var mı?	Var	137	32,4
	Yok	286	67,6
	Toplam	423	100
Eğitim Durumu	Okuryazar değil	8	1,9
	İlköğretim mezunu	62	14,7
	Lise mezunu	206	48,7
	Ön lisans	77	18,2
	Lisans mezunu	51	12,1
	Lisansüstü	19	4,5
	Toplam	423	100
Meslek	Kamu	41	9,7
	Özel sektör	127	30
	Ev hanımı	54	12,8
	Öğrenci	114	27
	Emekli	47	11,1
	Diğer	40	9,5
	Toplam	423	100
Aylık Gelir	Asgari ücret ve altı	45	10,6
	1400-2500 TL	129	30,5
	2501-4500 TL	191	45,2
	4501-7000 TL	44	10,4
	7001 ve üstü	14	3,3
	Toplam	423	100
Sahil Bandını Ziyaret Etme Süresi	1 saatten az	68	16,1
	1-3 saat	208	49,3
	3-5 saat	112	26,5
	Tüm gün	35	8,1
	Toplam	423	100
Sahil Bandını Ziyaret Etme Sıklığı	Haftada 2-3 gün	134	31,7
	Haftada 1 gün	227	53,7
	2 haftada 1 gün	38	9
	Ayda 1 gün	21	5
	Diğer	3	0,7
	Toplam	423	100

Çizelge 3.6. Ziyaretçilerin genel özellikleri.

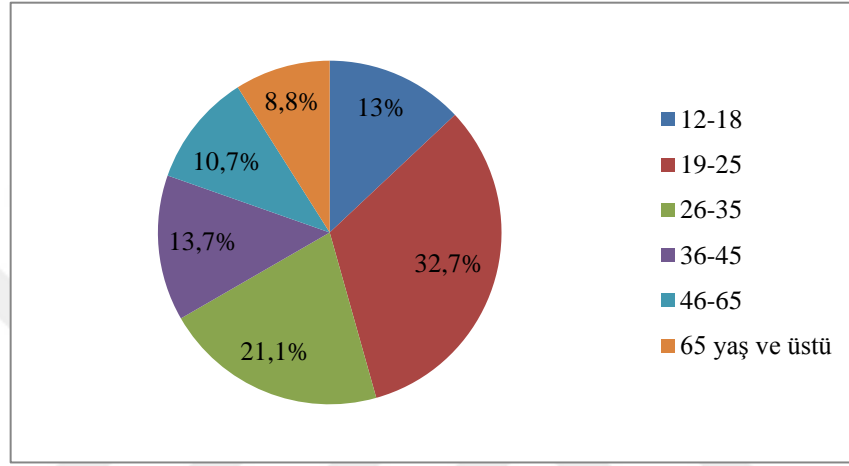
ZİYARETÇİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER		SAYI (frekans)	YÜZDE (%)
Sahil Bandını Ziyaret Ettiğinizde Geçirdiğiniz Süre	1 saatten az	68	16,1
	1-3 saat	208	49,3
	3-5 sat	112	26,5
	Tüm gün	35	8,1
	Toplam	423	100
Sahil Bandını Ziyaret Etme Sıklığınız	Haftada 2-3 gün	134	31,7
	Haftada 1 gün	227	53,7
	2 haftada 1 gün	38	9
	Ayda 1 gün	21	5
	Diğer	3	0,7
	Toplam	423	100
Sahil Bandına Kaç Kişilik Bir Grup İle Geldikleri	Tek başına	52	12,3
	2 kişi	99	23,4
	3-5 kişi	219	51,8
	5-10 kişi	53	12,5
	Toplam	423	100
Sahil Bandına Kimlerle Gittikleri	Arkadaş	186	43,9
	Aile	148	34,9
	Komşu	19	4,5
	Akraba	16	3,8
	Diğer	16	3,8
	Toplam	385	90,8
Yerleşim Yerlerinin Sahil Bandına Olan Uzaklığı	0-2 km	120	28,4
	2-5 km	226	53,4
	5 km'den fazla	77	18,2
	Toplam	423	100
Sahil Bandı Rekreasyon Olanaklarından Memnuniyet Derecesi	1	4	0,9
	2	21	5
	3	101	23,9
	4	166	39,2
	5	131	31
	Toplam	423	100

(Memnuniyet derecesine verilen puanlara bakıldığı zaman 1 ile 5 arasında puanlama yapılması istenmiştir. 1=hiç memnun değil, 2=az memnun, 3=ne memnun ne memnun değil, 4=memnun, 5=çok memnun olacak şekilde puanlama yapılmıştır).

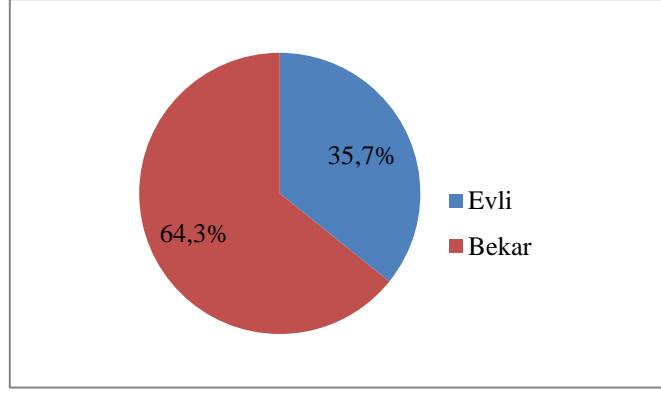
Şekil 3.13. Cinsiyet grafiği.

Ankete katılanlar cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, %49,6'sının kadın (210 kişi), %50,4'ünün erkek (213 kişi) olduğu görülmektedir (Şekil 3.13). Akkurt (2020), Ankara Göksu Parkında sürdürülebilir kentler için kent parklarının rolünü ölçme amacıyla yapmış olduğu tez çalışmasında, 400 kişiye uygulamış olduğu anket sonucunda 177 erkek katılımcı, 223 kadın katılımcının ankete katıldığını saptamıştır. Kent parklarının kadın kullanıcılar tarafından daha çok kullanıldığı, sahil bandında kadın ve erkek kullanıcı sayısının aynı olduğu söylenebilmektedir.

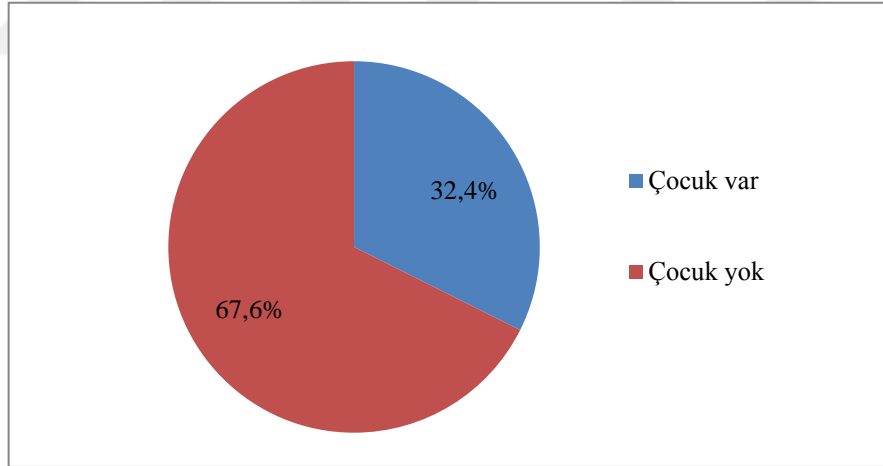
Şekil 3.14. Yaş aralığı grafiği.

Ankete katılanlar yaş aralığı açısından değerlendirildiğinde %13'ü 12-18 yaş (55 kişi), %32,7'si 19-25 yaş (138 kişi), %21,1'i 26-35 yaş (89 kişi), %13,7'si 36-45 yaş (58 kişi), %10,7'si 46-65 yaş (45 kişi), %8,8'i 65 yaş ve üstü (38 kişi) yaşta olduğu görülmektedir (Şekil 3.14). Sahil bandını kullananların her yaş grubundan olduğu görülmektedir. Ancak alana gelenlerin yaş ortalama ve yüzdelerine bakıldığında 19-35 yaş arası gelenlerin yüzdelerinde %53,8'lik alanı kapladığı görülmektedir. Bu durumda genç neslin rekreasyonel ihtiyaç olarak kıyı bandını kullandığını söyleyebiliriz. Güreşçioğlu (2019), Düzce Melensu Parkı kullanıcılarının memnuniyet düzeylerini değerlendirmek amacıyla 400 kişiye yapmış olduğu tez çalışmasında, park kullanıcılarının yaşlarına göre katılımlarına bakıldığı zaman, 19-25 yaş arası 40 kişi, 26-40 yaş arası 181 kişi, 41-60 yaş arası 158 kişinin parkı kullandığını görmektedir. Sahil bandını kullanan kişilerin 18-35 yaş arası orta yaşlı insanlar olduğu, Melensu Parkı kullanıcılarının ise 26-60 yaş arası orta ve yüksek yaşlı insanlar olduğu söylenebilmektedir. Park alanı gibi rekreasyon alanlarının yüksek yaşlı kişiler tarafından daha sık kullanıldığı, sahil bandı gibi rekreasyon alanlarının ise düşük ve orta yaş kullanıcılar tarafından daha çok hitap ettiği söylenebilmektedir.

Şekil 3.15. Medeni durum grafiği.

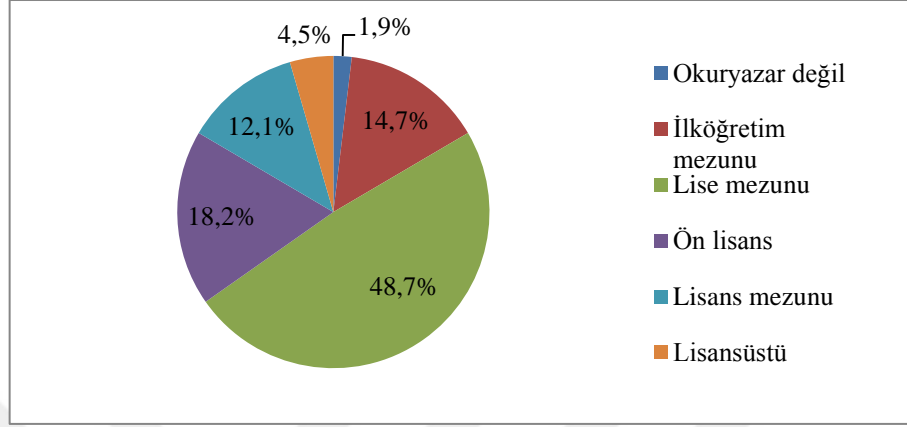
Ankete katılanlar medeni durum açısından değerlendirildiğinde, %35,7’i evli (151 kişi), %64,3’ü bekâr (271 kişi) olduğu görülmektedir (Şekil 3.15). Güler (2019), Beylikdüzü-İstanbul kentsel yeşil alanlarında peyzaj performansının sosyal yarar açısından değerlendirilmesi amacıyla yapmış olduğu tez çalışmasında, 450 kişiye yapmış olduğu anket çalışmasında, ankete katılanların 245’i evli, 205’i bekâr olduğunu görmektedir. Kentsel yeşil alanlara evli kişilerin daha çok gittiği, sahil bandı gibi rekreasyon alanlarına genç neslin ve bekâr kişilerin daha çok gittiği söylenebilmektedir.

Şekil 3.16. Çocuğa sahip olup olmama durumu.

Ankete katılanların %32,4’ünün çocuğunun var (137 kişi), %67,6’sının çocuğunun yok (286 kişi) olduğunu belirtmişlerdir (Şekil 3.16). Güler (2019), Beylikdüzü-İstanbul kentsel yeşil alanlarında peyzaj performansının sosyal yarar açısından değerlendirilmesi amacıyla yapmış olduğu tez çalışmasında, 450 kişiye yapmış olduğu anket çalışmasında, ankete katılanların, 222’sinin çocuğu yok, 228’inin 1 veya daha fazla çocuğunun olduğu görülmektedir. Kentsel yeşil alanlara evli kişilerin daha çok gitmesi

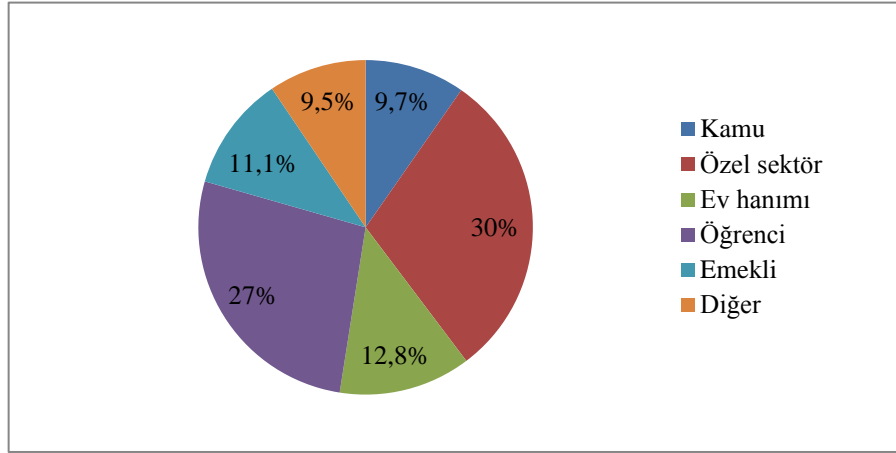
çocuk sahibi olma oranının fazla olmasıyla doğru orantılıdır. Sahil bandına gelen kişilerin çoğunluğunun bekâr olduğu ve çocukları olmadıkları görülmektedir. Genç neslin ve bekâr kişilerin kıyı bandını kullanması, çocuklu olarak gelen kişilerin daha az olması sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Şekil 3.17. Eğitim durumu grafiği.

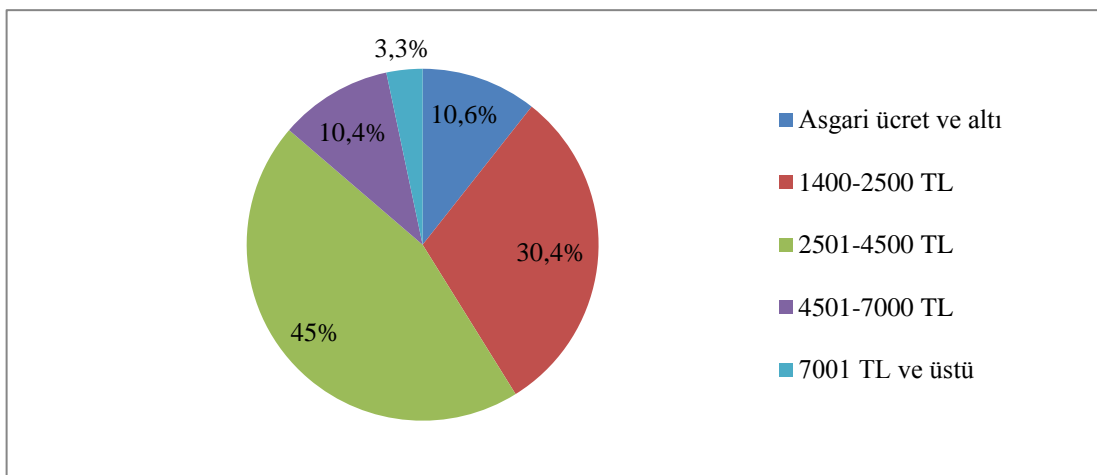
Şekil 3.17'ye göre ankete katılanlar eğitim durumu açısından değerlendirildiğinde, %1,9'u okuryazar değil (8 kişi), %14,7'si ilköğretim mezunu (62 kişi), %48,7'si lise mezunu (206 kişi), %18,2'si ön lisans mezunu (77 kişi), %12,1'i lisans mezunu (51 kişi), %4,5'i lisansüstü (19 kişi) mezunu olduğu görülmektedir (Şekil 3.17). Kahya (2018), Sakarya kent parkı örneklerinde kullanıcı memnuniyetini ölçme ve kalite karşılaştırması yapma amacıyla yaptığı tezde 220 kişiye yöneltmiş olduğu anket çalışmasında, eğitim düzeyleri olarak 4 kişi ilkokul, 16 kişi ortaokul, 47 kişi lise, 135 kişi üniversite, 18 kişi lisansüstü mezunu olarak görülmektedir. Karlıer (2017), kent parkları kavramı ve Bursa kent parklarında kullanıcı memnuniyetinin irdelenmesi amacıyla 400 kişiye yapmış olduğu tez çalışmasında, eğitim düzeyleri olarak 61 kişi ilkokul, 204 kişi lise, 123 kişi üniversite, 12 kişi lisansüstü mezun olduğunu görmüştür. İl bazında park kullanıcılarının eğitim düzeylerine bakıldığı zaman, aynı eğitim düzeyine sahip kullanıcılar olmadıkları görülmektedir. Sahil bandını kullananlar ise çoğunluk olarak lise mezunlarıdır. 19-25 yaş arası genç kişilerin kıyı bandını daha yoğun kullanması, genellikle lise mezunları, üniversiteye yeni başlayan kişilerin kıyı bandına daha çok geldiği, kıyı bandına gelen kişilerin %98'inin herhangi bir kurumdan

mezun olmuş kişiler olduğu, çok az da olsa okuryazar olmayan kişilerin kıyı bandını kullandığı görülmektedir.

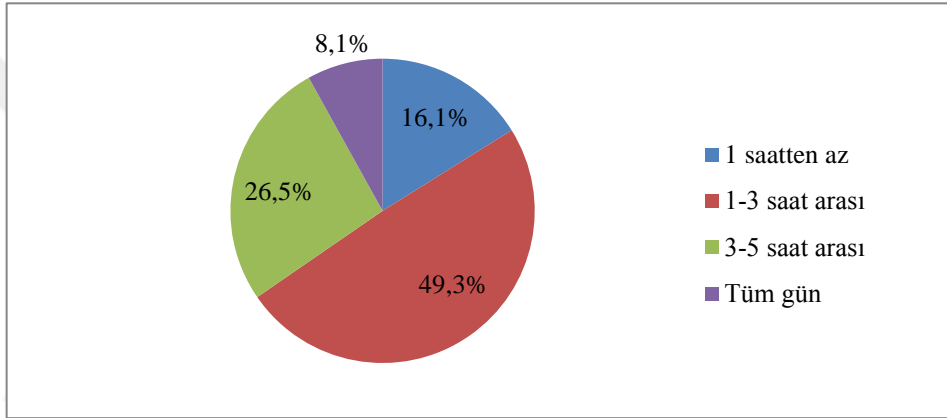
Şekil 3.18. Çalışma durumu grafiği.

Şekil 3.18'e göre ankete katılanların meslekleri değerlendirildiğinde, %9,7'si kamu sektöründe (41 kişi), %30'u özel sektörde (127 kişi), %12,8'i ev hanımı (54 kişi), %27'si öğrenci (114 kişi), %11,1'i emekli (47 kişi), %9,5'u diğer (40 kişi) olarak belirlenmiştir (Şekil 3.18). Alana gelen kişilerin çalışma durumlarına bakıldığı zaman çok çeşitli sektörlere dağılım olduğu görülmektedir. Ziyaretçilerin ağırlıklı olarak özel sektörde çalıştıkları görülmektedir. Önceki grafiklerin sonucu olarak öğrenci kesiminin kıyı bandını aktif kullandığı, kıyı bandına gelen kişilerin çoğunluk olarak bir işte çalıştığı görülmektedir.

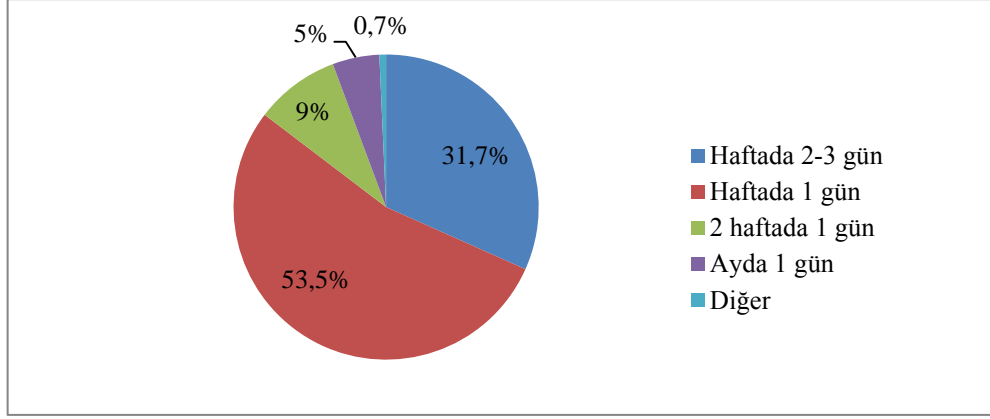
Şekil 3.19. Gelir durumu grafiği.

Ankete katılanlar gelir durumları açısından değerlendirildiğinde, %10,6'sı asgari ücret ve altı (45 kişi), %30,5'ü 1400-2500 TL (129 kişi), %45,2'si 2501-4500TL (191 kişi), %10,4'ü 4501-7000TL (44 kişi), %3,3'ü 7001 TL ve üstü (14 kişi) ücret aldığı belirlenmiştir (Şekil 3.19). Güreşçioğlu (2019), Düzce Melensu Parkı kullanıcılarının memnuniyet düzeylerini değerlendirmek amacıyla 400 kişiye yapmış olduğu tez çalışmasında, kullanıcıların gelir düzeylerine bakıldığı zaman, 0-1600 TL arası 64 kişi, 1600TL-2000TL arası 16 kişi, 2000TL-3200TL arası 135 kişi, 3200TL-4500TL arası 120 kişi, 4500TL ve üstü 65 kişi olduğu görülmektedir. Melensu Parkı ve sahil bandını kullanan ziyaretçilerin gelir düzeylerinin Türkiye şartlarında aynı olduğu, orta düzeyde gelire sahip kişilerin alanları kullandıkları söylenebilmektedir.

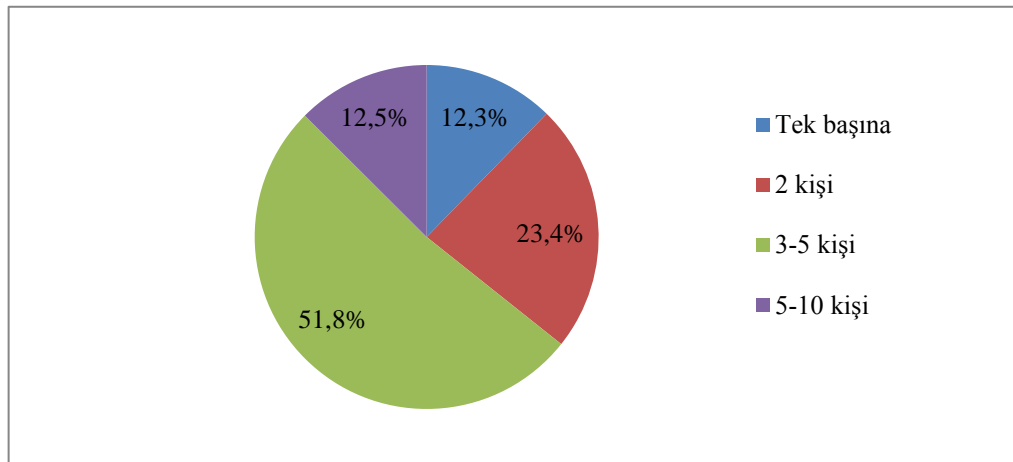
Şekil 3.20. Sahil bandında geçirilen süre grafiği.

Ankete katılanlar sahil bandını kullanım süresi açısından değerlendirildiğinde, %16,1'i 1 saatten az (68 kişi), %49,3'ü 1-3 saat arası (208 kişi), %26,5'i 3-5 saat arası (112 kişi), %8,1'i tüm gün (35 kişi) olduğu görülmektedir (Şekil 3.20). Kıyı bandının kullanım sürelerine bakacak olursak, alana gelenlerin büyük bir kısmı alanı en az 1-3 saat arası kullanmaktadır. 3-5 saat arası, tüm gün gibi alanı kullanan kişilerinde olması, kıyı bandının oldukça popüler bir yer olarak kullanıldığını göstermektedir. Kahya (2018), Sakarya kent parkı örneklerinde kullanıcı memnuniyetini ölçme ve kalite karşılaştırması yapma amacıyla yaptığı tezde 120 kişiye yöneltmiş olduğu soruda kullanıcıların Sakarya parklarını kullanım sürelerine bakıldığı zaman 1-2 saat kullanan kişi sayısı 49, 2-3 saat kullanan kişi sayısı 26 olarak görülmektedir. Rekreatyonel kullanımlara olanak sağlayan park alanlarının, sahil bandında olduğu gibi uzun süreler kullanılmakta olduğu söylenebilmektedir.

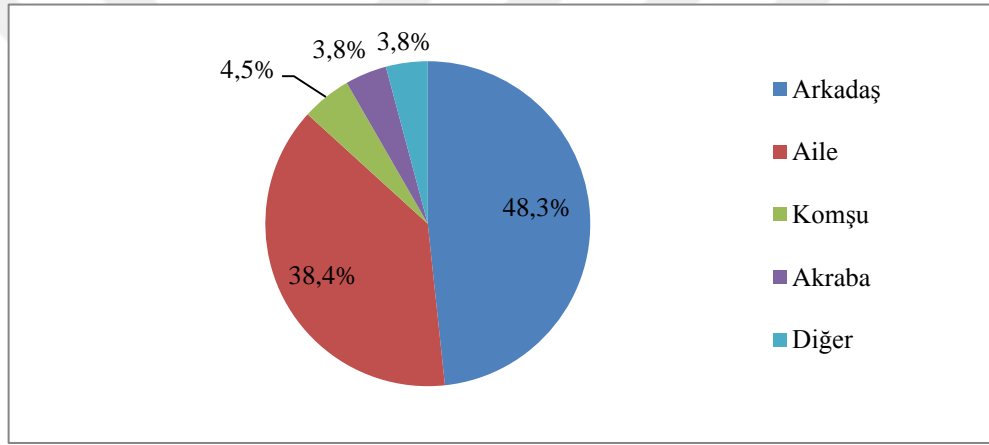
Şekil 3.21. Sahil bandına gitme sıklığı grafiği.

Ankete katılanlar sahil bandını ziyaret etme sıklığı açısından değerlendirildiğinde, %31,7'si haftada 2-3 gün (134 kişi), %53,7'si haftada 1 gün (227 kişi), %9'u 2 haftada 1 gün (38 kişi), %5'i ayda 1 gün (21 kişi), %0,7'si diğer (3 kişi) olduğu görülmektedir (Şekil 3.21). Ziyaretçilerin yarısından fazlasının alanı haftada 1 gün kullandığı, haftada 2-3 gün kullanımında oldukça fazla olduğu görülmektedir. Sık kullanımın yanında %15'lik bir kısım ziyaretçi sahil bandını daha seyrek sıklıkla kullanmaktadır. Kahya (2018), Sakarya kent parkı örneklerinde kullanıcı memnuniyetini ölçme ve kalite karşılaştırması yapma amacıyla yaptığı tezde 100 kişiye yönelmiş olduğu soruda kullanıcıların Sakarya parklarının kullanım sıklığına bakıldığı zaman yılda birkaç kez kullanan sayısı 56 kişi, ayda birkaç kez kullanan sayısı 28 kişi, haftada birkaç kez kullanan sayısı 6 kişi, her hafta sonu kullanan 3 kişi, her gün kullanan 5 kişi olduğu görülmektedir. Park alanlarının, sahil bandı kadar çok sık kullanılmadığı, insanların sahil bandını daha çok tercih ettiği söylenebilmektedir.

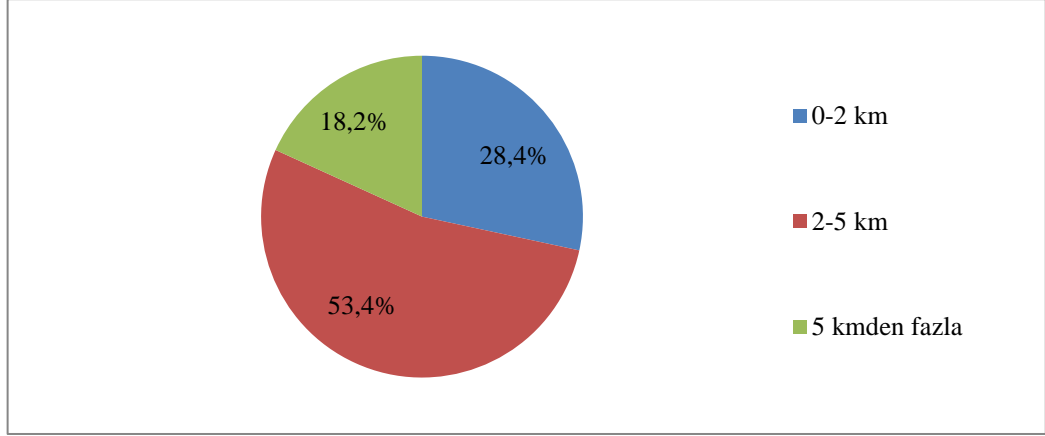
Şekil 3.22. Sahil bandına gidilen kişi sayısı grafiği.

Ankete katılanlar sahil bandına kaç kişi ile gittikleri açısından değerlendirildiğinde, %12,3'ü tek başına (52 kişi), %23,4'ü 2 kişi (99 kişi), %51,8'i 3-5 kişi (219 kişi), %12,5'i 5-10 kişi (53 kişi) ile gittikleri görülmektedir (Şekil 3.22). Uzun (2005), Bolu Gölçük Ormaniçi Kırsal Dinlenme Yeri ile Düzce İnönü Park'ı kullanıcılarının memnuniyetlerini ölçmek amaçlı yapmış olduğu tez çalışmasında, ziyaretçilerin Gölçük Ormaniçi Kırsal Dinlenme alanına %39 oranında 3-5 kişi, %19 oranında 5-10 kişi, %26 oranında 15 kişi ve üzeri kişi sayısı ile gittiklerini saptamıştır. Ziyaretçilerin Düzce İnönü Park'ına %22 oranında 2 kişi, %57 oranında 3-5 kişi ile gittiklerini saptamıştır. Kırsal rekreasyon alanlarına 3-5 kişilik gruplar ile daha sık gidildiği, kentsel rekreasyonel alanlar ve sahil bandı alanlarına 3-5 kişi veya gruplar halinde daha fazla ziyaretçi ile gidildiği söylenebilmektedir.

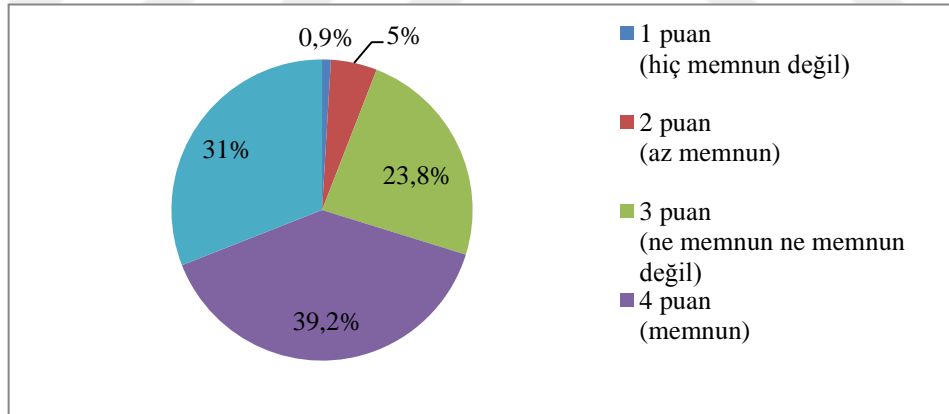
Şekil 3.23. Sahil bandına kiminle gidildiği grafiği.

Ankete katılanları sahil bandına kimlerle gittikleri açısından değerlendirildiğinde, %43,9'u arkadaşlarıyla (186 kişi), %34,9'u ailesiyle (148 kişi), %4,5'i komşularıyla (19 kişi), %3,8'i akrabalarıyla (16 kişi), %3,8'si diğer (16 kişi) ile gittikleri görülmektedir (Şekil 3.23). Kıyı bandını kullanım açısından kimler ile gidildiğini değerlendirecek olursak, aile veya arkadaş gruplarıyla daha çok gidildiği ve kalabalık ortamların oluştuğu söylenebilmektedir.

Şekil 3.24. İkamet yerinin sahil bandına olan uzaklığı grafiği.

Şekil 3.24'e göre ankete katılanlar oturdukları yerin sahil bandına olan uzaklığı açısından değerlendirildiğinde, %28,4'ü 0-2 km arası (120 kişi), %53,4'ü 2-5 km arası (226 kişi), %18,2'si 5 km'den fazla (77 kişi) olduğu görülmektedir (Şekil 3.24). Kıyı bandını ziyaret edenlerin, kıyı bandına olan ikamet uzaklıklarına bakıldığında 5 kilometreye kadar olan uzaklıklarda hemen hemen 30 dakikalık mesafede ikamet eden kişilerin alanı daha çok tercih ettiği, 5 kilometreden fazla uzaklıkta ikamet eden kişilerin yakında oturan kişilere göre alanı daha az tercih ettikleri görülmektedir.

Şekil 3.25. Sahil bandından memnuniyet derecesi grafiği.

Ankete katılanlar sahil bandından memnun kalma açısından değerlendirildiğinde, %0,9'u 1 puan (4 kişi), %5'i 2 puan (21 kişi), %23,9'u 3 puan (101 kişi), %39,2'si 4 puan (166 kişi), %31'i 5 puan (131 kişi) olduğu görülmektedir (Şekil 3.25). Akkurt (2020), Ankara Göksu Parkında sürdürülebilir kentler için kent parklarının rolünü ölçme amacıyla yapmış olduğu tez çalışmasında, 400 kişiye uygulamış olduğu anket sonucunda parktan memnurluk dereceleri, 7 kişi memnun değil, 162 kişi ne memnun ne

memnun değil, 204 memnun, 27 kişi çok memnun olduğunu söylemiştir. Sahil bandından memnunluk derecesinin çoğunluk olarak çok memnun ve memnun olduğu, kent parkından memnunluk derecesinin çoğunlukla memnun ve orta düzeyde memnun olduğu görülmektedir.

3.4.2. Alanda Yapılan Rekreasyonel Faaliyetlere Katılıma İlişkin Değerlendirme

Alanda yapılan rekreasyonel faaliyetlere katılıma ilişkin sıklık ve yüzde analizleri sonucunda her bir anket sorusuna verilen cevapların frekans (sıklık) dağılımları ölçülmüştür. Aşağıda yer alan Çizelge 3.7’de anket verilerine ilişkin sıklık ve yüzde analizleri yer almaktadır.

Çizelge 3.7. Alanda yapılan rekreasyonel faaliyetlere katılıma ilişkin sıklık ve yüzde analizleri tablosu.

ALANDA YAPILAN REKREASYONEL FAALİYETLER		SAYI (frekans)	YÜZDE (%)
Dinlenmek	Katılım	302	71,2
	Toplam	423	100
Manzara İzlemek	Katılım	221	52,1
	Toplam	423	100
Temiz Hava Almak	Katılım	319	75,2
	Toplam	423	100
Kitap Okumak	Katılım	56	13,2
	Toplam	423	100
Balık Tutmak	Katılım	49	11,6
	Toplam	423	100
Kafe-Restoran Kullanmak	Katılım	129	30,4
	Toplam	423	100
Yürüyüş Yapmak	Katılım	116	27,4
	Toplam	423	100
Çocuk Parkını Kullanmak	Katılım	49	11,6
	Toplam	423	100
Bisiklete Binmek	Katılım	87	20,5
	Toplam	423	100
Fitness Elemanlarını Kullanmak	Katılım	44	10,4
	Toplam	423	100
Koşu Yapmak	Katılım	76	17,9
	Toplam	423	100
Egzersiz – Spor Yapmak	Katılım	36	8,5
	Toplam	423	100
Voleybol – Basketbol Alanlarını Kullanmak	Katılım	49	11,6
	Toplam	423	100
Diğer	Katılım	63	14,9
	Toplam	423	100
Sahil Bandını Hangi Zaman Dilimlerinde Kullanıyorsunuz	Hafta İçi Gündüz	60	14,2
	Hafta İçi Akşam	73	17,2
	Hafta Sonu Gündüz	204	48,1
	Hafta Sonu Akşam	84	19,8
	Toplam	421	100

Alanda yapılan rekreasyonel faaliyetler değerlendirildiğinde dinlenme aktivitesini yapanların 302 kişi olduğu ve ankete katılanların %71,2'sine karşılık geldiği görülmektedir (Çizelge 3.7). Şimşek (2007), Tekirdağ Merkez İlçesi kıyı şeridi rekreasyon potansiyelini belirlemek için yapmış olduğu tez çalışmasında, Değirmenaltı mahallesinde ziyaretçilerin yaptığı aktivitelerin başında %48,9 ile oturma-dinlenme aktivitesi gelmektedir. Benzer şekilde alanımızı ziyaret eden kişilerin kıyı bandını oturma-dinlenme amacıyla sıklıkla kullandıkları söylenebilmektedir.

Yaptığımız çalışmada Çizelge 3.7'ye göre manzara izleyen kişi sayısı 221 kişi olup, ankete katılanların %52,1'inin bu aktiviteyi yaptığı görülmektedir. Temiz hava alan kişi sayısı 319 kişidir ve oranı %75,2'dir. Şimşek (2007), Tekirdağ Merkez İlçesi kıyı şeridi rekreasyon potansiyelini belirlemek amacıyla yapmış olduğu tez çalışmasında, Değirmenaltı mahallesinde ziyaretçilerin %30,8'lik kısmı manzara seyretme amacıyla alanı kullanmaktadır. Akbulut'un (2020), Antalya Atatürk Kültür Parkı rekreasyonel ekosistem hizmetlerinin değerlendirilmesi tez çalışmasında, Atatürk Kültür Parkı'nı kullanan kişilerden %16,5'inin (169 kişi) etrafı ve manzarayı izleme aktivitesini yaptığını saptamıştır. Uzun (2005), Bolu Gölcük Ormanı Kırsal Dinlenme Yeri ile Düzce İnönü Park'ı kullanıcılarının memnuniyetlerini ölçmek amaçlı yapmış olduğu tez çalışmasında, kullanıcıların kırsal ve kentsel rekreasyon alanlarında yaptıkları 19 faaliyeti değerlendirmeye almıştır. Bolu Gölcük Ormanı Dinlenme Yeri'nde en fazla yapılan faaliyet 3,35 aritmetik ortalaması ile temiz hava almak olarak saptanmıştır. Düzce İnönü Park'ında en fazla yapılan faaliyette 2,97 aritmetik ortalaması ile temiz hava olarak saptanmıştır. Sahil bandında da en fazla yapılan faaliyetin de temiz hava almak olması, kentsel ve kırsal rekreasyon alanlarında ve sahil bantlarını kullanan kullanıcıların aynı amaç doğrultusunda alanları ziyaret ettikleri söylenebilmektedir.

Çizelge 3.7'ye göre sahil bandında kitap okuyan 56 kişi vardır ve oranı %13,2'dir. Balık tutma aktivitesini yapan 49 kişi vardır ve ankete katılan kişi sayısına oranı %11,6'dır. Kıyı bandını kullanan kişiler arasında kitap okuyan ve balık tutan kişi sayıları birbirine yakındır. Ankete katılan kişiler arasında ortalama 50 kişi bu aktivitelerden en az birini yapmaktadır. Uzun (2005), Bolu Gölcük Ormanı Kırsal Dinlenme Yeri ile Düzce İnönü Park'ı kullanıcılarının memnuniyetlerini ölçmek amaçlı yapmış olduğu tez çalışmasında, kullanıcıların kırsal ve kentsel rekreasyon alanlarında yaptıkları 19 faaliyeti değerlendirmeye almıştır. Bolu Gölcük Ormanı Dinlenme Yeri'nde en az yapılan faaliyet 1,49 aritmetik ortalama ile balık tutmak olurken, Bolu Gölcük Ormanı

Dinlenme Yeri'nde en az yapılan faaliyet ise 1,35 aritmetik ortalama ile balık tutmak olmuştur. Sahil bandında da yapılan faaliyetler arasında en düşük puan alanlardan biride balık tutmak olarak görülmektedir. Kentsel ve kırsal rekreasyonel alanlarında en düşük oranda yapılan faaliyet balık tutmak olarak ifade edilebilir.

Rekreasyon amaçlı sahil bandını kullanırken kafe-restoran gibi mekânları kullanan 129 kişi vardır ve oransal olarak %30,4'lük kısmını yansıtmaktadır (Çizelge 3.7).

Sahil bandında yürüyüş yapan 116 kişi vardır ve ankete katılanların %27,4'lük kısmına karşılık gelmektedir. Şimşek (2007), Tekirdağ Merkez İlçesi kıyı şeridi rekreasyon potansiyelini belirlemek için yaptığı tezde Merkez İlçesinde yürüyüş yapanların %41,8 olduğunu saptamıştır. Kıyı bandında yürüyüş yapmak için gelen kişi sayısı ortalama bir düzeydedir (Çizelge 3.7).

Sahil bandına gelen ailelerden çocuk parkını kullanan kişi sayısı 49'dur. Anket bazında bakacak olursak %11,6'ya karşılık gelmektedir (Çizelge 3.7). Kıyı bandına genel olarak genç kesim ve bekâr kişilerin ziyaret ettiğini anketimiz sonuçlarından görmüştük. Bu duruma bağlı olarak kıyı bandına gelen çocuklu ailelerin oranına bakıp çocuk parkını kullanan kişi sayısının az olmasını bu koşulların sonucu olarak ortaya çıktığı söylenebilmektedir.

Bisiklete binen kişi sayısı 87'dir. Anketimizde %20,5'lik kısmı ifade etmektedir (Çizelge 3.7). Son zamanlarda İstanbul Büyükşehir Belediye'sinin koymuş olduğu kiralanan bisikletler ile bisiklet kullanan kişi sayısı artmıştır. Kıyı bandında bisiklet kullanan ziyaretçiler özel bisiklet yolunu kullanmaktadırlar.

Sahil bandında bulunan spor aletlerini kullanan 44 kişi vardır. Anketimizde %10,4'e karşılık gelmektedir. Sahil bandında koşu yapan kişi sayısı 76'dır. Anketimizde %17,9'a karşılık gelmektedir. Egzersiz-spor ile ilgilenen kişi sayısı 36'dır. Ankete katılan kişi sayısına oranı %8,5'dir (Çizelge 3.7). Kıyı bandında koşu, spor ve benzeri rekreasyonel aktiviteleri yapan kişiler çok fazla olmadığı söylenebilmektedir.

Voleybol-basketbol alanlarını kullanan 49 katılımcı vardır. Bu sayı da %11,6'lık kısmı ifade etmektedir. Diğer seçeneğini seçen 63 katılımcı vardır. Bunlar da %14,9'a karşılık gelmektedir (Çizelge 3.7). Özel kullanım alanı olarak mevcut bulunan oyun sahalarını kullanan kişi sayısı da azdır.

Sahil bandında yapılan faaliyetler arasında en yoğun kullanımda olan dinlenmek ve temiz hava almak insanların en çok tercih ettiği aktiviteler olarak görülmektedir.

Akbulut'un (2020), Antalya Atatürk Kültür Parkı rekreasyonel ekosistem hizmetlerinin değerlendirilmesi tez çalışmasında, temiz hava almak, stresten uzaklaşmak olarak yönelttiği anket sorusunda %25,5 (262 kişi) olumlu cevap almıştır. Antalya Atatürk Kültür Parkını ziyaret eden kişilerin en çok bu cevabı vermiş olması, Orhangazi Şehir Parkını ziyaret eden ziyaretçilerinde aynı soruya çoğunlukla olumlu yanıt vermiş olması alanların benzer özellikte ve benzer özellikli ziyaretçi kesimine hizmet ettiğini göstermektedir.

Çizelge 3.7'ye göre sahil bandının kullanıldığı zaman dilimi değerlendirildiğinde, hafta içi gündüz 60 kişi (%14,2), hafta içi akşam 73 kişi (%17,2), hafta sonu gündüz 204 kişi (%48,1), hafta sonu akşam 84 kişi (%19,8) olduğu görülmektedir. Sonuç olarak hafta sonu gündüz en yoğun kullanım olduğu anlaşılmaktadır. Işık (2014), Trabzon kenti kıyı alanı rekreasyonel kullanım kararlarının belirlenmesi çalışmasında, anket sonuçlarına göre hafta sonu katılım oranının %83,3 olduğu görülmektedir. Kullanım zamanı olarak ise hafta sonu gündüz ve akşam kullanımının daha ağırlıkta olduğunu görebiliriz. Çalışma alanı rekreasyonel kullanım zamanı açısından benzerlik gösterdiği söylenebilmektedir.

3.4.3. Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Etkilerine İlişkin Ortalama Analizleri

Kartal-Maltepe sahil bandı rekreasyonel aktivitelere katılımın, kullanıcılar tarafından belirtilen etkileri, memnuniyet durumu ve alana ilişkin yönetsel sorunlara ilişkin ortalama analizleri Çizelge 3.8 ve Çizelge 3.8 (devam)'da belirtilmektedir.

Çizelge 3.8. Rekreasyon aktivitelere katılımın etkileri.

Sahil Bandında Rekreasyonel Aktivitelere Katılımı			
Etkileyen Faktörler			
No	Yargı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1	Beni mutlu eder.	3,99	0,96
2	Fiziksel sağlığımı olumlu etkiler.	3,86	0,95
3	Ruhsal sağlığımı olumlu etkiler.	4,04	0,85
4	Kendimi enerjik hissedirim.	4,16	0,76
5	Deniz kıyısındaki etkinliklere katılmayı tercih ederim.	3,95	0,93
6	Sahil bandında çevre kirliliği olduğunu düşünüyorum.	3,52	1,14
7	Sahil bandının kalabalık olduğunu düşünüyorum.	3,5	1,07

Çizelge 3.8 (devam) Rekreasyon aktivitelerine katılımın etkileri

8	Sahil bandındaki işletmeleri pahalı buluyorum.	3,79	0,91
9	Ekonomik durumum rekreasyonel faaliyet yapmaya yeterli değil.	3,15	1,04
10	Rekreasyonel aktiviteye ayıracak vaktim yoktur.	3,2	1,05
Rekreasyonel Memnuniyet Kriterleri			
11	Diğer ziyaretçilerle sorun yaşamadan alanı kullanabilmek önemlidir.	4,1	0,9
12	Bu alanda kendimi güvende hissediyor olmam önemlidir.	4,1	0,87
13	Alanın aktif ve hareketli olması beni memnun eder.	4,01	0,87
14	Piknik yapabildiğim için alanı tercih ederim	4,01	0,88
15	Sakin ve dinlendirici bir ortam olması beni memnun eder.	4,11	0,83
16	Deniz manzarası için bu alanı tercih ederim.	4,02	0,84
17	Yeşil alanların varlığı için alanı tercih ederim.	4,01	0,87
18	Bakımlı ve temiz olduğu için alanı tercih ederim.	3,91	0,93
19	Evcil hayvanlar için sunulan olanaklar yeterlidir.	3,61	1,14
Sahil Bandına İlişkin Yönetimsel Sorunlar			
20	Alanda güvenlik görevlileri bulunmalıdır.	4,16	0,79
21	Yönlendirme ve uyarı levhaları eksiktir.	3,16	1,19
22	Yürüyüş alanları yetersizdir.	3,12	1,23
23	Yeşil alanların kalitesi yetersizdir.	3,16	1,24
24	Tuvalet alanları yetersiz ve bakımsızdır.	3,39	1,23
25	Çöp kutuları yetersizdir.	3,33	1,23
26	Alanda otoparklar yetersizdir.	3,4	1,18
27	Oturma birimleri yetersizdir.	3,28	1,26
28	Trafik gürültüsü kullanıcıları rahatsız etmektedir.	3,41	1,23
29	Alanda engelli kullanımına ilişkin olanaklar yetersizdir.	4,13	0,88

Not: Ölçekte 1=kesinlikle katılmıyorum, 2= katılmıyorum, 3= ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4= katılıyorum 5=kesinlikle katılıyorum

Rekreasyonel aktivitelere katılımı etkileyen faktörlere bakıldığı zaman en yüksek değerin ‘kendimi enerjik hissedirim’ olduğu görülmüştür (Çizelge 3.8). Bu sonuç anketimizde “katılıyorum” (4) seçeneğine karşılık gelmektedir. Sahile giden kişilerin orada kendilerini dinç hissettikleri, alanda yaptıkları faaliyetler ile enerjik kaldıkları söylenebilmektedir. Anket sorularımızda bulunan ‘beni mutlu eder’, ‘fiziksel sağlığı olumlu etkiler’, ‘ruhsal sağlığı olumlu etkiler’, ‘kendimi enerjik hissedirim’, gibi rekreasyonel aktivitelere katılımı etkileyen faktörlerden olumlu geri dönüş sayısının fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuç kıyı bandının insanlar üzerinde rahatlatıcı, stresten uzaklaştırıcı, ferahlatıcı etkilerinin olduğunu ortaya koymaktadır. Akbulut’un (2020), Antalya Atatürk Kültür Parkı’nın kullanıcılarda bıraktığı algı dağılımı anket sorusunda almış olduğu cevaplarda; ‘heyecan ve mutluluk verici’, ‘rahatlatıcı ve huzur verici’ gibi alanın insanlar üzerinde olumlu etkiler bıraktığını anlayabileceğimiz cevaplar yüksek puanlar almış olup, ‘sıkıntı ve hayal kırıklığı’, ‘korku ve kaygı verici’ gibi alanın insanlar üzerinde olumsuz etki bıraktığını anlayabileceğimiz cevaplar ise tam tersine düşük puanlar aldığı görülmektedir. Literatürde yapılan farklı çalışmalarda park, bahçe, kıyı gibi kullanım alanlarının insanlar üzerinde pozitif etki bıraktığı ve sıklıkla kullanıldığı saptanmıştır. Mogra ve Furlan’ın (2017), yapmış oldukları makale çalışmasında, kirlenen su, hava ve toprak çeşitli nedenlerle insan sağlığına zarar verdiğini belirtmişlerdir. Son yıllardaki asıl korkulan konu, doğanın kaybolmaya başlamasıyla birlikte artan fiziksel sağlık sorunları, artan stres seviyeleri de insan sağlığını olumsuz etkilediğine vurgu yapmışlardır. Kıyı alanlarının genişlemesi ve kullanımının artırılması, ziyaretçilerin bu tür alanlara gelmesinin sağlanması ile fiziksel olarak olumsuz olan bu durumun dezavantajları ortadan kaldırılmalıdır. Yeşil alanların estetik kalitesi (renkler, formlar, yoğunluklar) insanların duygusal ve zihinsel sağlığını olumlu yönde etkilemektedir. Kıyı alanlarında kullanılan ağaç, çalı, mevsimlik çiçek türleri ve geniş, bakımlı, yeşil çim alanlarının ruhsal yönden olumlu etki yaratması da kıyı bandının önemini tekrar vurgulamaktadır.

Rekreasyonel aktivitelere katılımı etkileyen faktörlere bakıldığı zaman en düşük değerin ‘ekonomik durumum rekreasyonel faaliyet yapmaya yeterli değil’ yanıtının “ne katılıyorum-ne katılmıyorum” (3) olarak puanlandığı görülmektedir (Çizelge 3.8). Sahile giden insanların ekonomik durumlarıyla ilgili kesin bilgi vermek bu sonuca göre zordur. Ekonomik olarak yapılan piknik yapma, kafe-restoran kullanma gibi aktivitelerin maddi durumu iyi olan insanların, dinlenmek, manzara izlemek, temiz hava

almak gibi ekonomik olarak kişiyi zorlamayacak olan aktivitelerin ise düşük gelirli bireyler tarafından boş zaman aktivitesi olarak tercih edilebileceği söylenebilmektedir.

Rekreasyonel memnuniyet kriterlerine bakıldığında kullanıcıların ‘sakin ve dinlendirici bir ortam olması beni memnun eder’ yargısı “katılıyorum” (4) seçeneğine karşılık gelmektedir (Çizelge 3.8). Sahil bandını kullanan insanların alana sessiz, sakın, huzur verici, dinlendirici etkisi olması nedeniyle gittikleri söylenebilmektedir. Çetinkaya, Erman ve Uzun (2015), “Rekreasyonel amaçlı park kullanıcılarının memnuniyet ve memnuniyetsizlik faktörlerinin belirlenmesi” adlı çalışmasında, doğal özellikler başlığı altındaki ‘sessizlik ve huzur’ kriterinin aritmetik ortalamasının 3,55 olduğunu görmekteyiz. Doğal özellikler başlığı altındaki başlıkların genel ortalamasının 3,51 olduğu görülmektedir. ‘Sessizlik ve huzur’ Kartal-Maltepe sahil bandı çalışması kapsamında genel ortalamanın üstündedir. Grahn ve Stigsdotter’in (2010), yapmış olduğu “kentsel yeşil alanların duyuşal boyutları” adlı makale çalışmasında; kısa boylu çalıların olduğu, görüş açısının kısıtlanmadığı alanların fazla olduğu, insanların hayvanlarını gezdirdiği, vakit geçirdiği, oyun alanları veya salıncakların olduğu park veya kentsel açık alanlar, bu alanlarda vakit geçiren insanların kendilerini daha güvende hissetmelerini sağlamaktadır. Yüksek çalıların olduğu veya gözle görülen alanların sınırlı olduğu alanlarda insanlar kendilerini güvende hissedememektedir. Kıyı bandının görüş açısının fazla olması, görüşü kapatıcı, engelleyici herhangi bir faktörün olmaması, çocukların alanda güvende rahatça oynayabilmeleri, kullanıcıların bu alanda sorun yaşamadan saatlerini geçirebildikleri alan olması neticesinde kendilerini güvende hissetmektedirler.

Mogra ve Furlan’ın (2017), yapmış oldukları makale çalışmasında; katılımcılardan yeşil alanları tanımlamaları istenmiştir. Anketin amacı katılımcıların cevapları doğrultusunda yeşil alan için ortak bir anlayış belirlemektir. Basit kelimeler ile uzun ve açıklayıcı tanımlar vermişlerdir. Bu basit kelimeler ağaçlar, bitkiler, güzel görülen, güzel manzara, rahatlatan, ferahlık, konfor vb. kelimelerdir. Bunlardan yola çıkarak katılımcıların yeşil alan algısını, ‘iyi tasarlanmış bitki örtüsünün hoş olduğu alanlar, göze zevk veren, ferahlık ve rahatlatıcı etkisi olan alanlar’ olarak tanımlamışlardır. Daha fazla bilgi almak amacıyla katılımcılara yeşil alanın amacı ile ilgili sorularda sorulmuştur. “Yeşil alanlar hangi amaca hizmet ediyor?” sorusunun yanıtları arasında ‘estetik’, ‘serinletici’, ‘ferahlatici’ ve ‘rahatlatıcı’ etkilerinin olduğuna yönelik cevaplar ortaya çıkmıştır. Yine aynı makalede bilim insanları halkın çevre kalitesi algısını

‘temiz’, ‘bakımlı’, ‘estetik açıdan hoş’ gibi terimlerle ifade ettiklerini görmüşlerdir. Kullanıcıların yüksek estetik algısının alanın temiz ve bakımlı olmasından kaynaklandığı söylenebilmektedir. Kıyı bandının bitkisel açıdan zengin olması, denize yakın olması gibi etkilerinden dolayı insanlar üzerinde ferahlatıcı ve rahatlatıcı unsuru olduğu düşünülmektedir. Rekreatyonel memnuniyet kriterleri kapsamında en düşük ortalamanın ise ‘evcil hayvanlar için sunulan olanaklar yeterlidir’ olduğu görülmüştür. Bu sonuç anketimizde “katılıyorum” (4) cevabına karşılık gelmektedir (Çizelge 3.8). Kedi, köpek gibi evcil veya sokak hayvanları için yemek kabı, su kabı, oyun alanları vs. alanları eksik olduğu arazi çalışmalarında gözlemlenmiştir.

Sahil bandına ilişkin yönetsel sorunlar değerlendirildiğinde en yüksek ortalamaya sahip yargının ‘alanda güvenlik görevlileri bulunmalıdır’ olduğu görülmektedir. Bu sonuç anketimizde “katılıyorum” (4) cevabına karşılık gelmektedir (Çizelge 3.8). Sahil bandını kullanan insanlar aileleri, arkadaşları, çocukları için daha güvenli bir alan istemektedir. Bu yüzden alanda güvenlik görevlileri bulunmasını istemektedirler. Akbulut’un (2020), Antalya Atatürk Kültür Parkı’nı tercih etme sebebi başlığı altında sunmuş olduğu anket sorusuna katılımcılar, güvenlik seçeneğine en az puan vererek, alandaki güvenlik sorununa değinmişlerdir. Gültekin’in (2014), Uğursuyu ve Aksu havzalarında peyzaj planlama ve ekoturizm odaklı kırsal kalkınma adlı doktora çalışmasında; “Bir mekânın sadece güzel ve ilginç olması, insanların tercihi açısından yeterli değildir. Güvenlik kavramı ile bütünleştirilerek değerlendirilmelidir” diyerek rekreatyonel kullanım alanlarında güvenlik başlığı altında daha fazla çalışma yapıp, alanları ziyaretçilere güven ortamında sunmanın önemini vurgulamıştır.

Sahil bandına ilişkin yönetsel sorunlar değerlendirildiğinde en düşük ortalamanın ise ‘yürüyüş alanları yetersizdir’ yargısının olduğu görülmüştür. Bu sonuç anketimizde “ne katılıyorum ne katılmıyorum” (3) cevabına karşılık gelmektedir (Çizelge 3.8). Sahil bandını kullanan bireyler için yürüyüş parkuru genişliği yeterli görülmektedir. Şimşek (2007), Tekirdağ Merkez İlçesi kıyı şeridi rekreatyon potansiyelini belirlemek amacıyla yapmış olduğu tez çalışmasında donatı elemanlarının yeterliliğini gösteren dağılım yapmıştır. Bu dağılıma istinaden yürüyüş yollarının çoğunlukla yeterli olduğu görülmektedir.

3.4.4. Çapraz Tablolar

Çizelge 3.9. Aylık gelir ile ziyaret etme sıklığı çapraz tablosu.

Aylık Gelir	Ziyaret Etme Sıklığı			
	Haftada 2-3 gün	Haftada 1 gün	2 Haftada 1 gün	Ayda 1 gün
Asgari ücret ve altı	17	21	5	1
1400-2500 TL	46	64	14	5
2501-4500 TL	53	115	11	11
4501-7000 TL	15	20	5	3
7001 TL ve üstü	3	7	3	1

Çizelge 3.9’da, sahil bandına gelen kişiler ile yapmış olduğumuz anket sonuçlarından aylık gelir ile ziyaret etme sıklığı çapraz tablosu görülmektedir. Bu çizelgeye göre 2501-4500 TL arası geliri olan kişilerden 115’i haftada 1 gün alanı ziyaret etmekteyken, 4501-7000 TL geliri olan 20 kullanıcı alanı haftada 1 gün ziyaret etmektedir. Orta gelire sahip kişilerin alanı daha sık ziyaret ettiğini görebilmekteyiz. Karlıer (2017), kent parkları kavramı ve Bursa kent parklarında kullanıcı memnuniyetinin irdelenmesi amacıyla yapmış olduğu tez çalışmasında, kullanım sıklığı ve gelir durumu çapraz tablosunda, gelir durumunu belirtmek istemeyen 24 kişi ayda 1-2 kez park kullanımı yapmakta, 3000 TL’den fazla geliri olan 5 kişi ayda 1-2 kez park kullanımı yapmakta, 2000-3000 TL arası gelir durumu olan 6 kişi ayda 1-2 kez park kullanımı yapmakta, 1000-2000 TL gelir durumu olan 5 kişi ayda 1-2 kez park kullanımı yapmakta olduğu görülmektedir. Orta gelire sahip kişilerin park alanlarını kullandıkları söylenebilmektedir.

Çizelge 3.10. Aylık gelir ile işletme fiyatları çapraz tablosu.

Aylık Gelir	Sahil Bandındaki İşletmeleri Pahalı Buluyorum				
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Asgari ücret ve altı	0	1	8	23	13
1400-2500 TL	2	10	20	71	26
2501-4500 TL	5	14	37	105	30
4501-7000 TL	0	6	10	13	15
7001 TL ve üstü	1	2	5	5	1

Çizelge 3.10'a göre sahil bandına gelen kişiler ile yapmış olduğumuz anket sonuçlarından aylık gelir ile sahil bandındaki işletmelerin fiyatları ile ilgili çapraz tablosu görülmektedir. Bu tabloya göre 2501-4500 TL arası geliri olan kişilerden 105'i işletmeleri pahalı bulma konusunda 'katılıyorum' şikkını işaretlemişlerdir. 4501-7000 TL arası geliri olan kişilerden 13'ü işletmeleri pahalı bulma konusunda 'katılıyorum' şikkını işaretlemişlerdir. Orta gelire sahip kişilerin sahil bandında bulunan işletmeleri pahalı bulmaktadır.

Çizelge 3.11. Cinsiyet ile fiziksel sağlığını olumlu etkiler çapraz tablosu.

Cinsiyet	Fiziksel Sağlığını Olumlu Etkiler				
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Kadın	5	9	55	73	68
Erkek	5	12	48	99	49

Çizelge 3.11'e göre, sahil bandına gelen kişiler ile yapmış olduğumuz anket sonuçlarından cinsiyet ile fiziksel sağlığını olumlu etkiler arasındaki çapraz tablosu görülmektedir. Bu tabloya göre, 73 kadın ziyaretçi alanın kendi fiziksel sağlığı üzerinde olumlu etkileri olduğuna katılmaktadır. 99 erkek ziyaretçi alanın kendi fiziksel sağlığı üzerinde olumlu etkileri olduğuna katılmaktadır. 68 kadın ziyaretçi alanın kendi fiziksel sağlığı üzerinde olumlu etkileri olduğuna kesinlikle katılmaktadır. 49 erkek ziyaretçi alanın kendi fiziksel sağlığı üzerinde olumlu etkileri olduğuna kesinlikle katılmaktadır. Buradan kadınlar erkeklere göre, sahil bandının fiziksel sağlıkları üzerinde olumlu etkiler bıraktığına daha çok inanmaktadırlar.

Çizelge 3.12. Çocuğa sahip olma ile sahil bandını ziyaret edildiğinde geçirilen süre çapraz tablosu.

Çocuğunuz Var mı?	Sahil Bandını Ziyaret Ettiğinizde Geçirdiğiniz Süre			
	1 saatten az	1-3 saat	3-5 saat	Tüm Gün
Var	18	58	42	18
Yok	50	150	70	16

Çizelge 3.12'ye göre sahil bandına gelen kişiler ile yapmış olduğumuz anket sonuçlarından çocuk sahibi olma ile sahil bandında geçirilen süre arasındaki tablo görülmektedir. Bu tabloya göre çocuk sahibi olan ailelerden 18'i 1 saatten az, 58'i 1-3 saat, 42'si 3-5 saat, 18'i tüm gün sahil bandında rekreasyonel aktivite yapmaktadır.

Çocuk sahibi olmayan ziyaretçilerden 50'si 1 saatten az, 150'si 1-3 saat, 70'i 3-5 saat, 16'sı tüm gün alanda rekreasyonel aktiviteler yapmaktadır. Bu tablodan da anlayacağımız üzere, çocuk sahibi olmayan ziyaretçiler daha fazla alanda süre geçirmekte, alanı daha fazla aktif olarak kullanmaktadır.

Çizelge 3.13. Çocuğa sahip olma ile sahil bandını ziyaret etme sıklığı çapraz tablosu.

Çocuğunuz Var mı?	Sahil Bandını Ziyaret Etme Sıklığı			
	Haftada 2-3 Gün	Haftada 1 Gün	2 Haftada 1 Gün	Ayda 1 Gün
Var	41	76	10	9
Yok	93	151	28	12

Çizelge 3.13'e göre sahil bandına gelen kişiler ile yapmış olduğumuz anket sonuçlarından çocuk sahibi olma ile sahil bandını ziyaret etme sıklığı arasındaki tablo görülmektedir. Bu tabloya göre çocuk sahibi olan ailelerden 41'i, haftada 2-3 gün, 76'sı haftada 1 gün 10'u 2 haftada 1 gün, 9'u ayda 1 gün sahil bandını ziyaret etmektedir. Çocuğu olmayan ziyaretçilerden 93'ü haftada 2-3 gün, 151'i haftada 1 gün, 28'i 2 haftada 1 gün, 12'si ayda 1 gün sahil bandını ziyaret etmektedir. Çocuk sahibi olan aileler çocuklarından dolayı alanı çok sık ziyaret edememektedir. Çocuk sahibi olmayan ziyaretçiler ise çocuk sahibi olan ailelere göre alanda daha çok vakit geçirmektedir şeklinde yorumlanabilmektedir.

Çizelge 3.14. Yaş aralığı ile sahil bandını ziyaret edildiğinde geçirilen süre çapraz tablosu.

Yaş Aralığı	Sahil Bandını Ziyaret Edildiğinde Geçirilen Süre			
	1 saatten az	1-3 saat arası	3-5 saat arası	Tüm Gün
12-18 yaş	4	29	20	2
19-25 yaş	26	70	31	11
26-35 yaş	18	49	19	3
36-45 yaş	11	24	19	4
46-65 yaş	6	20	7	11
66 yaş ve üstü	3	16	15	3

Çizelge 3.16'ya göre sahil bandına gelen kişiler ile yapmış olduğumuz anket sonuçlarından yaş aralığı ile sahil bandını ziyaret edildiğinde geçirilen süre arasındaki tablo görülmektedir. Bu tabloya göre ziyaretçilerin yaş aralığına göre en çok kullanım zamanları, 12-18 yaş arası, 19-25 yaş arası, 26-35 yaş arası, 36-45 yaş arası, 46-65 yaş arası ve 66 yaş ve üstü olarak sunmuş olduğumuz yaş kriterlerine göre alanın en çok 1-3

saat aralığı diliminde kullanıldığını görmekteyiz. Her yaş grubunun sahil bandında zaman geçirme süreleri genellikle 1-3 saattir.

Çizelge 3.15. Yaş aralığı ile sahil bandını ziyaret edildiğinde geçirilen süre çapraz tablosu.

Yaş Aralığı	Sahil Bandını Ziyaret Etme Sıklığı			
	Haftada 2-3 Gün	Haftada 1 Gün	2 Haftada 1 Gün	Ayda 1 Gün
12-18 yaş	30	22	2	0
19-25 yaş	40	80	13	5
26-35 yaş	22	47	13	7
36-45 yaş	11	39	6	2
46-65 yaş	17	19	3	5
66 yaş ve üstü	14	19	1	2

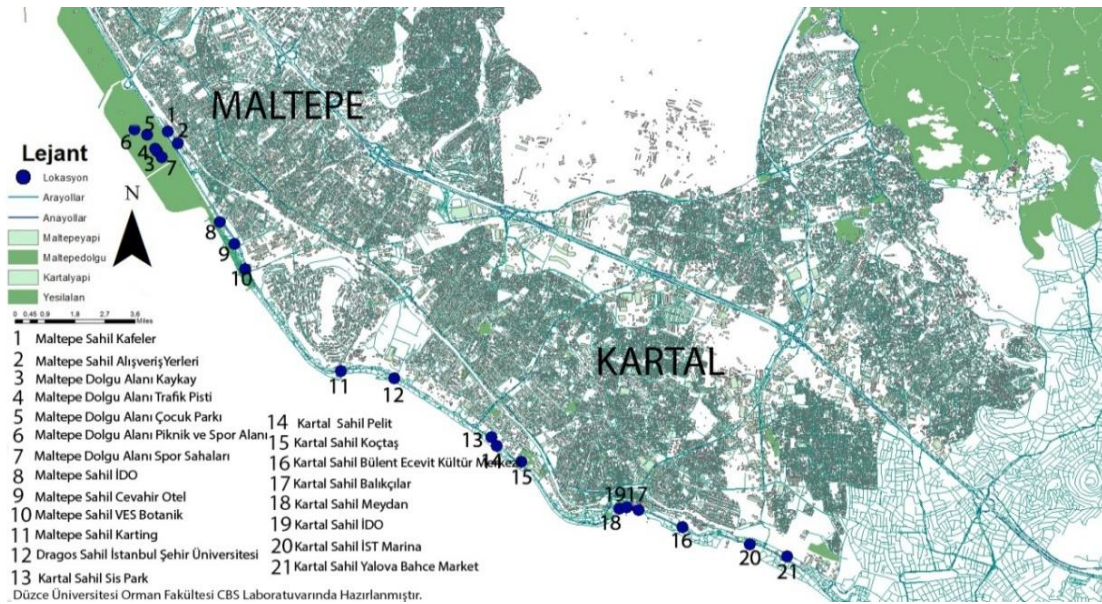
Çizelge 3.17'ye göre sahil bandına gelen kişiler ile yapmış olduğumuz anket sonuçlarından yaş aralığı ile sahil bandını ziyaret etme sıklığı arasındaki tablo görülmektedir. Bu tabloya göre 12-18 yaş aralığındaki ziyaretçiler alanı en çok haftada 2-3 gün ziyaret etmektedir. 19-25 yaş, 26-35 yaş ve 36-45 yaş aralığındaki ziyaretçiler alana en çok haftada 1 gün gelmektedirler.

3.5. ÇALIŞMA ALANI REKREASYONEL OLANAKLARININ GÖZLEM FORMLARI İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışma alanı üzerindeki kullanıcı baskısını ölçebilmek, sürdürülebilirliğine ilişkin durumu tanımlayabilmek ve peyzaj mimarı bakış açısı ile mekânların ve rekreasyon olanaklarının yeterliliğini değerlendirebilmek amacı ile uzman değerlendirmesine olanak sağlayan gözlem formu geliştirilmiştir. Gözlem formu Tüfekçioğlu (2008), çalışmalarından yararlanılarak rekreasyonel olanakların ve rekreasyon alanlarının değerlendirmesi konusuna adapte edilmiştir (EK-2). Gözlem formunda arazi formu, bitki çeşitliliği, suya yakınlık, aktivite çeşitliliği, geniş açılı görünüm, yakın çevre gözlemleri, az bulunurluk, kültürel değişimler, renk ve malzeme özelliği olmak üzere 9 kriter üzerinden puanlama yapılmıştır. Her bir kavram için katsayılar '1', '2', '3' olmak üzere belirlenmiş, katsayıda farklılık bu çalışma için uygulanmıştır. Formda her bir kriter için tanımlamalar, ağırlık katsayıları, verilebilecek maksimum ve minimum puanlar yer almaktadır. Gözlem formu alanda belirlenen kullanımın en yoğun olduğu 21 noktada uygulanmıştır.

Gözlem formunun uygulanma amacı, rekreasyonel olanakların ve mekânların değerlendirilmesinde yararlanılabilecek standart bir değerlendirme yöntemi üretmek ve mekânları değerlendirirken mümkün olduğunca objektif olabilmektir. Gözlem formu bir peyzaj mimarı tarafından, ön arazi çalışmaları ve mevcut alan kullanım haritası oluşturulurken belirlenen 21 farklı noktada, 30'ar dakikalık yapılan gözlemler sonucunda doldurulmuştur. Puanlama sonucunda, en düşük rekreasyonel olanak sağlayan mekânlar 19-31.66 puan arası, orta düzeyde rekreasyonel olanak sağlayan mekânlar 32-44.66 puan arası, en yüksek düzeyde rekreasyonel olanak sağlayan mekânlar ise 45-57 puan arası olmak üzere kullanımlar 3 sınıfa ayrılmıştır.

Gözlem formu noktaları seçilirken çalışma alanında ön arazi çalışmaları yapılmış, kullanıcıların eğilimleri, yoğun kullanım için tercih ettikleri noktalar gözlenmiştir. Ayrıca 1/1000 ölçekli nazım ve uygulama imar planları üzerinde Autocad 2013 ve ArcMap10.3 programları kullanılarak üretilen mevcut alan kullanım haritası ve ulaşım ağı haritası üzerinde konut ve ticaret bölgelerinin yoğun olduğu caddelerin çalışma alanı ile kesiştiği çıkış noktaları, nüfusun en yoğun olduğu mahalleler de dikkate alınarak seçilmiştir. Toplamda 21 nokta belirlenmiştir. Bu noktalardan 1-10 arası gözlem formu noktalarımız Maltepe İlçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. 11-21 arası gözlem formu noktalarımız ise Kartal İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Gözlem formunun doldurulduğu noktalar Şekil 3.26'da görülmektedir.

Şekil 3.26. Gözlem formu doldurulan konumların belirtildiği harita (Uygulama İmar Planı'ndan değiştirilerek oluşturulmuştur).

Seçilen gözlem noktalarının açık hava ve/veya kapalı mekân rekreasyonel aktivite çeşitliliğinin fazla olduğu kafe, restoran, alışveriş merkezleri, piknik alanları, çocuk oyun alanları, kaykay alanı, yeşil alanlar, bisiklet parkuru vb. gibi kullanımların çeşitlilik gösterdiği, farklı yaş gruplarının, farklı gelir gruplarının birlikte vakit geçirdiği yerlerin seçilmesine özen gösterilmiştir. Bu alanların dışında yine ön arazi çalışmalarında gözlemler sonucu yoğun kullanımı bulunan noktalar seçilmiştir. Sahil bandında bulunan İstanbul Şehir Üniversitesi alandaki genç nüfusun artmasına sebep olmuştur ve gözlem noktası olarak Üniversite bölgesi de seçilen noktalardan biri olmuştur. Çalışma alanının Kartal sahil bandı sınırları içerisinde kalan kısmı için ise; Büyükkada, Heybeliada, Burgazada gibi adalara yolcu taşımacılığı yapan İstanbul Deniz Otobüsleri (İDO) bulunmaktadır. Özellikle yazın yoğun kullanımı olan bir nokta olduğu belirlenmiştir. 2018 yılında kullanıma açılan İST Marina AVM yine çalışma alanımız içerisinde bulunan yoğun kullanılan noktalardan biridir.

3.5.1. Gözlem Noktalarının Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde 21 gözlem noktasına ilişkin görseller ve gözlem değerlendirme formu için verilen puanlar gösterilmektedir.

1 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.27’de verilmektedir. 1 numaralı gözlem noktası Maltepe İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Kafe, restoran, alışveriş alanları, otopark alanı bulunan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.16’da görülmektedir.

Şekil 3.27. Gözlem noktası 1’e ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.16. Maltepe sahil kafeler gözlem formu.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	1	3	3
Suya Yakınlık	1	3	3
Aktivite Çeşitliliği	2	3	6
Geniş Açılı Görünüm	1	3	3
Yakın Çevre Gözlemleri	1	2	2
Az Bulunurluk	1	1	1
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	2	1	2
TOPLAM		30	

(Puan: 1: düşük uyumlu, 2: orta uyumlu, 3: yüksek uyumlu, Katsayı: 1: düşük puan, 2: orta puan, 3: yüksek puan).

- Tek tip arazi biçimi mevcuttur. Tamamen düz bir zeminden oluşmaktadır.
- Bitki çeşitliliği olarak ağaç ve ağaççıklar vardır. Düşük bitkisel çeşitliliğe sahip bir alandır.
- Suya yakın bir alan değildir. Yol kenarında konumlanmış kullanımlar mevcuttur.
- Alış-veriş ve kafe-restoran gibi aktivite çeşitlerine sahip bir alandır.
- Manzara alanlarını binalar, aydınlatma elemanları vb. gibi donatılar kısıtlamaktadır.
- Kıyı arkası kullanımları konutlar ve alış-veriş yerleridir.
- Birçok yerde bulunabilecek aktiviteler olduğu için sık ve tekrarlı aktivitelerdendir.
- Farklı yaş grupları, farklı cinsiyet grupları, farklı gelir grupları bu alanı bir arada kullanabilmektedir.
- Ahşap, demir plastik gibi karışık kullanımlar gözü yormayan orta derecede uyum gösteren renklerden oluşmaktadır.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 1 numaralı gözlem noktası toplamda 30 puan alarak düşük kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

2 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.28'de verilmektedir. 2 numaralı gözlem noktası Maltepe İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Alışveriş alanları bulunan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.17'de görülmektedir.

Şekil 3.28. Gözlem noktası 2'ye ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.17. Maltepe sahil alışveriş yerleri gözlem formu.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	1	3	3
Suya Yakınlık	1	3	3
Aktivite Çeşitliliği	2	3	6
Geniş Açılı Görünüm	1	3	3
Yakın Çevre Gözlemleri	1	2	2
Az Bulunurluk	1	1	1
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	2	1	2
TOPLAM		30	

- Tek tip arazi biçimi mevcuttur. Tamamen düz bir zeminden oluşmaktadır.
- Bitki çeşitliliği olarak tek tip bitkiler mevcuttur. Bitki zenginliği olarak düşük seviyededir.
- Suya yakın bir alan değildir. Yol kenarına konumlanmış alışveriş kullanımları vardır.
- Aktivite çeşitliliği bakımından tek tiptir. Alışveriş yerleri, dinlenme alanları mevcuttur.
- Manzara alanlarını binalar kısıtlamaktadır ve geniş açılı bir görünüm yoktur.
- Kıyı arkası kullanımları binalar ve alış-veriş alanlarıdır.
- Bir çok yerde bulunabilecek aktiviteler olduğu için az bulunur bir alan değildir.
- Farklı yaş grupları, farklı cinsiyet grupları, farklı gelir grupları bu alanı bir arada kullanabilmektedir.

- Ahşap, demir plastik gibi karışık kullanımlar gözü yormayan orta derecede uyum gösteren renklerden oluşmaktadır.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 2 numaralı alan toplamda 30 puan olarak düşük kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

3 Numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.29’da verilmektedir. 3 numaralı gözlem noktası Maltepe İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Kaykay pisti bulunan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.18’de görülmektedir.

Şekil 3.29. Gözlem noktası 3’e ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.18. Maltepe dolgu alanı kaykay pisti gözlem formu.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	3	1	3
Bitki Çeşitliliği	1	3	3
Suya Yakınlık	2	3	6
Aktivite Çeşitliliği	3	3	9
Geniş Açılı Görünüm	3	3	9
Yakın Çevre Gözlemleri	3	2	6
Az Bulunurluk	3	1	3
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	3	1	3
TOPLAM		51	

- Düz, eğimli, yapay tepe gibi çeşitlilik gösteren arazi tipleri mevcuttur.
- Bitkisel varlık olmayan bir alandır.
- Sahil bandı ile yol arasında konumlanmış bir alandır.

- Aktivite çeşitliliği bakımından kayak, bisiklet, paten vb. gibi birçok aktiviteye olanak sağlamaktadır. Aktivite olanakları yüksek bir alandır.
- Manzara alanlarını kısıtlayan bir durum yoktur. Geniş açıyla alana hâkim olunmaktadır.
- Kıyı arkası kullanımları planlı ve düzenli yeşil alanlardan oluşmaktadır.
- Çok sık bulunan bir alan değildir. Aktiviteler için özel alanlardandır.
- Farklı yaş grupları, farklı cinsiyet grupları, farklı gelir grupları bu alanı bir arada kullanabilmektedir.
- Ahşap ve doğal doku ile uyum gösteren, yumuşak, gözü yormayan renk geçişlerine sahip bir alandır.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 3 numaralı alan toplamda 51 puan olarak yüksek kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

4 Numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.30'da verilmektedir. 4 numaralı gözlem noktası Maltepe İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Trafik öğrenme alanı bulunan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.19'da görülmektedir.

Şekil 3.30. Gözlem noktası 4'e ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.19. Maltepe dolgu alanı trafik öğretme alanı.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	3	3	9
Suya Yakınlık	2	3	6
Aktivite Çeşitliliği	3	3	9
Geniş Açılı Görünüm	3	3	9
Yakın Çevre Gözlemleri	3	2	6
Az Bulunurluk	3	1	3
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	3	1	3
TOPLAM		55	

- Tek tip arazi biçimi mevcuttur. Tamamen düz bir zeminden oluşmaktadır.
- Bitki çeşitliliği olarak ağaç ve ağaççıklar ve çimin olduğu bir mekândır. Yüksek bitkisel zenginlikte bir alandır.
- Sahil bandı ile yol arasında konumlanmış bir alandır.
- Aktivite çeşitliliği bakımından trafik eğitimi alma, bisiklet kullanma, farklı eğitim alanı olarak kullanımı gibi aktiviteler yapılmaktadır.
- Manzara alanlarını kısıtlayan bir durum yoktur. Geniş açıyla alana hâkim olunmaktadır.
- Kıyı arkası kullanımları eğitim alanıdır ve planlı, düzenli yeşil alanlardan oluşmaktadır.
- Çok sık bulunan bir alan değildir. Çocuklar için daha kullanışlı bir alandır.
- Genellikle küçük yaş grubunda çocuklara hitap etmektedir. Farklı yaş ve cinsiyet grubundan olan kişilerde alanı kullanmaktadır.
- Ahşap ve doğal doku ile uyum gösteren, yumuşak, gözü yormayan renk geçişlerine sahip bir alandır.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 4 numaralı alan toplamda 55 puan alarak yüksek kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

5 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.31 ve Şekil 3.32’de verilmektedir. 5 numaralı gözlem noktası Maltepe İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Çocuk oyun alanları bulunan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.20’de görülmektedir.

Şekil 3.31. Gözlem noktası 5'e ait görsel (Orijinal) (a).

Şekil 3.32. Gözlem noktası 5'e ait görsel (Orijinal) (b).

Çizelge 3.20. Maltepe dolgu alanı çocuk oyun alanları.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	2	3	6
Suya Yakınlık	2	3	6
Aktivite Çeşitliliği	3	3	9
Geniş Açılı Görünüm	3	3	9
Yakın Çevre Gözlemleri	3	2	6
Az Bulunurluk	2	1	2
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	1	1	1
TOPLAM		49	

- Düz bir arazi ve eğim olarak nitelendirebileceğimiz kaydıraklar mevcuttur.
- Bitki çeşitliliği olarak ağaç, ağaççık ve çalılar vardır. Orta bitkisel zenginlikte alandır.
- Sahil bandı ile yol arasında konumlanmış bir alandır.
- Aktivite çeşitliliği bakımından çocukların vakitlerini geçirebileceği bolca çocuk oyun kullanımı vardır.
- Manzara alanlarını kısıtlayan bir durum yoktur. Geniş açıyla alana hâkim olunmaktadır.
- Kıyı arkası kullanımları park ve sahil bandıdır.
- Sık bulunan bir alandır fakat kullanım çeşitliliği bakımından zengin olduğu için orta bulunurlukta bir alandır. Çocuklar için daha kullanışlı bir alandır.
- Genellikle küçük yaş grubunda çocuklara hitap etmektedir. Farklı yaş ve cinsiyet grubundan olan kişilerde alanı kullanmaktadır.
- Plastik malzemeler doğa ile karmaşık bir renk uyumuna sahiptir.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 5 numaralı alan toplamda 49 puan olarak yüksek kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

6 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.33'de verilmektedir. 6 numaralı gözlem noktası Maltepe İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Piknik alanı bulunan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.21'de görülmektedir.

Şekil 3.33. Gözlem noktası 6'ya ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.21. Maltepe dolgu alanı piknik alanı.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	3	3	9
Suya Yakınlık	2	3	6
Aktivite Çeşitliliği	2	3	6
Geniş Açılı Görünüm	2	3	6
Yakın Çevre Gözlemleri	3	2	6
Az Bulunurluk	1	1	1
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	3	1	3
TOPLAM		47	

- Düz ve tek tip arazi mevcuttur.
- Bitki çeşitliliği olarak ağaç, ağaççık ve çalılar vardır. Bitkisel anlamda zengin bir alandır.
- Sahil bandı ile yol arasında konumlanmış bir alandır.
- Aktivite çeşitliliği bakımından piknik ve dinlenme olarak kullanılabilir alandır.
- Manzara alanlarını kısıtlayan bir durum yoktur. Geniş açıyla alana hâkim olmaktadır.
- Kıyı arkası kullanımları park, sahil bandı ve planlı, düzenli yeşil alanlardan oluşan bir alandır.

- Sık bulunan ve tekrarlı bir aktivite alanıdır.
- Farklı yaş grubu, farklı gelir grubuna hizmet etmeye yatkın bir alandır.
- Ahşap ve doğal doku birbiri ile uyumlu yapıdadır.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 6 numaralı alan toplamda 47 puan alarak yüksek kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

7 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.34'de verilmektedir. 7 numaralı gözlem noktası Maltepe İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Spor sahaları bulunan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.22'de görülmektedir.

Şekil 3.34. Gözlem noktası 7'ye ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.22. Maltepe dolgu alanı spor sahaları.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	2	3	6
Suya Yakınlık	2	3	6
Aktivite Çeşitliliği	3	3	9
Geniş Açılı Görünüm	2	3	6
Yakın Çevre Gözlemleri	3	2	6
Az Bulunurluk	2	1	2
Kültürel Değişimler	2	3	6
Renk Malzeme Özellikleri	1	1	1
TOPLAM		43	

- Düz ve tek tip arazi mevcuttur.

- Bitki çeşitliliği olarak gölge yapması amacıyla ağaçlar vardır. Orta derecede bitkisel yoğunluğa sahip bir alandır.
- Sahil bandı ile yol arasında konumlanmış bir alandır.
- Aktivite çeşitliliği olarak futbol, basketbol, voleybol gibi sporlar yapılabilmektedir.
- Manzara alanlarına orta dereceli görüş açısına sahiptir.
- Kıyı arkası kullanımları park, sahil bandı ve planlı, düzenli yeşil alanlardan oluşan bir alandır.
- Sık bulunan bir alandır ve orta derecede bulunurluğa sahiptir.
- Farklı yaş grubu, farklı gelir grubuna hizmet etmeye yatkın bir alandır.
- Plastik malzemeler doğa ile karmaşık bir renk uyumuna sahiptir.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 7 numaralı alan toplamda 43 puan olarak orta kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

8 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.35’de verilmektedir. 8 numaralı gözlem noktası Maltepe İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Deniz ulaşımına olanak sağlayan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.23’te görülmektedir.

Şekil 3.35. Gözlem noktası 8’e ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.23. Maltepe sahil İDO.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	1	3	3
Suya Yakınlık	3	3	9
Aktivite Çeşitliliği	1	3	3
Geniş Açılı Görünüm	3	3	9
Yakın Çevre Gözlemleri	1	2	2
Az Bulunurluk	3	1	3
Kültürel Değişimler	1	3	3
Renk Malzeme Özellikleri	2	1	2
TOPLAM		35	

- Düz ve tek tip arazi mevcuttur.
- Hiçbir bitki mevcut değildir.
- Suya yakın bir alandır. Deniz araçlarının kıyıya yanaşma alanı olarak kullanılmaktadır.
- Aktivite çeşitliliği yoktur.
- Suya olan görünüşü kısıtlayan hiçbir kullanım yoktur. Deniz ve adalar açık ve nettir.
- Kıyı arkası kullanım yoktur.
- Az bulunan bir alandır. Yolcu taşımacılığı için kullanılmaz. Özel izinler ile kullanılan bir alandır.
- Tek bir kullanıma ait rekreasyonel alandır.
- Beton ve karışık kullanımlar orta derecede uyum göstermektedir.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 8 numaralı alan toplamda 35 puan olarak orta kalitede rekreasyonel olarak sağladığı söylenebilmektedir.

9 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.36'da verilmektedir. 9 numaralı gözlem noktası Maltepe İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Otel kullanımı bulunan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.24'de görülmektedir.

Şekil 3.36. Gözlem noktası 9'a ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.24. Maltepe sahil Cevahir Otel.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	3	3	9
Suya Yakınlık	1	3	3
Aktivite Çeşitliliği	3	3	9
Geniş Açılı Görünüm	1	3	3
Yakın Çevre Gözlemleri	1	2	2
Az Bulunurluk	3	1	3
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	2	1	2
TOPLAM		41	

- Düz ve tek tip arazi mevcuttur.
- Ağaç, ağaççık, çalı, mevsimlik bitkilerin sıklıkla kullanıldığı bir alandır. Yüksek derecede bitkisel yoğunluğa sahip bir alandır.
- Suya yakın bir alan değildir. Kıyı ile arasında yol vardır.
- Aktivite çeşitliliğinin fazla olduğu alanlar otel içerisinde mevcuttur.
- Manzara alanlarını otel ve binalar kısıtlamaktadır.
- Kıyı arkası kullanım ticari amaçlı kullanılan oteldir.
- Az bulunur ve çok talep alan bir alandır.
- Genellikle orta yaşlı ve farklı cinsiyet gruplarına hizmet eden bir alandır.
- Ahşap, demir, plastik karışık kullanımlar, orta derecede uyum gösteren renkler mevcuttur.

- Doldurulan gözlem formu neticesinde 9 numaralı alan toplamda 41 puan olarak orta kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

10 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.37’de verilmektedir. 10 numaralı gözlem noktası Maltepe İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Ticari işletme bulunan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.25’te görülmektedir.

Şekil 3.37. Gözlem noktası 10’a ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.25. Maltepe sahil Ves Botanik.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	3	3	9
Suya Yakınlık	1	3	3
Aktivite Çeşitliliği	2	3	6
Geniş Açılı Görünüm	2	3	6
Yakın Çevre Gözlemleri	1	2	2
Az Bulunurluk	2	1	2
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	2	1	2
TOPLAM		40	

- Düz ve tek tip arazi mevcuttur.
- Bu alan bir fidanlık olduğu için ağaç, ağaççık, çalı türleri, mevsimlik bitkiler gibi birçok bitki mevcuttur. Bitki çeşitliliği açısından zengin bir alandır.
- Suya yakın bir alan değildir. Kıyı ile arasında yol vardır.
- Aktivite çeşitliliği dinlenme, alışveriş yapma olarak iki adettir.
- Manzara alanlarının orta dereceli görüşü mevcuttur.
- Kıyı arkası kullanımı alışveriş alanı olarak kullanılan fidanlıktır.

- Orta derecede bulunurluğa sahip bir alandır.
- Genellikle orta yaşlı ve farklı cinsiyet gruplarına ve farklı gelir gruplarına hizmet eden bir alandır.
- Ahşap, demir, plastik karışık kullanımlar, orta derecede uyum gösteren renkler mevcuttur.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 10 numaralı alan toplamda 40 puan olarak orta kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

11 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.38’de verilmektedir. 11 numaralı gözlem noktası Kartal İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Karting pisti bulunan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.26’da görülmektedir.

Şekil 3.38. Gözlem noktası 11’e ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.26. Kartal sahil karting alanı.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	2	3	6
Suya Yakınlık	1	3	3
Aktivite Çeşitliliği	2	3	6
Geniş Açılı Görünüm	2	3	6
Yakın Çevre Gözlemleri	2	2	4
Az Bulunurluk	3	1	3
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	2	1	2
TOPLAM		40	

- Düz ve tek tip arazi mevcuttur.
- Bitki çeşitliliği olarak ağaç, ağaççık ve çalılar vardır. Orta bitkisel zenginlikte alandır.
- Suya yakın bir alan değildir. Kıyı ile arasında yol vardır.
- Aktivite çeşitliliği karting aktivitesi olarak tek çeşittir
- Manzara alanlarının görüşü açık ve nettir.
- Kıyı arkası kullanım karting alanı ve kıyı arkası ile bağlantıyı sağlayan açık alan olarak kullanılmaktadır.
- Az bulunur alanlar içerisindedir.
- Genellikle orta yaşlı ve farklı cinsiyet gruplarına ve farklı gelir gruplarına hizmet eden bir alandır.
- Orta derecede renk uyumuna sahip alandır
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 11 numaralı alan toplamda 40 puan alarak orta kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

12 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.39'da verilmektedir. 12 numaralı gözlem noktası Kartal İlçesi sınırlarında yer almaktadır. İstanbul Şehir Üniversitesi'nin yer aldığı genç nüfusun fazla olduğu bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.27'de görülmektedir.

Şekil 3.39. Gözlem noktası 12'ye ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.27. Kartal sahil İstanbul Şehir Üniversitesi.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	3	3	9
Suya Yakınlık	1	3	3
Aktivite Çeşitliliği	3	3	9
Geniş Açılı Görünüm	2	3	6
Yakın Çevre Gözlemleri	3	2	6
Az Bulunurluk	3	1	3
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	2	1	2
TOPLAM		48	

- Tek tip arazi modeli mevcuttur. Düz bir alandır.
- Ağaç, ağaççık, çalı bitkilerin sıklıkla kullanıldığı bir alandır.
- Suya yakın bir alan değildir. Kıyı ile arasında yol vardır.
- Üniversite içinde bulunan rekreasyon alanlarının çeşitli olması nedeniyle aktivite çeşitliliği olarak imkanları fazladır.
- Manzara alanlarının görüşü açık ve nettir.
- Kıyı arkası kullanımı üniversite alanı olarak kullanılmaktadır. Planlı ve düzenli yeşil alanlar mevcuttur.
- Az bulunan ve çok talep alan bir alandır.
- Farklı yaş grupları, farklı cinsiyet grupları alanı bir arada kullanabilmektedir.
- Ahşap, demir, plastik karışık kullanımlar, orta derecede uyum gösteren renkler mevcuttur.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 12 numaralı alan toplamda 48 puan olarak yüksek kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

13 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.40'da verilmektedir. 13 numaralı gözlem noktası Kartal İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Sis Park, su oyunları bulunan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.28'de görülmektedir.

Şekil 3.40. Gözlem noktası 13'e ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.28. Kartal sahil Sis Park.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	2	3	6
Suya Yakınlık	1	3	3
Aktivite Çeşitliliği	2	3	6
Geniş Açılı Görünüm	1	3	3
Yakın Çevre Gözlemleri	2	2	4
Az Bulunurluk	3	1	3
Kültürel Değişimler	2	3	6
Renk Malzeme Özellikleri	2	1	2
TOPLAM		34	

- Düz ve tek tip arazi modeli mevcuttur.
- Az miktarda çeşitlilik gösteren bitkisel alanı vardır. Ağaççık ve çalı bitkilerin kullanıldığı bir alandır.
- Suya yakın bir alan değildir. Kıyı ile arasında yol vardır.
- Tek tip aktivite çeşitliliğine sahiptir.
- Manzara alanlarını binalar, yapısal elemanlar kısıtlamaktadır.
- Kıyı arkası kullanım eğlence alanı olarak açık alanlar şeklinde kullanılmaktadır.
- Az bulunur alanlar içerisindedir.
- Genellikle çocuklar için eğlence alanı olarak kullanılan bir alandır.
- Ahşap, demir, plastik gibi karışık kullanımların bulunduğu alanda orta derecede uyum gösteren renkler kullanılmıştır.

- Doldurulan gözlem formu neticesinde 13 numaralı alan toplamda 34 puan olarak orta kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

14 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.41’de verilmektedir. 14 numaralı gözlem noktası Kartal İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Kafe-restoran alanı olarak kullanılan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.29’da görülmektedir.

Şekil 3.41. Gözlem noktası 14’e ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.29. Kartal sahil Pelit Kafe.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	2	3	6
Suya Yakınlık	1	3	3
Aktivite Çeşitliliği	2	3	6
Geniş Açılı Görünüm	1	3	3
Yakın Çevre Gözlemleri	1	2	2
Az Bulunurluk	1	1	1
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	2	1	2
TOPLAM		33	

- Düz ve tek tip arazi modeli mevcuttur.
- Ağaç, ağaççık, çalı bitkilerin kullanıldığı orta bitkisel yoğunlukta bir alandır.
- Suya yakın bir alan değildir. Kıyı ile arasında yol vardır.
- Kafe-restoran alanı olarak kullanılmaktadır. Tek tip aktivite çeşidi mevcuttur.
- Manzara alanlarını binalar, yapısal elemanlar kısıtlamaktadır.
- Kıyı arkası kullanım kafe-restoran alanı olarak kullanılmaktadır.
- Sık bulunan bir alandır.

- Farklı yaş grupları, farklı cinsiyet grupları, farklı gelir grupları bir arada kullanabilmektedir.
- Ahşap, demir, plastik gibi karışık kullanımların bulunduğu alanda orta derecede uyum gösteren renkler kullanılmıştır.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 14 numaralı alan toplamda 33 puan olarak orta kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

15 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.42’de verilmektedir. 15 numaralı gözlem noktası Kartal İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Alışveriş alanı olarak kullanılan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.30’da görülmektedir.

Şekil 3.42. Gözlem noktası 15’e ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.30. Kartal sahil Koçtaş.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	3	3	9
Suya Yakınlık	1	3	3
Aktivite Çeşitliliği	2	3	6
Geniş Açılı Görünüm	1	3	3
Yakın Çevre Gözlemleri	1	2	2
Az Bulunurluk	2	1	2
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	2	1	2
TOPLAM		37	

- Düz ve tek tip arazi biçimi mevcuttur.
- Ağaç, ağaççık, çalı ve çim alanlarının sıklıkla kullanıldığı bir alandır. Yüksek derecede bitkisel çeşitlilik vardır.
- Suya yakın bir alan değildir. Kıyı ile arasında yol vardır.
- Alışveriş alanı olarak kullanılmaktadır. Tek tip aktivite çeşidi mevcuttur.
- Manzara alanlarını binalar, yapısal elemanlar kısıtlamaktadır.
- Kıyı arkası kullanım alışveriş merkezi olarak kullanılmaktadır.
- Orta dereceli bulunurlukta olan bir alandır.
- Farklı yaş grupları, farklı cinsiyet grupları, farklı gelir grupları bir arada kullanabilmektedir.
- Ahşap, demir, plastik gibi karışık kullanımların bulunduğu alanda orta derecede uyum gösteren renkler kullanılmıştır.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 15 numaralı alan toplamda 37 puan alarak orta kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

16 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.43’de verilmektedir. 16 numaralı gözlem noktası Kartal İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Kültür Merkezi olarak kullanılan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.31’de görülmektedir.

Şekil 3.43. Gözlem noktası 16’ya ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.31. Kartal sahil Bülent Ecevit Kültür Merkezi.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	3	3	9
Suya Yakınlık	1	3	3
Aktivite Çeşitliliği	3	3	9
Geniş Açılı Görünüm	1	3	3
Yakın Çevre Gözlemleri	3	2	6
Az Bulunurluk	3	1	3
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	2	1	2
TOPLAM		45	

- Düz ve tek tip arazi modeli mevcuttur.
- Yoğun bitkisel alan mevcuttur. Ağaç, ağaççık, çalı türleri ve mevsimlik bitkilerin sıklıkla kullanıldığı bir alandır.
- Suya yakın bir alan değildir. Kıyı ile arasında yol vardır.
- Kültür merkezi olarak kullanılmaktadır. Nikâh merasimleri, tiyatro-sinema gösterimleri, eğitici-öğretici seminerler gibi birçok aktiviteye olanak sağlayan bir alandır.
- Manzara alanlarını binalar, yapısal elemanlar, aydınlatma elemanları kısıtlamaktadır.
- Kıyı arkası kullanım kültür merkezi olarak kullanılmaktadır. Planlı ve düzenli yeşil alanlardan oluşmaktadır.
- Az bulunur ve çok talep alan bir alandır.
- Farklı yaş grupları, farklı cinsiyet grupları, farklı gelir grupları bir arada kullanabilmektedir.
- Ahşap, demir, plastik gibi karışık kullanımların bulunduğu alanda orta derecede uyum gösteren renkler kullanılmıştır.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 16 numaralı alan toplamda 45 puan alarak yüksek kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

17 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.44'de verilmektedir. 17 numaralı gözlem noktası Kartal İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Satış birimleri bulunan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.32'de görülmektedir.

Şekil 3.44. Gözlem noktası 17'ye ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.32. Kartal sahil balıkçıları.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	2	3	6
Suya Yakınlık	3	3	9
Aktivite Çeşitliliği	2	3	6
Geniş Açılı Görünüm	1	3	3
Yakın Çevre Gözlemleri	1	2	2
Az Bulunurluk	3	1	3
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	2	1	2
TOPLAM		41	

- Düz ve tek tip arazi modeli mevcuttur.
- Ağaç, ağaççık, çalı bitkilerinin sıklıkla kullanıldığı bir alandır. Orta derecede bitkisel yoğunluğa sahip bir alandır.
- Suya yakın bir alandır. Kıyı ile arasında herhangi bir kullanım yoktur.
- Alışveriş alanı olarak kullanılmaktadır. Balık satılan alanlar bolca mevcuttur.
- Manzara alanlarını binalar, yapısal elemanlar kısıtlamaktadır.
- Kıyı arkası kullanım alışveriş alanı olarak kullanılmaktadır.
- Az bulunur alanlar içerisindedir.
- Farklı yaş grupları, farklı cinsiyet grupları, farklı gelir grupları bir arada kullanabilmektedir.

- Ahşap, demir, plastik gibi karışık kullanımların bulunduğu alanda orta derecede uyum gösteren renkler kullanılmıştır.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 17 numaralı alan toplamda 41 puan olarak orta kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

18 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.45 ve Şekil 3.46’da verilmektedir. 18 numaralı gözlem noktası Kartal İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Meydan ve yaya bölgesi olarak kullanılan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.33’te görülmektedir.

Şekil 3.45. Gözlem noktası 18’e ait görsel (Orijinal) (a).

Şekil 3.46. Gözlem noktası 18’e ait görsel (Orijinal) (b).

Çizelge 3.33. Kartal sahil meydanı.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	2	3	6
Suya Yakınlık	1	3	3
Aktivite Çeşitliliği	2	3	6
Geniş Açılı Görünüm	2	3	6
Yakın Çevre Gözlemleri	3	2	6
Az Bulunurluk	2	1	2
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	2	1	2
TOPLAM		41	

- Düz ve tek tip arazi modeli mevcuttur.
- Ağaç, ağaççık, çalı bitkilerinin sıklıkla kullanıldığı bir alandır. Orta derecede bitkisel yoğunluğa sahip bir alandır.
- Suya yakın bir alan değildir. Kıyı ile arasında yol vardır.
- Sahil bandında meydan olarak kullanılmaktadır. Dinlenme, eğlenme, alışveriş gibi aktivitelere olanak sağlayan bir alandır.
- Manzara alanları orta derecede görüş açısına sahiptir.
- Kıyı arkası kullanım meydan olarak kullanılmaktadır. Planlı ve düzenli yeşil alanlara sahip bir alandır.
- Orta derecede bulunurluğa sahip bir alandır.
- Farklı yaş grupları, farklı cinsiyet grupları, farklı gelir grupları bir arada kullanabilmektedir.
- Ahşap, demir, plastik gibi karışık kullanımların bulunduğu alanda orta derecede uyum gösteren renkler kullanılmıştır.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 18 numaralı alan toplamda 41 puan olarak orta kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

19 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.47 ve Şekil 3.48’de verilmektedir. 19 numaralı gözlem noktası Kartal İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Deniz ulaşımı birimleri bulunan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.34’de görülmektedir.

Şekil 3.47. Gözlem noktası 19'a ait görsel (Orijinal) (a).

Şekil 3.48. Gözlem noktası 19'a ait görsel (Orijinal) (b).

Çizelge 3.34. Kartal sahil İDO.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	1	3	3
Suya Yakınlık	3	3	9
Aktivite Çeşitliliği	2	3	6
Geniş Açılı Görünüm	1	3	3
Yakın Çevre Gözlemleri	1	2	2
Az Bulunurluk	3	1	3
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	1	1	1
TOPLAM		37	

- Düz ve tek tip arazi modeli mevcuttur.
- Ağaç ve ağaçlık türlerinin bulunduğu bir alandır. Düşük seviyede bitkisel çeşitliliğe sahiptir.
- Suya yakın bir alandır. Kıyı ile arasında herhangi bir kullanım yoktur.
- Ticari alan olarak kullanılmaktadır. Deniz yolculuğu olarak seferler düzenleyen bir alandır.
- Manzara alanlarını binalar, yapısal elemanlar, aydınlatma elemanları kısıtlamaktadır.
- Kıyı arkası kullanım ticari alan olarak kullanılmaktadır.
- Az bulunan alanlar içerisindedir.
- Farklı yaş grupları, farklı cinsiyet grupları, farklı gelir grupları bir arada kullanabilmektedir.
- Ahşap, demir, plastik gibi karışık kullanımların bulunduğu alanda karmaşık uyumsuz renkler kullanılmıştır.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 19 numaralı alan toplamda 37 puan olarak orta kalitede rekreasyonel olarak sağladığı söylenebilmektedir.

20 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.49'da verilmektedir. 20 numaralı gözlem noktası Kartal İlçesi sınırlarındadır. Alışveriş merkezi olarak kullanılan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.35'te görülmektedir.

Şekil 3.49. Gözlem noktası 20'ye ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.35. Kartal sahil İst Marina Avm.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	2	3	6
Suya Yakınlık	1	3	3
Aktivite Çeşitliliği	3	3	9
Geniş Açılı Görünüm	1	3	3
Yakın Çevre Gözlemleri	1	2	2
Az Bulunurluk	2	1	2
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	2	1	2
TOPLAM		37	

- Düz ve tek tip arazi modeli mevcuttur.
- Ağaç, ağaççık, çalı bitkilerinin sıklıkla kullanıldığı bir alandır. Orta derecede bitkisel yoğunluğa sahip bir alandır.
- Suya yakın bir alan değildir. Kıyı ile arasında yol vardır.
- Alışveriş merkezi olarak kullanılmaktadır. Dinlenme, eğlenme, alışveriş gibi birçok aktiviteye olanak sağlayan bir alandır.
- Manzara alanlarını binalar, yapısal elemanlar, aydınlatma elemanları kısıtlamaktadır.
- Kıyı arkası kullanımı konutlar ve alışveriş merkezi olarak kullanılmaktadır.
- Orta derecede bulunurluğa sahip bir alandır.
- Farklı yaş grupları, farklı cinsiyet grupları, farklı gelir grupları bir arada kullanabilmektedir.
- Ahşap, demir, plastik gibi karışık kullanımların bulunduğu alanda orta derecede uyum gösteren renkler kullanılmıştır.
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 20 numaralı alan toplamda 37 puan olarak orta kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

21 numaralı gözlem noktasına ait görsel Şekil 3.50'de verilmektedir. 21 numaralı gözlem noktası Kartal İlçesi sınırlarında yer almaktadır. Satış birimleri bulunan bir nokta olup verilen puanlar Çizelge 3.36'da görülmektedir.

Şekil 3.50. Gözlem noktası 21'e ait görsel (Orijinal).

Çizelge 3.36. Kartal sahil Yalova Bahçe Market.

Anahtar Etkenler	Puan	Katsayı	Çarpım
Arazi Biçimi	1	1	1
Bitki Çeşitliliği	1	3	3
Suya Yakınlık	1	3	3
Aktivite Çeşitliliği	2	3	6
Geniş Açılı Görünüm	1	3	3
Yakın Çevre Gözlemleri	1	2	2
Az Bulunurluk	2	1	2
Kültürel Değişimler	3	3	9
Renk Malzeme Özellikleri	3	1	3
TOPLAM		32	

- Düz ve tek tip arazi biçimi mevcuttur.
- Bitkisel kullanım olarak düşük seviyede bitkisel yoğunluk vardır.
- Suya yakın bir alan değildir. Kıyı ile arasında yol vardır.
- Alışveriş merkezi olarak kullanılmaktadır. Dinlenme, eğlenme, alışveriş gibi birçok aktiviteye olanak sağlayan bir alandır.
- Manzara alanlarını binalar, yapısal elemanlar kısıtlamaktadır.
- Kıyı arkası kullanımı alışveriş alanı olarak kullanılan fidanlıktır.
- Orta derecede bulunurluğa sahip bir alandır.
- Farklı yaş grupları, farklı cinsiyet grupları, farklı gelir grupları bir arada kullanabilmektedir.
- Ahşap, demir, plastik gibi karışık kullanımların bulunduğu alanda yüksek derecede uyum gösteren renkler kullanılmıştır.

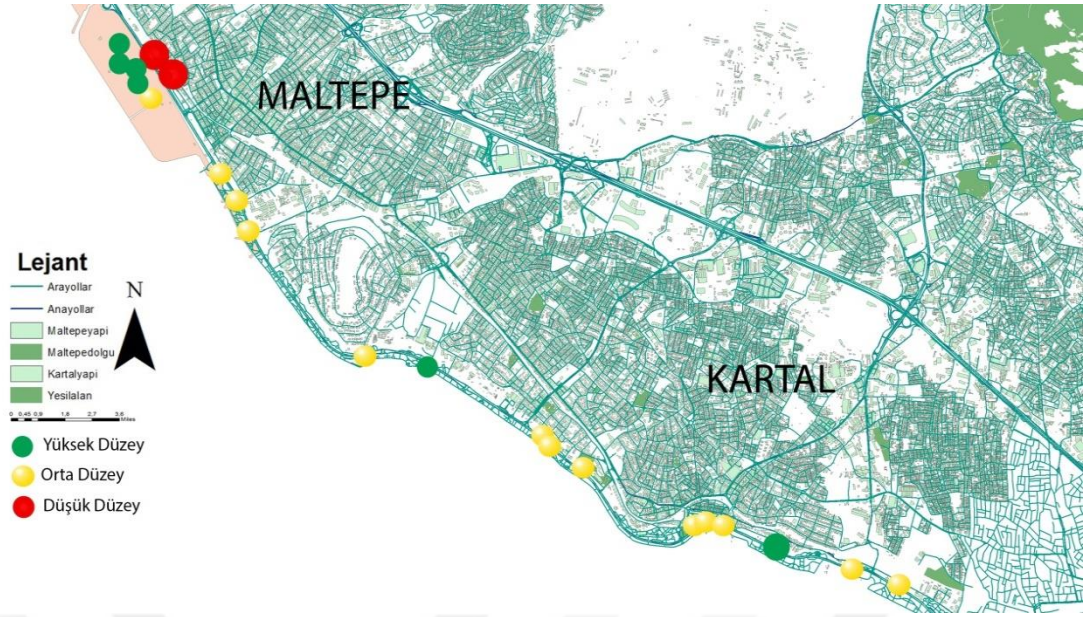
- Doldurulan gözlem formu neticesinde 21 numaralı alan toplamda 32 puan olarak orta kalitede rekreasyonel olanak sağladığı söylenebilmektedir.

Çizelge 3.30'da 21 gözlem noktasına ait puanlamalar yer alıp, toplam puanları verilmiştir.

Çizelge 3.37. Gözlem formları puanlama tablosu.

Anahtar Etkenler	Arazi Biçimi	Bitki Çeşitliliği	Suya Yakınlık	Aktivite çeşitliliği	Geniş Açılı Görünüm	Yakın Çevre Gözlemleri	Az Bulunurluk	Kültürel Değişimler	Renk Malzeme Özellikleri	TOPLAM
1 No'lu G.N. Puanı	1	3	3	6	3	2	1	9	2	30
2 No'lu G.N. Puanı	1	3	3	6	3	2	1	9	2	30
3 No'lu G.N. Puanı	3	3	6	9	9	6	3	9	3	51
4 No'lu G.N. Puanı	1	9	6	9	9	6	3	9	3	55
5 No'lu G.N. Puanı	1	6	6	9	9	6	2	9	1	49
6 No'lu G.N. Puanı	1	9	6	6	6	6	1	9	3	47
7 No'lu G.N. Puanı	1	6	6	9	6	6	2	6	1	43
8 No'lu G.N. Puanı	1	3	9	3	9	2	3	3	2	35
9 No'lu G.N. Puanı	1	9	3	9	3	2	3	9	2	41
10 No'lu G.N. Puanı	1	9	3	6	6	2	2	9	2	40
11 No'lu G.N. Puanı	1	6	3	6	6	4	3	9	2	40
12 No'lu G.N. Puanı	1	9	3	9	6	6	3	9	2	48
13 No'lu G.N. Puanı	1	6	3	6	3	4	3	6	2	34
14 No'lu G.N. Puanı	1	6	3	6	3	2	1	9	2	33
15 No'lu G.N. Puanı	1	9	3	6	3	2	2	9	2	37
16 No'lu G.N. Puanı	1	9	3	9	3	6	3	9	2	45
17 No'lu G.N. Puanı	1	6	9	6	3	2	3	9	2	41
18 No'lu G.N. Puanı	1	6	3	6	6	6	2	9	2	41
19 No'lu G.N. Puanı	1	3	9	6	3	2	3	9	1	37
20 No'lu G.N. Puanı	1	6	3	9	3	2	2	9	2	37
21 No'lu G.N. Puanı	1	3	3	6	3	2	2	9	3	32

Gözlem noktalarının ve yakın çevrelerinin sağladıkları rekreasyonel olanaklar açısından yapılan değerlendirmeler harita üzerinde işlenmiştir (Şekil 3.51). Puanlama sonucunda en düşük rekreasyonel olanak sağlayan mekânlar 19-31.66 puan arası, orta düzeyde rekreasyonel olanak sağlayan mekânlar 32-44.66 puan arası, en yüksek düzeyde rekreasyonel olanak sağlayan mekânlar ise 45-57 puan arası olmak üzere kullanımlar 3 sınıfa ayrılmıştır.

Şekil 3.51. Rekreatiyonel olanaklara ilişkin değerlendirme (Uygulama İmar Planından değiştirilerek oluşturulmuştur).

Yapılan gözlem değerlendirmeye dayalı formlar ve puanlamalar sonucunda puan aralığının 30-55 puan aralığında olduğu görülmektedir. Maltepe-Kartal sahil bandı alanımızda gözlem formu yapılan 21 noktanın 2 tanesi düşük düzeyde rekreatiyonel olanak sağlayan alan, 6 tanesi yüksek düzeyde rekreatiyonel olanak sağlayan alan, 13 tanesi orta düzeyde rekreatiyonel olanak sağlayan alan olduğunu görmekteyiz. Maltepe dolgu alanı kayak pisti, Maltepe dolgu alanı trafik öğretim alanı, Maltepe dolgu alanı çocuk oyun alanları, Maltepe dolgu alanı piknik alanı, Kartal sahil İstanbul Şehir Üniversitesi, Kartal sahil Bülent Ecevit Kültür Merkezi alanları 45-57 arası puan olarak yüksek düzey rekreatiyonel kullanım alanlarına sahip alanlar olmuşlardır. Maltepe sahil kafeler ve Maltepe sahil alış-veriş yerleri alanları ise 19-31.66 puan aralığında puan almışlar ve düşük düzeyde rekreatiyonel kullanım alanlarına sahip alanlar olmuşlardır. Maltepe dolgu alanı spor sahaları, Maltepe sahil İDO, Maltepe sahil Cevahir Otel, Maltepe sahil Ves Botanik, Kartal sahil karting alanı, Kartal sahil Sis Park, Kartal sahil Pelit Kafe, Kartal sahil Koçtaş, Kartal sahil balıkçılar, Kartal sahil meydanı, Kartal sahil İDO, Kartal sahil İst Marina Avm, Kartal sahil Yalova Bahçe Market alanları 32-44.66 arası puan olarak orta düzey rekreatiyonel kullanım alanlarına sahip alanlar olmuşlardır. Yüksek düzeyde rekreatiyonel kullanım olanaklarına sahip alanların yüksek puan almalarındaki özelliklere bakacak olursak; kayak pisti alanında bitkisel varlık olmamasına rağmen diğer alanlarda bitkisel özellikler olarak ağaçlar, ağaççıklar ve çalı

türlerinin olduğu görülmektedir. Çim alanlarının da bazı alanlarda mevcut olması yüksek puan almalarını sağlamıştır. Suya yakınlık anlamında Maltepe dolgu alanındaki alanlarımızın su ile arasında yol kullanımı bulunmamaktadır. Suya yakın alanlardır diyebiliriz. Kartal İlçesindeki yüksek puan alanlarımızda ise su ile arasında yol kullanımı mevcuttur. Aktivite çeşitliliği olarak yüksek puan alan alanlarımızda 3 veya daha fazla aktivite yapılabilmesi, aktivite çeşitliliğinin fazla olması yüksek puan almalarında önemli bir kriter olmuştur. Maltepe dolgu alanındaki gözlem noktalarında yeşil alanların, kıyı arkası kullanımların görüşü açık ve nettir. Görüş açılarında herhangi bir kısıtlama yoktur. Fakat Kartal İlçesindeki alanlarımızda görüş açılarında azda olsa bir kısıtlama söz konusudur. Bu alanların kıyı arkası kullanımları planlı ve düzenli açık yeşil alanlardan oluşmaktadır. Genel itibari ile bu alanlarda az bulunan ve sık talep gören kullanımlar vardır. Farklı yaş grupları, farklı cinsiyet grupları, farklı gelir grupları bu alanları bir arada kullanabilmektedirler. Düşük puan alan gözlem noktalarının puanlamalarına bakıldığı zaman, bitkisel çeşitliliğin hiç olmadığı veya çok az olduğu, suya yakın alanlar olmadıkları, aktivite çeşitliliği olarak tek tip veya iki tip aktiviteye sahip oldukları, görüş açılarının binalar, aydınlatma elemanları gibi yapısal malzemelerle kısıtlandığı, ticari amaçlar için kullanılan alanlar oldukları, sık bulunan ve tekrarlı aktiviteler oldukları gibi sebeplerden ötürü düşük puan aldıkları söylenebilmektedir.

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Tez çalışmasında, İstanbul İli Anadolu yakası önemli kentsel rekreasyon alanlarından biri olan Maltepe-Kartal kıyı bandı kullanıcılarının alana ilişkin algılarını ölçmek, rekreasyonel olanaklara ilişkin memnuniyet düzeylerini saptamak, çalışma alanının sahip olduğu doğal ve kültürel peyzaj elemanlarının sürdürülebilirliğine ilişkin yorum yapabilmek, rekreasyonel faaliyetlerin çeşitlendirilmesi, olanakların arttırılması ve kullanıcı memnuniyet düzeyinin yükseltilmesi amacıyla değerlendirmeler yapılmıştır.

İstanbul Avrupa yakasında rekreasyonel olanaklar Anadolu yakasına göre daha fazladır. Maltepe ve Kartal İlçeleri İstanbul'un yüksek nüfuslu bölgeleri olup rekreasyon alanlarının yetersiz olduğu ilçelerdir. Çalışma alanı olarak belirlenen Maltepe-Kartal sahil bandı ve dolgu alanı Anadolu yakasında ikamet eden nüfusun rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılayan önemli alanlardan biridir. Çalışma alanı ve yakın çevresine ilişkin 1/1000 ölçekli mevcut arazi kullanım durumuna ilişkin haritada, ticaret ve konut alanlarının yoğun bulunduğu bir bölgeye rekreasyonel açıdan hizmet ettiği saptanmıştır. Bu kıyı şeridi yaklaşık 7 km boyunca denize paralel olarak kesintisiz devam eden yeşil sürekliliği ile diğer rekreasyon alanları arasında ön plana çıkmaktadır. Yakın çevrede alanın kuzey doğusunda Aydos Ormanı önemli kentsel açık yeşil alanlardan biri olarak rekreasyonel faaliyetlere hizmet etmektedir. Fakat kıyı kullanımı özelliği, erişilebilirliği ve nüfusun daha yoğun bir olduğu bir alanda yer alması nedeniyle çalışma alanımız yoğun rekreasyonel kullanıma sahiptir.

Maltepe-Kartal kıyı bandı özellikle 1980 yılı sonrası yapılaşmanın arttığı kıyılardan biri olmuştur. Yapı yoğunluğundaki artış halen devam etmekte ve kıyı kullanımını baskılamaya devam etmektedir. Kıyı kullanımı üzerindeki baskılar sonrasında 2014 yılında 400 metre en genişliğine sahip 3,5 km uzunluğundaki dolgu alanı inşa edilmiş, Orhangazi şehir parkı olarak hizmete açılmıştır. Dolgu alanı kıyıda morfolojik değişimleriyle birlikte literatürde çok sayıda tartışma içerisinde yer bulmaktadır. Park "Türkiye'nin En Büyük Açık Hava Spor ve Yaşam Merkezi" ünvanını almıştır.

Orhangazi Parkı'nda içerisinde bulunduğu Maltepe-Kartal sahil bandında kullanıcılar ile gerçekleştirilen anket çalışması sonucunda;

- Alan kullanıcılarının büyük çoğunluğunu genç-orta yaşa sahip kişilerin oluşturduğu ama genel dağılım olarak her yaştan ve her meslektan bireylerin kıyı bandını kullandığı,
- Gelir durumu açısından değerlendirildiğinde orta gelire sahip kesimin daha çok ve daha sık alanı kullandığı, bunun dışında yüksek gelir ve düşük gelirden de alanı kullanan kişilerin bulunduğu
- Kıyı bandında rekreasyonel amaçlı geçirilen süre değerlendirildiğinde, kısa süreli kullanımların daha fazla olduğu, buna karşın tüm gün kullanan veya uzun süre vakit geçiren bireylerinde bulunduğu,
- Kıyı bandının kullanım sıklığı açısından değerlendirildiğinde bireylerin genellikle haftada en az bir gün kullanmayı tercih ettikleri,
- Kıyı bandını kullanıcıların 2 veya daha fazla kişiyle ziyaret ettiği, grup kullanımlarının yoğun olduğu,
- Alana 2-5 km yakınlıkta bulunan yerleşim yerlerinden ziyaretin yoğun olduğu,
- Alanı kullanan bireylerin memnuniyet derecesinin yüksek olduğu,
- Kullanıcıların çoğunlukla dinlenmek, manzara izlemek, yürüyüş yapmak amaçlarıyla alanı tercih ettikleri,
- Bisiklete binmek, spor yapmak, kayak, trafik alanı kullanımı, çocuk oyun alanı kullanımı ile de alan tercih edilmektedir.
- Alanın suya yakın olması, sürekliliğe sahip yeşil doku varlığı kullanıcıların memnuniyetinde önemli rol oynamıştır
- Kapalı alan rekreasyonel olanakları da alanda bulunmasına karşın, çalışma alanı açık hava rekreasyona faaliyetleri ile ön plana çıkmaktadır

Uzman değerlendirmesine yönelik alanın 21 önemli düğüm noktasında (yoğun kullanım, önemli ulaşım hatlarının kesişim noktası) yapılan; arazi formu, bitki çeşitliliği, suya yakınlık, aktivite çeşitliliği, geniş açılı görünüm, yakın çevre gözlemleri, az bulunurluk, kültürel değişimler ve renk malzeme özelliği olmak üzere 9 kriter açısından değerlendirildiğinde puan aralığının 30-55 arası olduğu görülmektedir. Maltepe dolgu alanı kayak pisti, Maltepe dolgu alanı trafik öğretme alanı, Maltepe dolgu alanı çocuk oyun alanları, Maltepe dolgu alanı piknik alanı, Kartal sahil İstanbul Şehir Üniversitesi, Kartal sahil Bülent Ecevit Kültür Merkezi en yüksek puan alırken, Maltepe sahil kafeler ve Maltepe sahil alış-veriş yerleri alanları en düşük puanı alarak rekreasyonel kullanım alanı açısından uygun olmadığı belirlenmiştir. Yüksek düzeyde

rekreasyonel kullanım olanaklarına sahip alanların yüksek puan alma sebepleri arasında, bitkisel açıdan zenginlik, aktivite çeşitliliğinin fazla olması, kıyı arkası kullanımlarının planlı ve düzenli açık yeşil alanlar olması, görüş açılarının açık ve net olması, görüşü kısıtlanmasını sağlayan yapısal malzeme ve binaların olmaması şeklinde sıralanabilir. Düşük düzeyde rekreasyonel kullanım olanaklarına sahip alanların düşük puan alma sebepleri arasında, suya yakın konumlanmamış olmaları, çevre görüşünü kısıtlayan binaların olması, bitkisel çeşitlilik açısından fakir olması veya bitkisel çeşitliliğin hiç olmaması, sık bulunan ve tekrarlı aktivitelere sahip olmaları söylenebilmektedir.

Arazi gözlemleri ve uygulanan anketler doğrultusunda çalışma alanının yoğun kullanım baskısı, yapılaşma baskısı ile karşı karşıya kaldığı, özellikle hafta sonu yoğun kullanım olduğu, kullanım zamanı olarak ise gündüz ve öğleden sonranın yoğun olduğu belirlenmiştir. Taşıma kapasitesinin aşıldığı, kalabalığın yoğun olduğu alanlarda piknik amaçlı kullanımın yoğun olması, donatı elemanlarının (çöp kutusu, tuvalet, bank, vb.) ve otopark alanlarının yetersizliği yönetsel sorunlar olarak görülmektedir.

Özellikle İstanbul gibi kalabalık ve kişi başına düşen kentsel açık ve yeşil alan miktarının az olduğu kentlerde, su ve yeşil alan varlığına dayalı rekreasyon olanağı sunan kıyı bandı kullanımlarının varlığı ve sürdürülebilirliği önem kazanmıştır. Tüm kentli bireylerin beğeni ve ihtiyaçlarına yönelik kullanımların bulunması, fiziksel taşıma kapasitesinin aşılmaması, engelli bireylere yönelik tasarımların artırılması, can ve mal güvenliğine yönelik kaygıların giderilmesi, trafik kaynaklı gürültü ve kirliliğe ilişkin önlemlerin alınması, peyzaj tasarımına yönelik öneriler olarak sıralanmaktadır.

Çalışmanın sonuçlarına ek olarak değinilen bir başka önemli nokta ise rekreasyonel faaliyetlere yönelik tercihlerin dinamik bir yapıya sahip olduğudur. Doğal afet, salgın, vb. felaketlerden, küreselleşme ile değişen kültürel yapıdan, teknolojik gelişmelerden kolayca etkilenebileceği rekreasyonel planlama ve tasarıma yönelik çalışmalarda dikkate alınmalıdır. Konuya ilişkin en güncel örnek Covid-19 salgını verilebilir.

2019 yılının son aylarında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ilk Covid-19 vakasının Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) bildirilmesiyle, hayatımıza giren Covid-19 salgını, yaşam koşullarımızı, alışkanlıklarımızı, başta turizm ve rekreasyon olmak üzere pek çok farklı sektörü ve iş kolunu olumsuz yönde etkilemiştir. DSÖ tarafından 11 Mart 2020 tarihinde salgın olarak ilan edilirken, 2021 yılı ocak ayı itibarıyla hala Dünya Sağlık Örgütü'nün tavsiyeleri doğrultusunda, ülkeler kendi koşullarına uygun önlemler

uygulamaya devam etmektedir. Küresel Covid-19 salgını krizi, tüm dünyada refah seviyesini düşürürken aynı zamanda, sokağa çıkma yasakları, hafta sonu kısıtlamaları, belli yaş gruplarına belli saatlerde uygulanan sokağa çıkma kısıtlamaları, sosyal mesafe ve maske uygulamaları rekreasyonel faaliyetlere katılımı da engellemektedir.

Uzun süreli evde vakit geçirmek ve fiziksel hareketlerin kısıtlanması, bireylerin rekreasyonel faaliyetlere olan ihtiyaç ve özlemlerini arttırırken, bulaş riski ve sağlığa yönelik tehditler nedeniyle, bireylerin sokağa çıkma yasağı dışındaki saatlerde de Kartal Maltepe kıyı bandı rekreasyon alanlarını kullanırken kaygı taşıdığı gözlemlenmiştir.

Özellikle insanların yakın teması ile bulaşmanın gerçekleştiği, kalabalık ortamlarda yayılımının hız kazandığı yetkili kuruluşlarca doğrulanan Covid-19 (Sağlık Bakanlığı, 2020) ölümcül sonuçlar doğurabileceği nedeniyle, pek çok rekreasyon alanında olduğu gibi çalışma alanında da, kullanıcıların kullanım sürelerini azalttıkları ve kullanıcı sayısında da gözle görülür bir azalma olduğu, salgın sonrası yapılan arazi gözlemlerinde belirlenmiştir.

Yeme-içme alanları, kapalı oyun salonları, alışveriş alanlarında kullanıcıların vakit geçirme oranları, kullanım kısıtlamaları ile azalmıştır. Açık hava rekreasyon alanlarında ise sosyal mesafe kurallarına uyarak nispeten kullanımın devam ettiği ve rekreasyonel faaliyetlere katılımın fiziksel ve psikolojik olumlu etkilerinin farkındalığının arttığı söylenebilmektedir.

COVID-19 Salgını, kentsel rekreasyon alanlarının öneminin anlaşılmasında, mekânların ve rekreasyonel olanakların iyileştirilmesinde, kullanıcı kapasitelerinin belirlenmesinde, “halk sağlığı” kavramı da dikkate alınarak insan-mekân etkileşim biçiminin değerlendirilmesinde, mekânların ekolojik, estetik ve fonksiyonel özelliklere dikkat edilerek dönüştürülmesi ve değiştirilmesinde, bireyler için rekreasyon faaliyetlerine katılımın önemini anlaşılmasında bir fırsat olarak görülmelidir. Literatüre kazandırılacak kentsel rekreasyon, kıyı rekreasyonu, kullanıcı memnuniyeti çalışmalarında Covid-19 sonrası değişen talepler eklenerek değerlendirme yapılmalıdır.

Farklı mekânların sunduğu farklı rekreasyon olanakları bulunmaktadır. Metropollerde, büyükşehirlerde, ilçe veya köylerde yaşayış biçimleri, rekreasyon alanlarının kullanım zamanları, kent/yöre halkının yaşam koşulları ve beklentileri doğrultusunda rekreasyonel talepler farklılık gösterebilmektedir. Rekreasyonel taleplerin belirlenmesi, rekreasyon olanakların arttırılması, mekânların devamlılığının sağlanması ve

beklentileri karşılayabilmeleri bağlamında rekreasyon odaklı peyzaj planlama ve tasarım çalışmaları arttırılmalıdır.

- Burton, T. L. (1967). *Outdoor Recreation Enterprises in Problem Rural Areas*. Londra: Wye College Publishing.
- Corbin, H. D. (1970). *Recreation Leadership*. New Jersey: Prentice Hall Publishing.
- Cushman, G. ve Laidler, A. (1990). *Recreation, Leisure and Social Policy*. Wellington: Lincoln University Publishing.
- Çahantimur, A. (2007). 'Sürdürülebilir Kentsel Gelişmeye Sosyo-Kültürel Bir Yaklaşım: Bursa Örneği', Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Çakıcı, I. (2007). 'Peyzaj Planlama Çalışmalarında Görsel Peyzaj Değerlendirmesine Yönelik Bir Yöntem Araştırması', Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Çerçi, S. (1997). 'Konut Yakın Çevresinin Kullanış Bilişsel, Duyusal ve Davranışsal Parametrelere Bağlı Olarak Değerlendirilmesi', Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Çetinkaya, G., Erman, A. ve Uzun, M. S. (2015). Rekreatyonel amaçlı park kullanıcılarının memnuniyet ve memnuniyetsizlik faktörlerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 851-869.
- Demirel, Ö. (1997). 'Çoruh Havzası (Yusufeli Kesimi) Doğal ve Kültürel Kaynak Değerlerinin Turizm ve Rekreatyon Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma', Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, Türkiye.
- Ertürk, V. (2011). 'İstanbul Kentsel Kırı Alanındaki Dönüşüm Uygulamalarının Sosyal Kimlik Açısından İrdelenmesi: Kartal/Küçükçekmece Uygulamaları', Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Godbey, G. (1985). *Leisure in Your Life*. Champaign: Venture Publishing.
- Göktaşan, K. M. (2013). 'Kentsel Rekreatyon Alanlarında Spor ve Aktivite Ağı: Kadıköy Örneği', Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Grahn, P. ve Stigsdotter, U. K. (2010). The Relation Between Perceived Sensory Dimensions of Urban Green Space and Stress Restoration. İçinde *Landscape and Urban Planning* (ss. 264-275). Alnarp: The Swedish University of Agricultural Sciences.
- Güler, K. E. (2019). 'Beylikdüzü-İstanbul Kentsel Yeşil Alanlarında Peyzaj Performansının Sosyal Yarar Açısından Değerlendirilmesi', Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın, Türkiye.
- Güleç, S. (1989). *Park-Bahçe ve Peyzaj Mimarisi*. Trabzon: KTÜ Basımevi.
- Gültekin, P. (2014). 'Uğursuyu ve Aksu Havzalarında Peyzaj Planlama ve Ekoturizm Odaklı Kırsal Kalkınma', Doktora Tezi, Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Düzce, Türkiye.
- Günaydın, M. (2011). 'KTÜ Kanuni Yerleşkesindeki (Trabzon) Öğrencilerin Spor ve Rekreatyon İhtiyaçlarının Saptanması ve Gelişimine Yönelik Yaklaşımların İrdelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, Türkiye.

- Güreşçioğlu, S. (2019). 'Düzce Melensu Parkı Kullanıcı Memnuniyet Düzeyinin Belirlenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Düzce, Türkiye.
- Hazar, A. (2009). *Rekreasyon ve Animasyon*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Henningsen, J. (1991). *Integrated Coastal Management: Challenges and Solutions. İçinde Proceedings of The European Coastal Conservation Conference-1991*.
- Işık, B. Ö. (2014). 'Kıyı Alanı Rekreasyonel Kullanım Kararlarının Belirlenmesi: Trabzon Kenti Örneği', Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, Türkiye.
- İnan, S. (2005). 'Boğaziçi Kıyı Alanlarının Rekreasyonel Açısından Değerlendirilmesi', Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- İspir, E. G. (1991). *Şehirleşme ve Meseleleri: Çevre, Mesken*. Ankara: Gazi Büro Yayınları.
- Kahya, C. (2018). 'Sakarya Kent Park ve Sakarya Park Örneklerinde Kullanıcı Memnuniyeti ve Kalite Karşılaştırması', Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Düzce, Türkiye.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon ve Boş Zamanları Değerlendirme*. Ankara: Gazi Yayınevi.
- Karlier, G. (2017). 'Kent Parkları Kavramı ve Bursa Kent Parklarında Kullanıcı Memnuniyetinin İrdelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bursa, Türkiye.
- Kay, R. ve Alder, J. (1999). *Coastal Planning and Management*. New York: Taylor & Francis Group Publishing.
- Kelkit, A., Sağlık, A. ve Sağlık, E. (2012). Environmental problems in urban coastal areas of settlement pressure: case of Canakkale city. *Research Journal of Biological Sciences*, 5(2), 145-149.
- Köseoğlu, M. (1981). *Türkiye'de Çevre Koruma ve Rekreasyon Planlaması*. Bornova: Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayını.
- Kraus, R. G. (1977). *Recreation Today: Program, Planning and Leadership*. California: Goodyear Publishing Company.
- Lee, J. H., Scott, D. ve Floyd, M. F. (2001). Structural inequalities in outdoor recreation participation: a multiple hierarchy stratification perspective. *Journal of Leisure Research*, 33(4), 427-449.
- Mansuroğlu, S. (2002). Akdeniz üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman özellikleri ve dış mekân rekreasyon eğilimlerinin belirlenmesi. *Akdeniz Ziraat Fakültesi Dergisi*, 15(2), 53-62.
- Mavituna, F. (2007). 'İzmir Kenti Kıyı Bandında (Güzelbahçe-Bostanlı Arası) Mevcut Rekreasyon Olanaklarının İrdelenmesi Üzerine Bir Araştırma', Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
- Müderrişoğlu H. ve Uzun, S. (2004). Abant İzzet Baysal üniversitesi orman fakültesi öğrencilerinin rekreasyonel eğilimleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 5(2), 108-121.

- Mogra, S. ve Furlan, R. (2017). Public realm at Qatar university campus: perception and sustainability of open green spaces. *Saudi Journal of Humanities and Social Sciences*, 2(1), 80-94.
- Ongan, S. E. 1997, *Arazi Kullanımı ve Kıyı Alanlarının Yönetimi*, Ulusal Çevre Eylem Planı rapor no.3, Türkiye.
- Öter, A. (2008). ‘Bartın Kent Merkezi ve Yakın Çevresi Rekreasyon Alanlarının Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma’, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak, Türkiye.
- Özkan, B. (1983). Kıyı rekreasyonu değerlendirme ölçütleri ve bunlara ilişkin yöntemin kuzey Ege kıyılarında uygulanması üzerinde bir araştırma. *Doğa Bilim Dergisi: Tarım ve Ormancılık*, 7, 55-62.
- Özkan, M. B. (1981). ‘Kıyı Rekreasyonu Değerlendirme Ölçütleri ve Bunlara İlişkin Yöntemin Kuzey Ege Kıyılarında Uygulanması Üzerinde Araştırmalar’, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
- Özkan, M. B. (2001). *Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması, Ders Kitabı*. Ege Üniversitesi.
- Öztan, Y. (1976). Kıyılarımız ve korunması. *Peyzaj Mimarlığı Özel Sayısı*, 7, 62-66.
- Pehlivanoglu, M. T. (1986). ‘Belgrad Ormanının Rekreasyon Potansiyeli ve Planlama İlkelerinin Saptanması’, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Sayan, M. S. (1990). ‘Antalya Kenti Kıyı Bandı Gezi (=Promenad) Alanı Olarak Değerlendirilmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Sesli, F. A., Aydınoğlu, A. Ç. ve Akyol, N. (2003). Kıyı Alanlarının Yönetimi. İçinde *TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 9. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı*.
- Sesli, F. A. (2006). Sayısal fotogrametri ile kıyı alanlarındaki değişimin izlenmesi. *Jeodezi, Jeoinformasyon ve Arazi Yönetimi Dergisi*, 95, 11-17.
- Sezgin, S. (1987). ‘Türk Toplumunun Rekreasyon Alışkanlıkları İstanbul Örneği’, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Şatıroğlu, E. A. (2012). ‘İstanbul Doğu Karadeniz Kıyı Alan Kullanımlarındaki Değişimin Saptanması’, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Şengül, E. (1995). ‘Mimari-Su İlişkisi Üzerine Bir İnceleme’, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Şimşek, S. D. (2007). ‘Tekirdağ Merkez İlçe Kıyı Şeridi Rekreasyon potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma’, Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ, İstanbul.
- Taneri, E. (1983). Kıyı Kullanımı, Kıyıları Kolokyumu. İçinde 7. *Türkiye Dünya Şehircilik Günü Daimi Komitesi*.
- Torkildsen, G. (2002). *Leisure and Recreation Management*, Routledge: Routledge & CRC Press Publishing.

- Tüfekçioğlu, H. (2008). 'Tarihsel Çevrede Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi İstanbul Yedükule Örneği', Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Uzun, G. ve Altunkasa M. F. (1991). *Rekreasyonel Planlamada Arz ve Talep*. Adana: Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Genel Yayını.
- Uzun, S. (2005). 'Kırsal ve Kentsel Alanlardaki Parklarda Kullanıcı Memnuniyeti; Gölcük Ormanıçı Dinlenme Alanı ve İnönü Parkı Örneği', Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bolu, Türkiye.
- Ünal, İ. (2003). 'Yerleşim Bölgeleri Kıyı Şeridinin Rekreasyon Amaçlı Yakın Çevre Tasarımına Bir Yaklaşım', Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Yılmaz, E. K. (2007). 'Samsun Kenti Kıyı Dolgu Alanınının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi ve Öneriler', Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Yücel, G. F. (1998). 'İstanbul ve Çevresindeki Ormanların Rekreasyonel Potansiyellerinin Saptanması', Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

6.EKLER

6.1. EK 1: UYGULANAN ANKET FORMU

SÜRDÜRÜLEBİLİR KIYI PLANLAMASI VE YÖNETİMİNDE REKREASYON AMAÇLI BİR DEĞERLENDİRME: İSTANBUL MALTEPE-KARTAL KIYI ŞERİDİ ÖRNEĞİ

Bu anket ile Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı ana bilim dalında yapılan **SÜRDÜRÜLEBİLİR KIYI PLANLAMASI VE YÖNETİMİNDE REKREASYON AMAÇLI BİR DEĞERLENDİRME: İSTANBUL MALTEPE-KARTAL KIYI ŞERİDİ ÖRNEĞİ** Başlıklı tez çalışması için veri toplanması amaçlanmaktadır. Ankette kimlik bilgisi istenmemektedir. Anket sonuçları sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Lütfen size en uygun seçeneği işaretleyiniz. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Dr. Öğr. Üyesi Pınar GÜLTEKİN
Peyzaj Mimarı Can KORKUT

1. **Cinsiyet**

Kadın Erkek

2. **Yaş aralığı**

12-18 19-25 26-35 36-45 46-65 66 ve üstü

3. **Medeni Durumunuz**

Evli Bekar

4. **Çocuğunuz var mı?**

Var Yok

5. **Eğitim Durumu**

Okuryazar değil İlköğretim mezunu Lise mezunu Ön Lisans Lisans mezunu
 L.üstü

6. **Mesleğiniz Nedir?**

Kamu Özel sektör Ev Hanımı Öğrenci Emekli
 Diğer

7. **Hanenizin Aylık Geliri**

1400-2500 TL 2501-4500TL 4500 7000- TL 7001 ve üzeri

8. **Sahil Bandını Ziyaret Ettiğinizde Geçirdiğiniz Süre**

1 saatten az 1-3 saat 3-5 saat Tüm Gün

9. **Sahil Bandını Ziyaret Etme Sıklığınız**

Haftada 2-3 gün Haftada 1 gün 2 haftada 1 gün Ayda 1 gün Diğer

10. Sahil Bandına Kaç Kişilik Bir Grup ile Geliyorsunuz?

Tek başına 2 kişi 3-5 kişi 5-10 kişi Diğer

11. Kimlerle Geliyorsunuz?

Arkadaş Aile Komşu Akraba Diğer

12. Oturduğunuz Yerin Sahil Bandına Olan Uzaklığı

0-2 km 2-5 km 5 km>

13. Sahil Bandından Memnuniyet Derecesini Puanlayınız (Hiç, 2 az, 3 orta, 4 memnun, 5 çok memnun)

1 2 3 4 5

14. Alanda yaptığımız faaliyetleri işaretleyiniz.

No	Aktivite Adı	√	No	Aktivite Adı	√
1	Yürüyüş yapmak		8	Dinlemek	
2	Koşu yapmak		9	Kitap okumak	
3	Bisiklete binmek		10	Spor alanlarını kullanmak	
4	Spor yapmak		11	Fitness elemanlarını kullanmak	
5	Manzara seyretmek		12	Çocuk parkını kullanmak	
6	Balık tutmak		13	Kafe-restaurant kullanmak	
7	Temiz hava almak		14	Diğer	

15. Sahil Bandını hangi zaman dilimlerinde kullanıyorsunuz?

Hafta İçi Gündüz Hafta İçi Akşam Hafta sonu Gündüz Hafta Sonu Akşam

No	SAHİL BANDINDA REKREASYON AKTİVİTELERE KATILIMI ETKİLEYEN FAKTÖRLER	Kesinlikle Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Ne katılmıyorum-Ne katılmıyorum (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle Katılıyorum (5)
1	Beni mutlu eder.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Fiziksel sağlığımla olumlu etkiler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Ruhsal sağlığımla olumlu etkiler	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Kendimi enerjik hissedirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Deniz kıyısındaki etkinliklere katılmayı tercih ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Sahil bandında çevre kirliliği olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Sahil bandının kalabalık olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Sahil bandındaki işletmeleri pahalı buluyorum.					
9	Ekonomik durumum rekreasyonel	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

	faaliyet yapmaya yeterli değildir.)))
10	Rekreasyonel aktiviteye ayıracak vaktim yoktur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
)))))
N o	REKREASYONEL MEMNUNİYET KRİTERLERİ	Kesinlikle Katılmıyorum(1)	Katılmıyorum (2)	Ne katılmıyorum-Ne katılmıyorum (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
11	Diğer ziyaretçilerle sorun yaşamadan alanı kullanabilmek önemlidir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Bu alanda kendimi güvende hissediyor olmam önemlidir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Alanın aktif ve hareketli olması beni memnun eder.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Piknik yapabildiğim için alanı tercih ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Sakin ve dinlendirici bir ortam olması beni memnun eder.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Deniz manzarası için bu alanı tercih ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Yeşil alanların varlığı için alanı tercih ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Bakımlı ve temiz olduğu için alanı tercih ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Evcil hayvanlar için sunulan olanaklar yeterlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
)))))
N o	SAHİL BANDINA İLİŞKİN YÖNETİMSEL SORUNLAR	Kesinlikle Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum(2)	Ne katılmıyorum-Ne katılmıyorum(3)	Katılmıyorum(4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
20	Alanda güvenlik görevlileri bulunmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Yönlendirme ve uyarı levhaları eksiktir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Yürüyüş alanları yetersizdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Yeşil alanların kalitesi yetersizdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Tuvalet alanları yetersiz ve bakımsızdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Çöp kutuları yetersizdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Alanda otoparklar yetersizdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Oturma birimleri yetersizdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Trafik gürültüsü kullanıcıları rahatsız etmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Alanda engelli kullanımına ilişkin olanaklar yetersizdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
)))))

Katılımınız için Teşekkür Ederiz.

6.2. EK 2: REKREASYONEL KULLANIM ALANLARINI ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORMU

GPS Koordinatı	X koordinatı	Y Koordinatı	Tarih:
Mevkii			
Bölge No:		İlçe Adı	

Anahtar Etken	Değerlendirme Ölçütleri	Puan	Katsayı
Arazi Biçimi	Çeşitlilik gösteriyor ise düz, eğimli, yapay tepe, kayalık bir arada gözlemlenebiliyorsa,	3	1
	Orta derecede çeşitli arazi biçimi varsa,	2	
	Tek tip arazi biçimine sahipse.	1	
Bitki Çeşitliliği	Yoğun bitkisel alan, çiçekli, formlu türler, çalı ve ağaç türleri açısından zenginlik gösteren alan ise,	3	3
	Az miktarda çeşitlilik gösteren bitki varlığına sahipse,	2	
	Bitkisel varlık az veya yoksa.	1	
Suya Yakınlık	Kıyıya yakın konumlanmış ise,	3	3
	Kıyı ve yol arasında konumlanmış ise,	2	
	Yol kenarında ise.	1	
Aktivite Çeşitliliği	3 ve üzerinde aktivite imkânı sağlıyorsa,	3	3
	1-3 arasında aktivite çeşitliliği sağlıyorsa,	2	
	Aktivite alanı yok ise, veya sadece oturma birimleri varsa.	1	
Geniş Açılı Görünüm	Yeşil alan, deniz, adalar, kıyı arkası kullanımların görünüşü açık ve netse,	3	3
	Manzara alanları (yeşil alan, deniz, kıyı arkası kullanımlar) orta dereceli görüş açısına sahipse,	2	
	Manzara alanları, binalar, aydınlatma elemanları vb. donatılar ise görüşleri kısıtlanıyorsa.	1	
Yakın Çevre Gözlemleri	Kıyı arkası kullanımların planlı ve düzenli yeşil alan olması,	3	2
	Kıyı arkası kullanımların yol veya kıyı arkası ile bağlantıyı sağlayan açık alanlar olması,	2	
	Kıyı arkasında kullanımların alış-veriş merkezi, otel, ticari alanlar, yüksek katlı yapılar olması.	1	
Az Bulunurluk	Az bulunur ve çok talep alan bir aktivite ise,	3	1
	Orta dereceli bulunurlukta ise,	2	
	Sık ve tekrarlı bir aktivite ise.	1	
Kültürel Değişimler	Farklı yaş grupları, farklı cinsiyet grupları, farklı gelir grupları bir arada kullanabiliyorsa,	3	3
	Orta derecede grup çeşitliliği varsa,	2	
	Tek bir gruba hizmet eden rekreasyon alanı ise.	1	
Renk-Malzeme Özellikleri	Ahşap ve doğal doku ile uyum göstermesi, yumuşak göze batmayan renk geçişleri varsa,	3	1
	Ahşap, demir, plastik karışık kullanımlar, orta derecede uyum gösteren renklere sahipse,	2	
	Plastik malzemeler, karmaşık uyumsuz renklere sahipse.	1	

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Can KORKUT

Yabancı Dil : İngilizce

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Y. Lisans	Peyzaj Mimarlığı	Düzce Üniversitesi	2021
Lisans	Peyzaj Mimarlığı	Düzce Üniversitesi	2016
Lise		Handan Hayrettin Yelkikanat Anadolu Meslek Lisesi	2010

İŞ TECRÜBELERİ

<u>Yıl</u>	<u>Yer</u>	<u>Görev</u>
2017	Yalova Bahçe Market	Peyzaj Mimarı

BİLGİSAYAR PROGRAMLARI BİLGİSİ

-Microsoft Office (Word-Excel-Powerpoint)

-Autocad

-Arc Map 9.3

-SPSS 19

-Realtime Landscape

YAYINLAR

Gültekin, P., Özdede S., Korkut, C., Esentürk A., Gül, H., Topçu, K. (2018). Rekreatif aktivitelere katılımın mental sağlığa etkilerinin değerlendirilmesi: Düzce kenti örneği. *Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-41.